

CÂNDELA DE MONTRÉAL

LA CHANDELLE DE MONTRÉAL

Anul XXII Nr. 2

martie – mai 2018 –

48 pagini

FAURITORII MARII UNIRI

Gheorghe Pop de Băsești

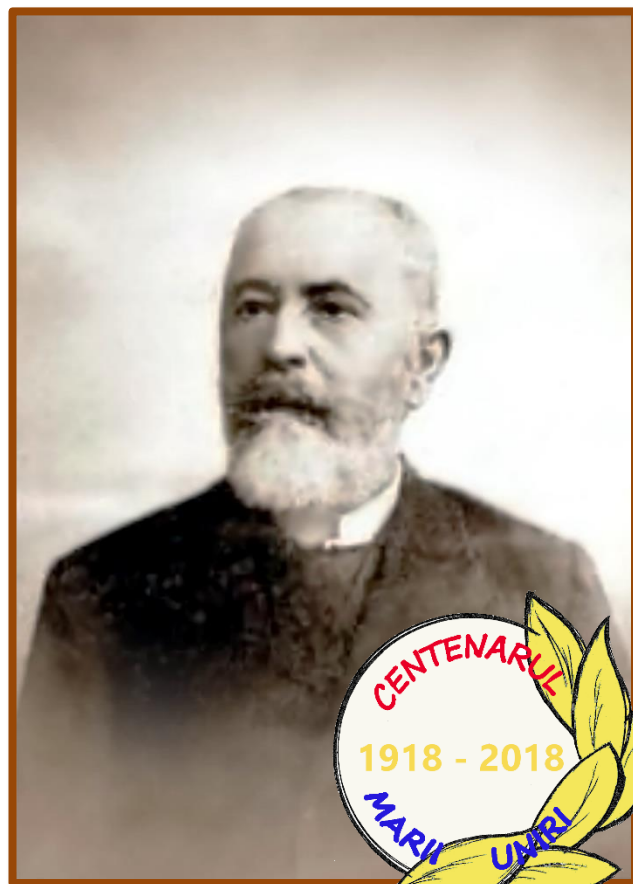
Omul politic Gheorghe Pop de Băsești a fost întru chiparea dăruirii cu toată ființa sa neamului oropsit din care făcea parte.

Președinte al Partidului Național Român, a fost desemnat să prezideze Marea Adunare Națională din 1 Decembrie 1918 de la Alba Iulia. El a fost acela care, cu glas plin de emoție dar categoric, a rostit cuvintele care au răsunat în marea sală numită de atunci a Unirii, în fața celor 1228 de delegați:

"Vrem să zdrobim lanțurile robiei noastre sufletești prin realizarea marelui vis al lui Mihai Viteazul, unirea tuturor celor de o limbă și de o lege într-un singur și nedespărțit stat românesc".

După votarea Rezoluției de unire, citită de Vaile Goldiș, prin care se înfăptuia unirea atât de mult dorită, marele bărbat a rostit dictonul Scripturii:

"Acum slobozește, Doamne, pe robul tău în pace, căci văzură ochii mei mântuirea neamului românesc"

Revistă de literatură și cultură generală

bilingvă / bilingue

Revue de littérature et de culture générale

Sumarul numărului

ÎNTEMEIEREA BISERICII	Liviu ALEXANDRESCU, preot paroh al Catedralei „Buna Vestire” din Montreal	3
MINUNILE CARE SE ÎNTÂMLĂ	PRINTRE NOI Diacon Nicolae MARINESCU	4
ÎN MEMORIA PROF. UNIV.	ANTOINE SOARE Victor ROSCA.....	5
FĂURITORII MARII UNIRI	GHEORGHE POP DE BĂSEȘTI	
Lucia MUNTEANU		7
KIERKEGAARD – PARADOXUL LUI	ABRAHAM Florin ROMILA.....	11
100 DE ANI DE LA UNIREA	BASARABIEI CU ROMANIA Pr. Cezar VASILIU	15
RENAȘTERE	AI FRANCISC (POETUL ORB)	
.....		17
LA TAIFAS CU PRIMĂVARA	Miruna OCNĂREANU.....	19
CULTURA ROMÂNĂ ȘI	DIMENSIUNEA SA ISTORICĂ	
NAȚIONALĂ	Prof. Univ. Dr. Ioan Aurel POP, rectorul Universității Babeș-Bolyai – din 2018, este noul președinte al Academiei Române.....	20
„ANA, MON AMOUR” - UN FILM	DE CĂLIN NETZER Milena MUNTEANU	22
CONFUZII	Veronica PAVEL	
LERNER		23
FRUMUSEȚI DIN UMBRĂ	Elena BUICA.....	24
PSALMII DIN POEME	Dumitru ICHIM	25
POEZII	Marcela STRAUA.....	26
DIN GÂND ÎN CÂNT, VOLUMUL	PATRU - O TERMINARE DE	
CARTE -	D.H. SILVIAN	27

GÂNDURI ÎN POEZII	Cristina-Marina MURGEA.....	29
DAMNATIO MEMORIAEA	Marius FINCĂ.....	30
SURORILE ANA (fragment)	Leonard VOICU	31
POEZII BASARABENE	Lilian CUREVICI	33
AMAZOANELE BOLȘEVICE	Ion Anton DATCU.....	34
CONVORBIRI CU PERSONALITĂȚI	ROMÂNEȘTI DIN MONTREAL, –	
INTERVIURI DE	VERONICA BALAJ ȘI EVA HALUS (vol II) Eva HALUS	35
DOR DE PRIMĂVARĂ	Lia RUSE.....	36
DOR DE BASARABIA	Cântec asupra câtorva poezii de suflet ale poetei Liuba SÎRBU, privind dorul de plaiul natal, Basarabia Melania RUSU CARAGIOIU.....	37
CORRESPONDENȚĂ DE LA NEW YORK	ANCA SÎRGHIE SAU	
MEMORIA CONSEMNAȚĂ	prof. Mariana TERRA.....	39
OMRI – spicuri	– Daniela VOICULESCU	40
O CONCEDIERE RĂZBUNATĂ	Camelia ARDELEAN	41
AVOCATUL NICOLAE	ADAMESCU, DESTINUL UNUI	
MILITANT ANTICOMUNIST	Dr. Constantin NEDEA și Dr. Maria Elena NEDEA	
ADAMESCU.....		43
ANUNȚURILE COMUNITĂȚII		47
CENTENARUL MARII UNIRI		48

Candela de Montreal , revistă fondată și editată, din 1997, de Victor Roșca
CANDELA DE MONTREAL ARE CA SCOP PROMOVAREA CULTURII ȘI LITERATURII
SCRISE DE AUTORI ROMÂNI DIN CANADA

Redacția și administrația: 8060 Christophe Colomb, Montréal, Québec, Canada H2R 2S9; Telefon:(514) 736-0950

Redactor Șef : Victor Roșca

Secretară de red.: Corina Luca

Ilustrațiile : Angela Faina

Consilier de redacție: pr. Liviu Alexandrescu

Redactori : Mircea Gheorghe, Nicolae Marinescu

Tehnoredactare: Marius Neaga

Administrația: Ioan Lăcătușu

ÎNTEMEIEREA BISERICII

Liviu ALEXANDRESCU,

preot paroh al Catedralei „Buna Vestire” din Montreal

„Și iată, Eu trimit peste voi făgăduința Tatălui Meu,
(Pogorârea Duhului Sfânt)

însă voi să rămâneți în cetate, până ce vă veți îmbrăca cu
putere de sus”(Luca 24, 49)

Iubiți frați!

Biserica este instituția întemeiată de Mântuitorul Iisus Hristos prin Întruparea Sa, ca urmare a refacerii comuniunii dintre om și Dumnezeu. Începutul refacerii comuniunii are loc la Întruparea Domnului Hristos, iar Biserica ia ființă sub forma nevăzută, harică, la momentul Jertfei de pe Cruce și al Învierii Sale, moment care reface legătura pierdută de

primii oameni, Adam și Eva.

Ca să înțelegem identitatea noastră cu Dumnezeu, trebuie să explicăm ce înseamnă mântuirea obiectivă și mântuirea subiectivă a omului.

Mântuirea obiectivă a omului este un dar de la Dumnezeu, oferit prin Jertfa Mântuitorului (atributul Domnului Hristos) : „Căci în har sunteți mântuiți, prin credință și aceasta nu e de la voi; este darul Lui Dumnezeu. Nu din fapte, ca să nu se laude nimeni”(Efeseni 2,8-10) Mântuitorul Hristos a deschis calea lucrării harului în sufletele oamenilor.

Mântuirea subiectivă, (atributul personal) este lucrarea împlinită de fiecare creștin, prin libera sa conlucrare cu harul, prin credință și fapte bune.

Omul este dator să continue urcușul duhovnicesc și să nu considere că mântuirea obiectivă este suficientă pentru mântuirea lui. Iubirea Lui Dumnezeu coboară sau se ridică după puterea credinței sau a faptelor bune ale noastre, în funcție de treptele desăvârșirii personale.

Așadar, Biserica ia ființă prin Mântuitorul Hristos. Dumnezeu a devenit om ca omul să se îndumnezeiască. Biserica repeta drumul Lui Hristos spre Înviere.

„Însuși Hristos repeta drumul în oameni, cu oameni și prin oameni, acest drum spre înviere, dându-le și lor puterea să o facă” (părintele Stăniloae)

La Pogorârea Duhului Sfânt, are loc întemeierea Bisericii văzute, când se coboară Duhul Sfânt peste Sfinții Apostoli și încep să propovăduiască cuvântul Lui Dumnezeu, la toate neamurile prezente în Ierusalim, făcându-i primele mădulare ale Bisericii, primii credincioși în care se extinde puterea trupului pnevmatizat al lui Hristos. Duhul Sfânt S-a coborât asupra Sfinților Apostoli, asupra oamenilor sfinți, pentru a putea face cunoscută Evanghelia Lui Hristos la toate neamurile.

Duhul Sfânt a dat Sfinților Apostoli darul vorbirii în limbi, pentru ca acesta le era de trebuință la vremea aceea. Mai târziu, Duhul Sfânt a revărsat în ei: darul facerii de minuni, darul înțelepciunii, darul profeției, al răbdării, darul dragostei de Dumnezeu și de oameni. Sfântul Simeon Noul Teolog, spune: „Precum o lampă, având feștilă și ulei, rămâne în întuneric până e aprinsă cu foc, așa și sufletul e stins și întunecat până ce nu-l aprinde harul Sfântului Duh”.

Sfântul Nicolae Velimirovici spune că : „de la Adam până la Hristos, sufletele oamenilor au rămas depărtate și înghețate; Domnul Hristos le-a adus aproape de Dumnezeu Tatăl iar Duhul Sfânt le-a încălzit, precum soarele primăvara”.

Sfânta Biserica este cel mai mare, mai sfânt și mai de trebuință așezământ al Lui Dumnezeu pe pământ. Unde este Biserica este și Duhul Sfânt. Așa precum S-a odihnit Duhul Sfânt asupra lui Hristos și a rămas nedespărțit de El, tot așa se odihnește Duhul Sfânt asupra Bisericii și rămâne nedespărțit de ea.

Sfântul Pavel ne spune că : „Au doară nu știți că trupul vostru este Templu al Duhului Sfânt?” (1Cor.6,19) „Dacă trăim în Duhul în Duhul să și umblăm!” (Gal. 5, 25)

Iubiți credincioși!

„Fără Biserica nu există mântuire!”-spune Sfântul Ciprian.

Afară de Biserica întemeiată de Hristos, nu există mântuire. Fără Biserica nu există slujirea Lui Dumnezeu, slujitorii Lui Dumnezeu sau împărtășirea cu Sfintele Taine, prin harul Duhului Sfânt.

„În Biserica slavei Tale stând, în ceruri a sta ni se pare, Născătoare de Dumnezeu, ceea ce ești ușă cerească” (slujba Utreniei)

În Biserica ne întâlnim cu sfinții, cu Maica Domnului, „Maica spirituală a poporului român”, cum spune poetul Eminescu și mai ales cu Sfânta Treime în totalitate, cum spune cântarea Sfintei Liturghii : „Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea Lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Duhului Sfânt să fie cu voi cu toți, în veci. Amin!”

MINUNILE CARE SE ÎNTÂMPLĂ PRINTRE NOI

Diacon Nicolae MARINESCU

Într-un tropar din Vecernia glasului al șaptelea găsim o frază de o deosebită frumusețe duhovnicească: „Unde vrea Dumnezeu, se biruiește rânduiala firii. Că face toate câte voiește.”. Aceasta ne spune că Dumnezeu, cel care a făcut universul cu toate legile fizice, poate să le suspende atunci când voiește. De ce? Pentru că are puterea să facă asta. Nu ne este dat nouă să înțelegem când și cum.

Aceste „suspendări” ale mersului natural al lucrurilor le numim

minuni. Mântuitorul a făcut multe minuni în timpul vieții Sale pământești. A umblat pe mare, a vindecat mulți oameni bolnavi, pe unii i-a și înviat, a înmulțit pâinile în pustie și a hrănit cu ele mii de bărbați. Dar El face minuni și în viața noastră de zi cu zi, ca sfințirea apei în agheasmă prin cuvintele preotului sau preschimbarea pâinii și a vinului în Trupul și sângele Lui. Așa e, ne-am obișnuit cu ele, dar asta nu le face mai puțin minunate.

Minunile creștine autentice, ca și săvârșitorii lor, poartă pecetea discreției. Nu trâmbițează și nu pun afișe prin oraș cu „Iisus vindecă astăzi la Sala Polivalentă la ora 5”.

În general, prefer să primesc veștile despre minuni cu un dram de sare, adică să le cercetez mai întâi. Nu orice imagine rotundă apărută pe un trunchi de copac este chipul Domnului sau al părintelui Arsenie Boca. Nu orice portofel dat pe la racla unui sfânt și vândut apoi la mica publicitate este purtător de vindecări.

Nevoia de minuni, ca o condiție pentru a crede, este pentru cel slab în credință. „Fă o minune, ca să credem în Tine”, îl somau iudeii pe Hristos.

Am auzit de multe ridicări din patul de boală a unor oameni cărora medicul nu le mai dădea prea multe zile de trăit. Dar acești oameni erau departe. Nu îi cunoșteam. Nu îmi erau rude ori prieteni, așa că minunea aceea discretă ce se petrecuse cu ei nu mă afecta direct. Mă impresionau doar atât cât te poate impresiona o simplă știre din ziar.

Mai cred că nu e nevoie de un obiect special sau o slujbă anume ca să se întâmple o minune. Sfintele moaște sau icoanele făcătoare de minuni sunt purtătoare ale puterii sfinților, pe care ei o au de la Dumnezeu. Fericit este cel care se închină la moaștele și icoanele sfinților. Dar un credincios poate să simtă alinare sau chiar vindecare doar participând la Sfânta Liturghie. Sau la Maslu. Chiar dacă a mai fost de zeci de ori la aceeași slujbă și la aceeași biserică. Pur și simplu, Dumnezeu poate să decidă ca acea Liturghie să fie vindecătoare și nu celelalte dinaintea ei.

Mi s-a întâmplat, însă, de două ori, în ultimii doi ani, cu doi prieteni apropiați, să văd marea putere a lui Dumnezeu, manifestată printr-o succesiune de evenimente pe care nu le pot cataloga decât ca minuni.

Părintele Liviu s-a întors anul trecut de la Sfântul Munte cu un brâu al Maicii Domnului. Acesta este o simplă panglică, subțire ca o cordeluță, care fost atinsă de Brâul real al Maicii Domnului, care se află într-o mănăstire de la Athos. Se dau sute, poate mii de astfel de brăuțe pelerinilor în fiecare an. Credința este că ele aduc fertilitate femeilor care nu pot face copii. Părintele ne-a adus și nouă unul, iar noi l-am pus deoparte, așa cum pui o carte în bibliotecă. Avem copii, nu am avut probleme cu nașterea lor și am considerat că, pentru moment, nu e necesar.

În acea perioadă, ne întâlnisem cu un cuplu de prieteni pe care îi lăsasem în țară în urmă cu vreo cincisprezece ani. Între timp,

veniseră și ei în Montreal, fără să știm unii de alții vreme de vreo opt ani. Într-o zi, mi-au găsit numele pe situl bisericii noastre, m-au recunoscut și ne-au făcut surpriza să vină și să ne reîntâlnim ca niște adevărați fii rătăcitori. Cu îmbrățișări, bucurii și tot ce trebuie.

Din vorbă în vorbă, aflăm că nu au copii, deși sunt căsătoriți de când erau în țară. Tot din vorbă în vorbă, ne-am adus aminte de brăulețul adus de la Muntele Athos. L-am dăruit lor și viața și-a văzut de cursul ei molcom în următoarele luni.

Astăzi, prietenii noștri sunt părinții unui bebeluș frumos ca un înger și nu am putut să îmi rețin o lacrimă de bucurie în colțul ochiului atunci când am pus lucrurile cap la cap și am înțeles ce se întâmplase.

Un alt cuplu de prieteni avea o problemă asemănătoare. După nașterea primului copil, mama avea dificultăți în a păstra o nouă sarcină. Pierduse deja două și își doreau mult cel de-al doilea copil. I-am chemat la Sfântul Maslu. Mai de insistențele noastre, mai în lipsă de altă opțiune mai bună, au venit. O dată, de două ori. Au fost apoi și în țară pentru un tratament de specialitate. La câteva luni după tratament, continuând și seria de Sfinte Masluri atunci când puteau, au avut bucuria unei noi sarcini, care s-a încăpățânat să reziste până la capăt și să le aducă cel de-al doilea copil.

Aici, un sceptic poate spune că tratamentul medical a fost cel care a ajutat, nu slujbele. Creadă fiecare ce-o vrea. Dar știu că, din punct de vedere medical, nu orice tratament de sarcină are succes. Și mai știu ce-a zis Nicolae Steinhardt: „Ce face atunci credinciosul? Se roagă la Dumnezeu ca să îl ajute și să binecuvinteze tratamentul.” (Jurnalul Fericirii).

Cine a ajutat mai mult? Dumnezeu sau medicina? Poate nu voi afla niciodată. Dar credința mea în minuni rămâne neschimbată. „Duhul suflă încotro vrea” (Ioan 3, 8) spune Mântuitorul. Vindecă pe cine vrea, când vrea și cum vrea. Iar acest „cum vrea” poate să fie și cu ajutorul altor oameni, inclusiv al medicilor.

Nu suntem nici habotnici care refuză o transfuzie de sânge, argumentând un verset obscur din Vechiul Testament. Dar nu suntem nici ateii autosuficienți, care nu mai au loc pentru harul divin în raftul lor cu medicamente.

În ceea ce-i privește pe prietenii mei, succesiunea evenimentelor a fost aceasta: dacă nu aș fi emigrat în Montreal, nu ne-am mai fi întâlnit. Dacă nu aș fi fost la biserica noastră, nu ne-am fi întâlnit, poate, pentru o bună bucată de vreme. Dacă nu ar fi fost brăulețul de la Sfântul Munte sau slujba Maslului, ei nu ar fi putut trăi minunea nașterii de prunci. Și alți câțiva de „dacă”.

Așa arată minunile uneori: ca o succesiune de aparente coincidențe, în care o întâmplare dintr-un șir nu are legătură cu cealaltă, dar, puse împreună, duc la un deznodământ fericit. Unii le zic coincidențe. Dar noi le spunem *lucrarea lui Dumnezeu*. Providență. „Coincidența este modul lui Dumnezeu de a rămâne anonim” (Albert Einstein). De a lăsa să creadă în minuni doar pe cei care sunt dispuși să o facă. Să nu silească pe nimeni. Să nu bage minunea pe gât nimănui, pentru a le forța credința.

Nici pe departe nu cred că eu aș fi fost factorul decisiv în aceste vindecări. Dimpotrivă. Dacă nu ne-am fi întâlnit noi cu prietenii noștri, Dumnezeu ar fi găsit alte căi pentru a face acele minuni în viața lor. Ar fi găsit alți prieteni, altă biserică, poate. Dar mă bucur că s-a întâmplat așa. Mă bucur că am făcut parte dintr-un angrenaj pus la cale de Dumnezeu, care a adus bucurie prietenilor mei. Și ce bucurie mai mare ca aceasta: prunci buni spre folos.

Aceasta este credința: nu să faci tu lucruri mari, ci să lași pe Dumnezeu să facă, prin tine, lucruri mari. Sau mici, nu contează.

Iar aceste lucruri, dragii mei, s-au întâmplat chiar aici, în biserica noastră. Discret, fără fast și fără reclamă. Semn că minunile încă se întâmplă printre noi.

ÎN MEMORIA PROF. UNIV. ANTOINE SOARE

Victor ROSCA

Antoine Soare, prof. univ. la catedra de limbă franceză clasică a Universității de Montreal, un mare om al comunității române din Montreal, membru al Asociației Canadiene a Scriitorilor Români, un colaborator și susținător financiar al revistei literare Candela de Montreal și un bun prieten ne-a părăsit pentru totdeauna.

Antoine Soare s-a născut la 2 aprilie 1946, la București, dintr-o familie înstărită. Tatăl său era ing. Alexandru Soare și mama, Grațiela Caramitru, fiica generalului Petre Caramitru.

Antoine Soare a primit o educație aleasă din copilărie. A învățat limba franceză în familie și cu o profesoară ce l-a ghidat predându-i gramatica și literatura franceză.

A urmat Liceul Ion Luca Caragiale, devenit Titu Maiorescu, din București. În anul 1964 a fost admis la Universitatea din București, Facultatea de litere.

În anul 1968, la 14 septembrie, a primit o mare lovitură psihică. Bunicul său, generalul Petre Caramitru la care ținea foarte mult a decedat, răpus de suferințele fizice îndurate în pușcăriile comuniste.

Acest bunic drag lui Antoine Soare a fost scos la pensie în anul 1948, fără să profite de pensie și ținut prin cruntele pușcării comuniste - Jilava – apoi în lagărele de exterminare Poarta Albă, cu un regim drăcesc, ce urmărea lichidarea deținuților prin mâncare puțină, muncă dură și disciplină chinuitoare; se eliberează din lagărul Valea Neagră în anul 1957, ca apoi să i se fixeze domiciliul forțat undeva, prin Moldova.

Ca urmare a împușcării doctorului Simionescu, știrile ce s-au scurs în lumea liberă au dezvăluit existența bătailor administrate de către deținuți, dar dirijate de ofițerii politici din lagăre și închisori. Ororile în care erau ținuți deținuții politici au fost difuzate pe posturile de radio și ale televiziune din întreaga lume. Conducătorii comuniști speriați au oprit bătaile deținuților de către deținuți și munca cu deținuții politici de la Canal.

Cu toate că a luptat în două războaie, Petre Caramitru nu a primit o pensie cât de mică, decât în anul 1960, în urma vizitei în R.P.R. a generalului De Gaulle, care îl cunoștea.

Generalul Petre Caramitru a fost o mare personalitate. El a scris un regulament militar important numit „Regulamentul tacticii infanteriei” ce este valabil până în ziua de azi.

Tânărul Anton s-a călit în acele conjuncturi nefericite din România comunistă și a fost bine pregătit pentru greutățile vieții care îl așteptau.

În anul 1967, în urma unei excursii în occident, părinții săi nu se mai întorc în România. Tot în 1967, la 21 de ani, mai înainte de terminarea facultății, tânărul Antoine Soare, decide să părăsească România. El intră în Cehoslovacia ca turist, de unde trece granița clandestin în Austria, aici în lagărul de refugiați din orașul Traiskirchen, își întâlnește părinții. Toți trei fac cerere de emigrare în Canada. În 1969,

Antoine SOARE (1946 – 2018)

cererea le este aprobată și ajung la Montreal, unde tatăl său îl cunoștea pe Prof. Nicolae. Mateescu Mate, prietenul său din România.

Antoine Soare își termină studiile universitare în anul 1970, la Universitatea McGill cu o diplomă în literatura franceză al secolului al XX-lea. Se înscrie la doctorat la aceeași universitate. În 1977, își termină doctoratul cu lucrarea „Literatura franceză în secolul al XVII-lea”, cu o teză despre tragediile lui Corneille, condus de profesori renumiți, plecați din Franța pentru a evita revoltele studențești.

Proaspătul doctor se căsătorește cu Valeria Pestițu, o fostă colegă de liceu pe care a reîntâlnit-o la Montreal.

A debutat în cariera de profesor universitar, în 1979, la McGill. În 1980 a lucrat ca profesor adjunct la Queen's University din Kingston, Ontario. În anii 1981 și 1982 a ocupat două posturi, unul la Manitoba University și celălalt la McGill Montreal.

În anul 1983 se mută cu soția la Edmonton, unde pentru început, acceptă un post de profesor adjunct și va continua până în 1993 ca profesor agrégé (asociat) la Alberta University din Edmonton.

În anul 1993, Universitatea din Montreal căuta un profesor de literatura clasică franceză, Antoine Soare se întoarce cu familia la Montreal, unde va lucra ca profesor asociat până în 2001, când devine profesor titular, post în care lucrează până în anul 2017, când se pensionează.

În prodigioasa lui carieră universitară, profesorul Soare a ținut cursuri fascinante, de mare diversitate. Ușa biroului său a fost întotdeauna deschisă studenților iar aprecierile studenților referitor la profesorul lor sunt de admirație și stimă:

”-Professeur extraordinaire. C'est grâce à lui si je suis resté en littérature. Merci, Monsieur Soare! votre mission sur terre aura été accomplie!”

”- Monsieur Soare est le professeur par excellence en littérature. Il nous apprend à apprécier les oeuvres en nous transmettant sa propre passion. Nous avons bu ses paroles

tout au long de la session et nous avons été triste de la terminer. Il nous a envouté. Je vous souhaite donc de le rencontrer au moins une fois dans votre vie.”

”-Monsieur "Soirée", Tit-Toine pour les intimes, est le meilleur professeur. Il connaît sa matière comme pas un et la transmet avec une passion perceptible. Un grand homme. Un cours passionnant.”

”- Monsieur Soare s'exprime de façon très éloquente et passionnée. Cours très stimulant.

-Vous devriez l'entendre réciter Racine! Genial. Très bon prof, drôle, qui a le sens du devoir et qui demande souvent l'avis de ses étudiants.”

”-Best teacher ever!”

Antoine Soare a fost președinte, vicepreședinte sau membru în mai multe prestigioase organizații internaționale, precum: Société Jean Racine, Mouvement Corneille, Société canadienne d'études de la Renaissance și multe altele.

O altă pasiune a fost dragostea pentru bunicul său, generalul Petre Caramitru. În 2013 publică la Editura „Libra” din București volumul de versuri și cugetări „Oaspeții celulei mele”, scrieri lăsate moștenire de general, după moartea sa survenită în 1968.

Antoine Soare nu a avut parte de multe clipe de bucurie și dragoste trăite alături de bunicul său, acesta fiind trimis după eliberare cu domiciliul obligatoriu în Moldova.

În primăvara anului 2011 în cadrul Festivalului filmului românesc și al festivalului Eurofest Montreal a avut loc o masă rotundă organizată de Otilia Tunaru și Denisa Adriana Oprea cu tema „Trauma Comunismului mărturii și dezbateri la Montreal” și tema „Sindromul culpabilități între justiție și istorie” la care au participat foștii deținuți politici Valentin Sarry și Victor Roșca și profesorul universitar Antoine Soare, care ne-a vorbit despre Generalul Petre Caramitru, bunicul său.

Profesorul Antoine Soare a fost un susținător și participat cu articole la revista Candela de Montreal. A făcut parte din comitetul de organizare al Festivalului Candela din anii 2016 și 2017.

Când timpul îi permitea, îi plăcea să călătorească împreună cu soția vizitând țări din Europa și cele două Americi. Acasă era pasionat de grădinărit, își făcea vinul său și-i plăcea să gătească.

Antoine Soare a ieșit la pensie în anul 2017, bucuros că va avea, în sfârșit, timp de automobilele lui de epocă (pasiune veche), să scrie, revenind la limba română și la iubirea sa pentru poezie și palindrom (un tip de poezie care are același înțeles dacă citești de la dreapta la stânga sau de la stânga la dreapta) și să publice studiile de cultură franceză, acumulate în aproape 40 de ani de activitate. Dar, miercuri, 21 februarie, mărețele proiectele ale prof. Soare au fost întrerupte brutal de o neașteptată și nemiloasă **moarte**.

La pierderea distinsului și regretatului profesor nu avem cuvinte prin care ne putem exprima durerea. Prin moartea sa, acest mare om, lasă în urma sa multe inimi îndurerate; ale mamei, soției, surorii și nepoatei sale, ale prietenilor care am avut bucuria de a-l întâlni, în această scurtă viață.

Cei care vom mai zăbovi pe acest pământ, îl vom purta cu admirație în gândurile și activitățile noastre.

UN VIS

de Antoine Soare

Visez până-mi pierd firea la când vor fi și unde

Viața cât nu pot zeii cei mai darnici așterne,

Planete fără număr albăstrite în unde

Și veri de ani luminează sub zenituri eterne,

Vin mereu nou și gata, în stelare cisterne,

Banchetului galactic setea să i-o inunde,

Îngeri din cer în cer bătându-se cu perne,

Tinereți peste moarte legate-n șir cu funde,

Nuferi de nemurire pe lacuri mari, rotunde

Palate unde timpul prin geamuri nu pătrunde,

Visez, și mâine visul de rest îl voi discerne,

Dar azi e viu și-aievea și-n minte mi se-ascunde

Un gând că el va-nvinge blestemele externe,

Că-i paradis dincolo de umbra din caverne.

FĂURITORII MARII UNIRI GHEORGHE POP DE BĂSEȘTI Lucia MUNTEANU

Desfășurarea în cea mai perfectă ordine a Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia la 1 Decembrie 1918, participarea a peste 100.000 de oameni din toate colțurile Transilvaniei, care au izbucnit în ovații la citirea hotărârii celor 1.228 de delegați care au votat în unanimitate unirea, este dovada că dorința de libertate și unire sălășluia în sufletele românilor cu multă vreme înainte, fiind un ideal pentru care au trudit și s-au jertfit generații de oameni luminați.

Marea Adunare de la 1 Decembrie a arătat lumii voința poporului român de a se uni într-o singură țară, așa cum neamul românesc este unul și puternic, vorbind aceeași limbă și având aceeași cultură. Preoții și învățătorii au răspândit în sufletele celor mai umili locuitori ai satelor conștiința de neam și țară, au luptat pentru păstrarea limbii și a culturii, ca elemente definitorii ale neamului românesc.

Cunoscând acest lucru, însuși regele Ferdinand le-a adus un cald omagiu, atunci când, la începutul lunii februarie 1920, la inaugurarea festivă a Universității Daciei Superioare de la Cluj, în discursul său omagial, a adresat mulțumirile celor prezenți către înaintași, pe care i-a numit „mucenicii neamului acestuia, știuți și neștiuți, mari și mărunți. Căci dacă bucuria de astăzi e numai a noastră, a celor rămași, meritul e al lor, al celor duși... de la Mihai, izbăvitorul întru început, de la marii ostași ai gândului și faptei românești de aici, străjeri neadormiți ai limbii și legii, până la cel de pe urmă cioban și plugar sărac, care au păstrat cu îndărătnicie patrimoniul național, toți, dar absolut toți au partea lor în opera de astăzi...”. (în Stelian Neagoe, „Viața universitară clujeană interbelică”, editura Dacia, Cluj-Napoca, 1980, vol. I, p. 127-128).

Acești mari ostași ai gândului și faptei românești, acești străjeri neadormiți ai limbii și legii (simt nevoia să reiau această caracterizare care denotă o adâncă prețuire a unui om care cunoaște istoria neamului peste care domnește), prin atenția acordată dezvoltării instrucțiunii și culturii au contribuit la formarea unei elite intelectuale care a putut lupta de la egal la egal cu împilatorii neamului, răspunzând jignirilor cu demnitate și demonstrând via capacitate a națiunii române de a se conduce singură.

La sfârșitul sec. XIX și începutul sec. XX, politicienii români erau pregătiți pentru a conduce lupta finală pentru dezrobirea poporului român. Oameni ca Gheorghe Pop de Băsești, Vasile Lucaciu, Ioan Rațiu, Iuliu Coroianu, Septimiu Albini, Nicolae Cristea, Dimitrie Comșa, Theodor Mihali, Vasile Goldiș, Ștefan Ciceo Pop, Iuliu Maniu, Al. Vaida-Voevod, Aurel Vlad și mulți alții se află în fruntea luptei politice duse pentru câștigarea de drepturi naționale de către

românii din Transilvania. Datorită clarviziunii cu care au condus lupta politică a românilor, adaptând-o mereu situației existente, ei au făcut auzit glasul neamului lor nu numai în parlamentul de la Budapesta, ci și în întreaga Europă, care a devenit astfel martoră a subjugării unor națiuni de către una singură, mai târziu de către două, după apariția dualismului austro-ungar (*unio duarum nationum contra plures*, după cum se exprima omul politic Alexandru Roman chiar în parlamentul de la

Budapesta). Era un lucru nedrept

ca o națiune, cea maghiară, să voiască cu orice preț supremația, dar nu numai atât, ci chiar desființarea

și asimilarea tuturor celorlalte națiuni. Prăbușirea imperiului bicefal, aceea închisoare a popoarelor care a fost Imperiul Austro-Ungar, a fost ocazia care a favorizat eliberarea energiilor popoarelor asuprite, care și-au găsit apoi existența liberă în cadrul unor state independente, ori s-au alăturat celor de un neam cu ei care aveau deja un stat.

Un astfel de politician dăruit neamului său cu toată ființa sa, a fost și Gheorghe Pop de Băsești, cel care a fost ales președinte al Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia. Era atunci octogenar, avea la activ o lungă carieră politică, era președintele Partidului Național Român. Tocmai de aceea, cuvintele sale au avut o mare greutate. Întreaga sală a încremenit de emoție atunci când acesta, deschizând lucrările Adunării, a rostit cuvintele mult așteptate: „*Lațurile acestei robii suntem chemați, fraților, să le zdrobim astăzi, în această mare adunare națională a tuturor românilor din Ungaria și Transilvania, aici, pe pământul stropit cu sângele martirilor Horea și Cloșca. Vrem să zdrobim lațurile robiei noastre sufletești prin realizarea marelui vis al lui Mihai Viteazul, unirea tuturor celor de o limbă și de o lege într-un singur și nedespărțit stat românesc*” (în Irineu Pop-Bistrițeanu, *Băseștiul și ilustrul său bărbat George Pop*, editura Carpatica, Cluj-Napoca, 1995, p.105-106).

După votarea Rezoluției de unire, citită de Vasile Goldiș în care se declara: *Adunarea națională decretează unirea românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească și teritoriile locuite de ei cu România, marele bărbat a rostit dictonul Scripturii: Acum slobozește, Doamne, pe robul tău, căci văzură ochii mei mântuirea neamului românesc!* (id., ibid., p.108).

Cu adevărat era mulțumit că viața sa de luptă pentru interesele neamului său a avut finalul fericit pe care el și l-a dorit. Era conștient că și-a făcut pe deplin datoria și că de acum e rândul celor tineri să desăvârșească idealul pentru care generația sa a luptat.

Istoria va păstra imaginea lui ca pe aceea a unui conducător de prim rang al luptei poporului său pentru libertate, a unui om care s-a contopit pe deplin cu soarta neamului său. Nu l-au clintit nici nedreptățile îndurate, nici temnițele, nici jignirile, nici prigoana. El a rămas până la capăt conducătorul ascultat și iubit al mișcării de emancipare a românilor ardeleni.

Perioada în care a activat pe tărâmul luptei politice este aceea a continuării luptei românilor pentru drepturi și libertăți naționale, aceea următoare revoluției de la 1848, când, după o scurtă perioadă liberală, în care se părea că națiunile din Transilvania pot dobândi drepturile care li se cuvin, este restabilit absolutismul iar mai apoi se ajunge la dualismul austro-ungar, perioadă în care nobilimea maghiară, abuzând de slăbiciunea Imperiului Austriac, își folosește puterea politică în mod discreționar, trece la măsuri abuzive, intensificând încercarea de a impune ideea statului maghiar unitar. Toate legile statului sunt astfel întocmite încât să slujească împilării națiunilor din Transilvania, încercând să le transforme în mase fără identitate națională, contopindu-le în populația maghiară.

O asemenea atitudine duce la intensificarea luptei națiunilor din Transilvania, nu numai a celei române, dar și a celei slovace, sârbe, cehe, croate, rutene. Toate resimt presiunea ca pe o nedreptate și se aliază pentru câștigarea drepturilor lor.

Gheorghe Pop s-a născut la 1 august 1835 în familia lui Petru Pop de Băsești, fostul județ Sălaj (azi Maramureș) și a Susanei Pop din Turț (jud. Satu Mare). Comuna Băsești din Sălaj, din apropierea orașelului Cehul Silvaniei, avea vechi tradiții și înclinări spre cultură. Aici se găsea una din cele mai vechi școli naționale din tot Ardealul. Familia Pop avea diplomă de nemieșie (noblețe) din 1676, de la principele Ardealului Mihail Apaffy și a dat personalități de seamă din această regiune: Ștefan Pop, cel care a câștigat acest rang, apoi Petre Pop cel Bătrân, primpretor, mai târziu vicecomite, arhidiaconul Simeon, care a semnat la sinodul din 5 septembrie 1700 de la Alba Iulia actul unirii cu Biserica Romei în numele a 40 de preoți pe care-i reprezenta. Rangul se întemeia pe o proprietate de 3.000 de iugăre de pământ, o moșie considerabilă, din care proprietarii susțineau fără ezitare școala din sat și biserica.

Gheorghe Pop a urmat școala primară în satul natal, apoi primele șase clase la liceul din Baia Mare, iar ultimele două la liceul cezaro-crăiesc al călugărilor din Oradea, unde în 1854 a dat și examenul de bacalaureat. Se înscrie apoi la Academia de Drept din Oradea, unde face parte din *Societatea literară a Junimei române studioase la Academia de drepturi și Archigimnaziul din Oradea-Mare*, înființată sub conducerea profesorului Alexandru Roman. Mai târziu, sprijină societățile culturale ale românilor din Transilvania, mai ales pe cele studențești, cum au fost *Iulia*, de la Cluj, *Junimea* de la Cernăuți.

Alege cariera juridică deoarece era convins, ca și înaintașii Simion Bărnuțiu, Al. Papiu Ilarian, Avram Iancu, de faptul că mișcarea națională a românilor avea nevoie de specialiști în Drept, pentru a putea apăra în justiție populația română de abuzurile autorităților.

După absolvire și satisfacerea serviciului militar, ocupă funcțiile de prim pretor, apoi de judecător. Ca prim pretor s-a îngrijit de administrația românească în cercul Hodod, precum și de buna funcționare a școlilor.

În comuna sa natală înființează *Reuniunea învățătorilor români sălăjeni*, menită a promova cele mai înaintate metode de predare și el însuși se ocupa de stimularea prin premii a inițiativelor pedagogice ale învățătorilor. Sprijină material și moral această asociație, militând pentru înființarea de școli în limba română, îngrijindu-se de manualele și programele școlare. În spiritul concepției Școlii Ardelene, el vorbea despre rolul decisiv al limbii naționale pentru supraviețuirea poporului român, spunând că limba este un giuvaer mai prețios decât viața însăși.

Convins că drepturile românilor trebuie apărute în cele mai înalte foruri, intră în viața politică și candidează la alegerile dinale din 22 iunie 1872 în cercul electoral Cehul Silvaniei. Este ales deputat cu mare însuflețire de către oamenii care îl cunoșteau ca apărător al lor și luptător neobosit pentru cauza națională a românilor, fiind apoi reales și în 1875 și în 1878, deci reușind să reprezinte interesele românilor în parlamentul ungar în trei legislaturi consecutive. În condițiile înăsprii conflictelor cu autoritățile statului dualist austro-ungar, el începe o luptă acerbă pentru interesele românilor, neacceptând minimalizarea sau neglijarea lor. Legile pe care le atacă Gheorghe Pop de Băsești în parlamentul de la Budapesta sunt acelea care tindeau spre încercarea de a crea în mod artificial un *stat național maghiar*, ungurii încercând să topească în națiunea maghiară toate celelalte 14 națiuni care mai locuiau în Transilvania, într-o vreme când popoarele din întreaga Europă își manifestau dorința de a-și crea o viață națională proprie. Maghiarii dau dovadă de o obtuzitate crasă prin schimbarea conținutului Legii naționalităților, prin legi și decrete școlare antidemocratice, prin legea electorală restrictivă aplicată numai în Transilvania. De asemenea, legi pătinoare vor fi introduse în domeniul bisericesc, economic, bancar, comercial, social, cultural. Un

câmp larg de activitate se deschidea în fața parlamentarilor români, care, așa puțini cum erau, aveau un discurs cu atât mai combativ, stârnind teama și disperarea deputaților unguri prezenți.

În discursul rostit în parlament la 12 iulie 1874 și publicat în „*Federațiunea*”, Nr. 53 - 1874, Gheorghe Pop de Băsești pledează pentru cauza românismului din Ardeal, *pentru Irlanda statului maghiar, care este – Transilvania nenorocită! Noi stăruim pe aceste plaiuri de mai bine de 2.000 de ani. Toate durerile și toate nădejile ne leagă de pământul pe care trăim. Noi nu plecăm de aici, că suntem un milion și jumătate, pe când maghiarii abia fac o neconsiderabilă minoritate* (Ioan Ardeleanu-senior, *Gheorghe Pop de Băsești în „Oamenii din Sălaj”*, Zălau, 1938, p. 133).

O chestiune de maximă importanță este considerată de el problema limbii de predare în școli. Combătând legea școlară din 1879, care prevedea introducerea limbii maghiare în toate școlile, Gheorghe Pop de Băsești declara: „*Dacă e păcat să atentezi la viața unui om, cu cât mai mare păcat e să atentezi – ca în cazul legii de față – la viața unui neam, ba chiar a mai multor neamuri, a tuturor națiilor din țările coroanei sf. Ștefan... Proiectul de lege în discuție e cea mai cumplită năpastă ce poate veni asupra țării. Ciurma, foametea, seceta, grindina, chiar un război pierdut, toate se pot îndura și îndrepta cu timpul. Cucuta veninoasă a zavistiei și a neînțelegerilor semănate de această lege, la însăși temelia țării, va duce la nimicirea ei* (id., ibid. p.133).

Gheorghe Pop de Băsești își depune candidatura pentru a patra oară la Cehul Silvaniei, pentru alegerile din iunie 1881. În ziua fixată, românii au pornit spre centrul de vot de dimineață, în frunte cu preoții și învățătorii lor, dar autoritățile locale au făcut tot posibilul spre a-l împiedica să mai câștige un nou mandat. *La podul Sălajului jandarmii concentrați din cinci județe vecine, ajutați de batalioane armate, au oprit intrarea în Ceh a românilor... prin bătăi, din care au rezultat morți și răniți.* (id., ibid., p.134). Însuși candidatul a fost bătut cu răngi de fier, astfel încât a fost aproape de moarte. Așa se întâmplă că Gheorghe Pop de Băsești nu mai poate fi ales și a patra oară (Pentru a cinsti memoria luptătorului și sacrificiul lui pentru cauza românească, Elena Pop Hossu-Longin, fiica marelui bărbat, cumpără un teren pe locul unde s-a întâmplat odioasa faptă, și ridică pe el, în centrul orașului Cehul Silvaniei, o biserică, a cărei temelie s-a așezat în 1935, la o sută de ani de la nașterea lui Gheorghe Pop de Băsești. Preotul Ilie Călăuz, în actul înaintat Mitropoliei Greco-Catolice notează: ... *cu sângele lui a sigilat acest loc*).

Lupta trebuia continuată cu alte mijloace. După adunarea generală a Astrei, care a avut loc în zilele de 9 și 10 septembrie 1880 la Turda, la stăruința lui Gheorghe Pop de Băsești, acasă la dr. Ioan Rațiu, se discuta necesitatea unirii tuturor românilor din Transilvania și Ungaria într-un singur partid național. La 17 octombrie 1880, grupul alcătuit din 30 de fruntași ai partidului a decis convocarea Conferinței Naționale de la Sibiu din 12-14 mai 1881, care a decretat solidaritatea partidelor naționale românești din Ungaria și unirea lor sub numele de *Partidul Național Român din Transilvania și Ungaria*, președinte fiind ales Nicolae Popea iar vicepreședinte Partenie Cosma. Partidul își propunea să militeze pentru recăstigarea autonomiei Transilvaniei, pentru dreptul de a folosi limba română în administrație și justiție, pentru revizuirea legii naționalităților și a legii electorale etc. Programul, alcătuit din 9 puncte, era de fapt actul de naștere al Partidului Național Român, partidul care avea să conducă românii spre realizarea idealului lor.

În semn de revoltă față de metodele nedemocratice folosite de autorități în viața politică, Partidul Național Român hotărăște atitudinea de *rezistență pasivă* față de viața parlamentară din Budapesta și modul cum se organizează alegerile. Aceasta nu

însemna încetarea luptei, ci, dimpotrivă, intensificarea ei pe alte planuri. Ca urmare a înțetirii luptei naționale, în fruntea P.N.R. sunt alese persoane mai tinere și mai energice: Ioan Rațiu, avocat în Turda, președinte, Gheorghe Pop de Băsești, avocat, proprietar în Sălaj, vicepreședinte, Vasile Lucaciu, preot, protopop în Șisești, secretar general.

Tot ca reacție la intensificarea politicii de maghiarizare și a multor nedreptăți comise față de români, se realizează în 1882 un memoriu de protest față de regimul dualist, adresat opiniei publice europene, cu titlul *Memorial*, tradus în limbi de circulație europeană, în franceză, maghiară, germană, primul document de acest fel destinat străinătății. Acest document a avut o largă circulație în țările europene, prezentând nedreptățile îndurate de români în statul multiethnic ungar.

În timpul pasivității parlamentare, Gheorghe Pop de Băsești își continuă activitatea pe plan cultural, național, economic și chiar politic, în comitatul Sălajului. El supraveghează activitatea școlară, încurajează activitatea Reuniunii învățătorilor români sălăjeni inițiată de el, dă premii învățătorilor fruntași pentru a stimula găsirea celor mai eficiente metode de predare, de atragere a elevilor către studiu. Susține, de asemenea, Despărțământul local al *Astrei* (înființat în 1878) din punct de vedere material și moral. Organizează și încurajează instituțiile financiare *Silvania* din Șimleu, *Sălăjana* din Jibou și *Codreana* din Băsești, care au avut un rol hotărâtor în viața economică a românilor sălăjeni. După exemplul său, fiica sa, Elena, căsătorită cu avocatul Francisc Hossu Longin, înființează *Reuniunea femeilor române sălăjene*, convinsă fiind de necesitatea ridicării prin cultură a importantului element feminin, cu rol hotărâtor în educarea tineretului, în păstrarea și răspândirea tradițiilor românești și a literaturii și muzicii populare. Ea era convinsă că *Mame și soții culte și evlavioase ... ne trebuiesc, care să crească și să îndrumeze generațiunile viitoare spre mărirea patriei întregite, soții care să împartă, ca tovarășe adevărate de viață, greul, cu bărbații mult încercați și trudiți ai timpului nostru* (Pr. Ioan Georgescu, *Elena Pop Hossu-Longin, în Țara Silvaniei, Zălău*, 1940, p. 91-92).

Conacul lui Gheorghe Pop de Băsești era cunoscut ca o casă primitoare, unde se întruneau fruntași ai românilor din toată Transilvania, chiar și după moartea soției lui Gheorghe Pop, Maria, în 1895, în timp ce soțul ei se afla în închisoarea de la Vaț (Ungaria). În această dramatică situație, fiica, Elena, conduce treburile administrative ale domeniului. În articolul său, *Amintiri*, publicat în revista „Țara Silvaniei”, pomenită mai sus, Elena Pop Hossu-Longin povestește cum la Băsești, acasă la cel numit cu drag de săteni *badea Gheorghe*, se adunau tinerii din împrejurimi ca să citească poezii de Vasile Alecsandri, care era autorul lor preferat, dar și de Bolintineanu, Sion, Matilda Cugler Poni, iar mai târziu de Eminescu. La Băsești se adunau și fruntași ai luptei naționale din toată Transilvania, cum au fost Vasile Lucaciu, Ion Rațiu, Vasile Goldiș, Theodor Mihali și alții. Astfel, Băseștiul devine un focar de cultură și viață politică. Despre conacul lui Gheorghe Pop, profesorul dr. Dumitru Pop, de la Universitatea din Cluj, scria: ... *casa în care vreme de două decenii s-au elaborat liniile de forță ale politicii Partidului Național Român, casa din care decenii la rând au pornit îndemnuri și soluții în lupta consacrată izbăvirii poporului român, casa prin care s-au perindat... unele din cele mai strălucite personalități ale unor vremuri de glorie, casa aceasta a devenit astăzi nu numai casa amintirii celui ce a muncit și a luptat... ci și casa propriei noastre istorii* (în Irineu Pop-Bistrițeanul, op. cit., p.111).

Conferința Națională a Partidului Național Român din Transilvania din ianuarie 1892 constată înăsprirea măsurilor opresive ale guvernelor maghiare față de români. Ca urmare, fruntașii P.N.R. decid să înainteze împăratului Francisc Iosif I un

memoriu de protest. În primăvara anului 1892, documentul a căpătat formă finală. El este intitulat **Memorandul românilor din Transilvania și Ungaria**, autorii lui fiind membrii Comitetului Central al partidului, în frunte cu președintele Ioan Rațiu, vicepreședintele Gheorghe Pop de Băsești și membrii Vasile Lucaciu, Eugen Brote, Iuliu Coroianu, Septimiu Albini. Delegația de 300 de preoți, învățători, fruntași ai satelor care s-a deplasat la Viena pentru a înmâna *Memorandul* nu este primită de împărat, dar documentul este răspândit în zeci de mii de exemplare în toată Europa, fiind tradus în mai multe limbi străine.

Ideea principală pe care o exprimă *Memorandul* poate fi exprimată în câteva fraze: *...facem aproape 3/4 din populațiunea țării... și în aceeași proporțiune purtăm și sarcinile comune; e incontestabil dar și dreptul nostru de a fi reprezentați în dietă și de a participa la conducerea țării tot în aceeași proporțiune... Noi, românii, o populațiune completă de aproape 3 milioane de suflete, contribuim cu sângele și cu averea noastră pentru susținerea statului, nu avem, însă, pentru înaintarea noastră culturală, niciun așezământ susținut de stat*. Este nedrept faptul că singurii beneficiari ai acestei nedrepte uniri (dualismul, n.n.) sunt ungurii, care au obținut hegemonia asupra celorlalte popoare din monarhie, pe care le domină prin legile votate în chip abuziv (în Ioan-Aurel Pop, Ioan Bolovan, „Istoria Transilvaniei”, Academia Română, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2013, p.274).

Deci împăratul nu a citit *Memorandul*, și nici guvernul maghiar, dar parcă știind ce conține, autoritățile declanșează în 1893 urmărirea penală împotriva semnatarilor lui, acuzându-i de *agitație împotriva ideii de stat maghiar*.

Procesul s-a desfășurat la Cluj în luna mai 1894, apărătorii fiind avocați români, între care și Francisc Hossu-Longin, soțul Elenei, fiica lui Gheorghe Pop de Băsești, dar și avocați slovaci și unul sârb.

Acuzații devin însă acuzatori, pentru că, după cum declară Ion Rațiu, *...acuzăm în fața lumii civilizate sistemul asupritor, care tinde să ne răpească ceea ce un popor are mai scump: legea și limba...*

Toți au fost condamnați, dar și-au primit cu bărbăție osânda. Vasile Lucaciu a primit cea mai mare condamnare, cinci ani, dar, *venind în fruntea convoiului, părintele Lucaci făcea impresia unui erou din vremurile antice. Venea zâmbind... Singur badea Gheorghe (de Băsești) a plâns: pentru că – zicea – l-au batjocorit dându-i pedeapsă mai puțină, numai un an* (relatare din ziarul „Tribuna”, apud Ion Dodu Bălan, „Octavian Goga, monografie”, editura Minerva, 1971, p. 42).

Anul petrecut în temnița din Vacz l-a făcut mai încrezător pe Gheorghe Pop de Băsești în justetea cauzei românești. A trăit însă drama pierderii soției sale, în 1895, în timp ce el era închis. Totuși, adresează din închisoare un memoriu ministerului justiției austro-ungare în care afirmă: *Noi luptăm cu arme legale pentru o cauză mare. Conștiința dreptății acestei cauze ne întărește în puteri și ne înalță în suflet, încât fără teamă privim în fața tuturor loviturilor și neînfricați vom lupta până la ultima consecvență, fiecare la locul său* (în Irineu Pop-Bistrițeanu, op. cit., p.104).

După ieșirea din închisoare își continuă viața politică, fiind unul din președinții Congresului Naționalităților desfășurat la Budapesta în 10 august 1895, la care au participat conducătorii sârbilor, slovacilor și românilor, încercând să formeze împreună un front comun de acțiune pentru obținerea de drepturi politice. De asemenea, datorită tactului său politic dobândit în anii luptelor naționale, a avut un rol hotărâtor în refacerea Partidului Național Român, desființat în urma mișcării memorandiste. În 1902 este ales vicepreședinte al partidului, iar din 1905 președinte. Conduce partidul cu deosebită clarviziune, dar

continuă să fie alături și de consătenii săi din Băsești, pentru care, ca și pentru tovarășii săi de luptă națională, era doar *badea Gheorghe*. În acest apelativ, scrie Nicolae Iorga, *este o notă de iubire și de încredere cum n-a mai avut-o altul* (apud Irineu Pop-Bistrițeanul, op. cit., p.106). Chiar și adversarii politici din parlamentul de la Budapesta pe care i-a înfruntat adesea, îl prețuiau. Se cunoaște o împrejurare în care, primul ministru al Ungariei, Tisza Kalman îi spune: *Strașnic om ești, daco-român fanatic! Între noi e depărtare ca între cer și pământ. Nu ne vom înțelege niciodată (...) Vino tu la noi și-ți garantez că nu există demnitate în Ungaria pe care să n-o poți dobândi*. La această ofertă Gheorghe Pop de Băsești a răspuns, după cum era de așteptat: *De mi-ați da toată Ungaria și tot n-aș trăda cauza cea dreaptă a sărmanului meu popor, care, afară de Dumnezeu, de tovarășii mei și de mine, n-are alți apărători împotriva tendințelor voastre de cotropire* (id., ibid., p.106-107).

Izbucnirea Primului Război Mondial pune noi probleme în fața apărătorilor cauzei naționale. Prin măsurile excepționale de război inițiate după 1914 se interzic întrunirile, se suprimă libertatea tiparului, autonomia bisericii, populația este pusă sub controlul legii marțiale. În anul următor o altă lege prevedea confiscarea averilor *trădătorilor de patrie*, categorie în care oricine putea fi foarte ușor încadrat, pe baza unui simplu denunț. Astfel, românii erau urmăriți zi de zi, erau șantajați, arestați, trimiși în lagăre de concentrare. Presa română a fost aproape total desființată iar publiciștii mai însemnați s-au refugiat în România, unde încearcă să grăbească eliberarea fraților lor printr-o propagandă intensă de demascare a persecuțiilor îndurate de populația românească din Transilvania.

O intensă propagandă desfășoară la București *Liga pentru unitatea culturală a tuturor românilor* în care activau și ardeleni și care, mai ales după 1914, afirmă răspicat *nevoia unei acțiuni imediate pentru dezrobirea ținuturilor românești din Austro-Ungaria*. La congresul extraordinar din 14 decembrie 1914 se alege un nou comitet de conducere în care este ales președinte Vasile Lucaciu, societatea schimbându-și numele în *Liga pentru unitatea politică a tuturor românilor*. În *Apelul* publicat se arată că *unitatea culturală, fără unitate politică nu are nicio cheazășie* (în Ion Dodu Bălan, op. cit., p.128).

Datorită propagandei desfășurate de *Liga* și de conducătorii ei, Vasile Lucaciu, Barbu Șt. Delavrancea, Nicolae Iorga, Octavian Goga, publicul din România este tot mai decis să acționeze pentru dezrobirea fraților de peste munți. Partidul Național Român desfășoară o intensă activitate ținând o strânsă legătură cu intelectualii din România.

Intrarea României în război și primirea entuziastă făcută de români trupelor eliberatoare intensifică prigoana autorităților maghiare împotriva acestora, după retragerea armatei române, prinsă în războiul din Sud, ei având de suferit pentru simpatia arătată românilor. Pe lângă aceasta, situațiile dramatice în care se întâmpla ca românii din armata austro-ungară să fie trimiși să lupte cu conaționalii lor au intensificat lupta P.N.R. pentru încetarea războiului fratricid și dezrobirea românilor transilvăneni din greaua situație în care se aflau. Evoluția ulterioară a luptelor arată din ce în ce mai clar înfrângerea Puterilor Centrale și prăbușirea Imperiului Austro-Ungar, ceea ce însemna eliberarea popoarelor ținute până atunci în jugul opresiunii și spulberarea așa zisului *stat național maghiar unitar*. Încercările guvernărilor maghiari ca, prin tot felul de promisiuni, să mențină sub ascultarea lor națiunile ținute până atunci sub asuprire, nu mai aveau niciun rezultat. Pe români nu-i mai putea opri nimeni din lupta lor pentru realizarea idealului lor național.

La 24 septembrie 1918 se întrunește comitetul executiv al Partidului Național Român format din Vasile Goldiș, Ștefan Ciceo Pop, Iuliu Maniu, Theodor Mihali, Al. Vaida-Voevod și

Aurel Vlad, care hotărăște reluarea activității militante și a contactelor cu conducătorii social-democrați.

La începutul lunii octombrie se constituie Consiliul Național al Unității Române de la Paris, sub președinția lui Take Ionescu, recunoscut de puterile aliate ca reprezentant al intereselor României.

În data de 12 octombrie 1918, reprezentanții Partidului Național al Românilor din Transilvania se întrunesc la Oradea din inițiativa lui Gheorghe Pop de Băsești și pe temeiul dreptului firesc al fiecărei națiuni de a putea dispune liber asupra sorții sale, declară că nu mai recunosc parlamentului din Budapesta dreptul de a reprezenta națiunea română. Națiunea română din Transilvania și Banat hotărăște *asezarea ei printre națiunile libere*. Aceasta echivala, virtual, cu o declarație de despărțire a Transilvaniei de Ungaria. Se cuprindea în declarație și ideea de însemnătate istorică a *convocării adunării naționale*.

Iată deci cum, la originea deciziilor importante privind evoluția acțiunilor politice ale românilor ce au dus la Marea Unire, a stat activitatea și clarviziunea acestui bărbat, care a acționat, împreună cu ceilalți conducători ai românilor, reușind să îndeplinească idealul demult visat, unirea românilor din Transilvania și Banat cu România. Nu este de mirare deci că, la 1 Decembrie 1918, Gheorghe Pop de Băsești își depune mandatul, simbolic, odată cu anunțarea împlinirii visului de o viață. De aceea a rostit dictonul Scripturii: *Acum solobozește, Doamne, pe robul tău*. Era mulțumit că și-a îndeplinit țelul suprem al vieții, că și-a făcut pe deplin datoria față de țară și față de neamul său.

Într-adevăr, la întoarcerea acasă se îmbolnăvește grav și la 23 februarie 1919 se stinge din viață.

Fiindcă ungurii trimit vorbă că vor fi și ei prezenți la înmormântare, preotul satului, Alexandru Achim, prevăzător, pleacă să ceară ajutor Armatei române aflată la Cehul Silvaniei. Bolșevicii lui Bela Kun trimit ploaie de gloanțe asupra casei unde se afla catafalcul marelui bărbat, răspunzându-li-se pe măsură de către ostașii Armatei române.

Octavian Goga scrie în volumul său *Precursorii* că moartea lui Gheorghe Pop de Băsești, ca și viața lui, și-au avut un rol simbolic: *El s-a stins sub șuiurul gloanțelor ungurești, în ceasul în care armata noastră își începuse drumul cuceritor. O viață întreagă de suferinți și amărăciuni și-a avut compensația ei în acele clipe, șeful dezrobiților n-a închis ochii decât atunci când libertatea i-a fluturat pe dinainte zâmbetul fericitor...* (în Irineu Pop-Bistrițeanul, op. cit., p.108).

Conducătorul luptelor naționale din Ardeal rămâne pentru totdeauna în conștiința poporului român ca unul din marii patrioți pe care această nație i-a avut. El este înmormântat la Băsești, alături de alți țărani din sat, pentru care a acționat prin toate faptele vieții lui.

Datorită lui, comuna Băsești a intrat în istorie ca leagăn al unei activități bogate în fapte memorabile pentru libertatea neamului românesc.

Gh. Pop de Băsești – Casa memorială

KIERKEGAARD – PARADOXUL LUI ABRAHAM

Florin ROMILA

(III)

Post-Scriptum la fărâmituri filosofice (Kierkegaard -1846).

Nu este fără interes, pentru înțelegerea *Problematei* kierkegaardiene, sublinierea segmentului dialectic din gândirea sa filozofică, așa cum poate fi detectat în *Post-Scriptum la fărâmituri filosofice*. Pentru Kierkegaard, existența se găsește sub imperiul unei dialectici ireconciliabile; este o permanentă

confruntare între etern și temporal, între infinit și finit, între pluralitate și singularitate. Kierkegaard este extrem de critic față de Hegel. Confuzia lui Hegel – după Kierkegaard – rezidă în nedistingerea dintre esență și existență. Esența (lat. *essentia*) exprimă că lucrul este (quidditatea), adică determinările intime și absolute ale lucrului – finitudinea, temporalitatea, mișcarea – conferind identitate lucrului *sub specie eterni*; în schimb, existența este chiar această intrare în act, la figurat și propriu, care dă individualitate în pluralitate, unde fiecare element este o individualitate ireductibilă și în devenire și pe care o putem cunoaște în mod concret prin simțuri și/sau reflecție. Orice mediație (mijlocire) între aceste contrarii, așa cum pretinde Hegel, și ce s-ar produce într-o ființă pură, nu este decât o fantezie. Odată cu relevarea distincției dintre esența (fixă) și existența (în devenire), se impune reconsiderarea raportului dintre gândire și ființă, ceea ce conduce la problema începutului existenței. Pentru Kierkegaard – în dezacord cu Hegel –, înainte de a stabili orice sistem de existență, grație actului de gândire, regăsim imediatul existenței ca subiect pur și simplu. Pentru a pune capăt circularității – subiectul care gândește gândirea, și gândirea care gândește subiectul s.a.m.d. –, Kierkegaard consideră că actul de decizie al existentului relevă în mod exclusiv din mișcarea existentului. Prin cunoaștere, ce este o altă formă de mișcare a existentului, căutăm adevărurile despre existent. Ce-ar însemna însă cunoașterea, fără să ne detașăm de existentă? – se întreabă Kierkegaard. Kierkegaard disjunge actul de cunoaștere sub două aspecte: obiectivitate și subiectivitate; „*pentru reflecția obiectivă, adevărul este un lucru obiectiv, un obiect (ce este fiind), atunci când facem abstracție de subiect; pentru gândirea subiectivă, adevărul este însușirea, acceptarea interiorității ființei, deci subiectivitate – ne adâncim, existând, în subiectivitate.*” (Post-Scriptum, 127).

Odată stabilit că este gândirea subiectivă, din lăuntru individului, atunci putem elibera actul de cunoaștere din sistemul gândirii abstracte – hegelian –, spre exemplu, preconizat de legile obiective, adică de adevărurile obiective. Cu alte cuvinte, individul încetează să mai fie prizonierul vreunei norme de gândire dinainte stabilite și fixe. Pentru Kierkegaard, adevărul subiectiv este valoarea de pasiune a interiorității individului : „*pasiunea infinitului este numai*

subiectivitate, și astfel subiectivitatea este adevăr.” (Post-Scriptum, 134). Spre exemplu, după Kierkegaard, rugăciunea în virtutea pasiunii într-o credință pe care o încearcă vreun păgân, chiar dacă se adresează unei forme idolatre, este un adevăr subiectiv, în timp ce rugăciunea vreunui creștin, atunci când este lipsită de pasiune (într-o credință), adică este normată în cadru unui sistem religios, nu este decât o formă de iluzie sau imitație, prin moravuri sau tradiție socială, care sunt sisteme deja preconizate anterior.

Dar în ce constă această pasiune, este ea o valoare sigură, ne putem încrede în ea ?

Kierkegaard examinează cazul lui Socrate. Este cunoscută credința sa (pasională) în eternitatea sufletului, care nu era însă lipsită de îndoială. În acest sens, îndoiala (socratică) are darul de a insera în pasiune riscul infinit al contrariului ei, al negației eternității sufletului. Cu alte cuvinte, pasiunea nu se poate lipsi de asumarea incertitudinii. Or tocmai aceasta incertitudine, ce însoțește pasiunea, conchide Kierkegaard, conferă credinței valoare de adevăr subiectiv. Ce putem spune despre incertitudine ?

Pentru Kierkegaard, în fața naturii antagonice a adevărului – obiectiv/ subiectiv-, nu avem decât posibilitatea incertitudinii obiective, fiindcă omul nu poate satisface niciodată cunoașterea obiectivă totală, universală, dat fiind condiția sa de existent particular-finit. Prin urmare, cunoașterea este mereu neîndeplinită, amânată pentru mai târziu, deci disperantă. De aici provine angoasa – ca stare pasională motrice în actul de re/cunoaștere a adevărului subiectiv. Putem zice că angoasa este semn al credinței. Angloasa kierkegaardiană însă nu trebuie considerată drept tendința spre înstrăinare sau solitudine, prin interioritate. Angloasa este numai conștientizarea – prin neliniștire – a riscului asumat al incertitudinii obiective. Kierkegaard remarcă : „*Fără risc nu este credință. Credința este contradicția între pasiunea infinită a interiorității și incertitudinea obiectivă. Dacă pot să sesizez pe Dumnezeu în mod obiectiv, nu cred, dar numai pentru că nu pot să-l sesizez (pe Dumnezeu), trebuie să cred și, dacă vreau să păstrez credința, nu trebuie să încetez să-mi fie vie în spirit, incertitudinea obiectivă . . .*” (Post-Scriptum, 135)

După Kierkegaard, descoperirea credinței în interioritate implică refuzul omului de a fi plantat în vreun sistem de existență, cel pe care gândirea îl va fi produs în prealabil. Altfel zis, credința în Dumnezeu trebuie să fie, în același timp, mod de respingere a sistematizării gândirii.

Problemata I

În capitolele *Problemata I, II și III (Teamă și Cutremur)*, Kierkegaard examinează condiția omului, la frontierele dintre estetică, etică și credință, considerată dinspre dialectică. Aici regăsim analiza unui concept extrem de important, pentru Kierkegaard –, paradoxul –, examinat în calitate de situație *sine qua non* a credinței. Kierkegaard găsește o formulă de maximă concentrație pentru etică: „*Etica, ca atare, este universalul*” (TC- III, 117). În această optică, sau etica este sistem închis și fix, elaborat de către raționalitatea

superioară, în orice timp și în orice loc – cazul concepției kantiene –, fie este ansamblul de norme, obiceiuri, moravuri și legi sociale dintr-o anumită epocă și într-un anumit loc, – ceea ce numește Hegel, viața etică (*sittlichkeit*) –, la care omul se conformează. În ambele cazuri, scopul individului (gr. *teleos* – „scop”) (finalitatea sa) – orientarea acțiunilor umane înspre un rezultat general de fericire – este pus sub semnul valorii etice.

Dar ce înseamnă individualitatea, din punctul de vedere al existenței?

Putem zice că Omul este o ființă rațională și socială – omul trăiește în mod rațional în societate. La fel putem zice că Omul este o ființă generală, universală. Prin urmare, societatea și omul sunt în mod existențial elemente universale, prin aceea că sunt ceea ce gândim că sunt. În același timp, Omul se află sub imperiul eticii, deci al unei condiționări raționale. Omul este acea simbioză între etică și generalitate. Altfel zis, etica și generalul sunt cele două fețe ale aceleiași monede umane. Pentru Kierkegaard, individul își câștigă individualitatea – ce este starea opusă generalului, ca să zicem așa – numai la ieșirea din general, prin distincție și temporalitate. Or, din punctul de vedere etic, se produce în mod inevitabil o anumită ruptură, pe care am putea-o numi criză etică. O asemenea ruptură implică responsabilitatea pentru a fi încălcat normele sau principiile etice, deci aduce vinovăția și posibilitatea corijării ei prin pedeapsă. Pedeapsa are scopul de a retrimite individul în generalul umanității, dat fiind că ieșise de acolo prin actul de vinovăție, și astfel pentru a nu-și pierde atributul de ființă rațională, deci finalitatea sa. Această alternanță între ieșire și intrare, între general și alteritate non-etică, este modul de existență etic al individului. Individul se regăsește în acest balans permanent între greșală și corectarea greșelii, între pierderea și recâștigarea finalității (*teleos*) sale.

Una dintre tezele principale ale lui Kierkegaard – în opoziție cu concepțiile lui Kant și Hegel –, în cazul credinței, este că finalitatea este situată în afara sferei de generalitate-etică. Prin urmare, etica poate fi în mod teleologic suspendată. Astfel, individul, ca existent, iese din generalitate – ce este forma universală, așa precum poate fi considerată dinspre starea sa de interioritate ireductibilă și particularizabilă, pasională. Putem înțelege că credința este racordată astfel la două stări interdependente de ființare a omului, în mod exclusiv: starea de interioritate, ca formă nonrațională de identitate pentru individ, adică individul fiind cel ce crede; și starea de contact cu principiul absolut, ca forma rațională autoconstituită din aceasta, adică individul fiind cel ce crede nu prin ceva intrinsec, ci prin ceva ce-i vine din exterior, adică prin credință. Interioritatea este mijlocirea spre identitate, iar credința, în întregul și unitatea ei, este mijlocirea spre principiul absolut, și aceasta producându-se în absența sferei etice, care este exterioară credinței. Altfel zis, avem de-a face cu suspendarea teleologică a eticii. Cele două stări înspre credință realizează astfel, ceea ce Kierkegaard numește, paradoxul etic.

Însă cu totul altele sunt concepțiile lui Kant și Hegel: umanitatea nu poate fi decât raționalitate superioară în cadrul universalului, și în sfera căruia se regăsesc credința și etica. Mijlocirea între absolut și societate este realizată prin atributele raționale ale societății, sub imperiul eticii.

Conform concepției kantiene (6*), a-ți ucide fiul este o crimă abominabilă – în numele sacrosanctei etici – și de responsabilitatea căreia Abraham nu poate fi dispensat. Acuzația de principiu împotriva lui Abraham se poate explica astfel. În primul rând, Abraham nu este ființa ideală, ci acel părinte în carne și oase al lui Isaac; el nu părăsește niciodată sfera eticii, căci aceasta este garanția rațiunii și apartenenței sale la umanitate. Excepțiile sau ieșirile – așa zise în numele poruncii divine – din sfera eticii nu sunt rațiune, ci numai aparenta rațiunii, căci pentru Kant, legea eticii este universal-rațională tocmai pentru că este provenită din legea lui Dumnezeu. În acest sens, intenția lui Dumnezeu nu poate fi contrară propriei sale legi divine. E de remarcat că Abraham percepe intenția divină ca pe o poruncă prin zicere – „Și Dumnezeu i-a zis....”. Or această „zicere” divină nu trebuie confundată cu zicerea umană. Ceea ce înțelege Abraham din „zicerea” lui Dumnezeu, poate fi eroare, și este, – după Kant – căci Dumnezeu nu se poate contrazice pe el însuși. Deci, contrasensul etic îi aparține numai lui Abraham.

Concepția hegeliană îl condamnă de asemenea pe Abraham, căci potrivit logicii universaliste a statului de drept, credința nu poate fi activată decât în conformitate cu normele exterioare – exterioritatea – ale binelui rațional ce este întrupat de stat; credem în Dumnezeu, fiindcă trăim în societatea statului, și numai în felul în care statul stabilește că este bine și adevărat să credem în Dumnezeu. Prin urmare, aici este vorba de situarea credinței în raport cu etica efectivă (*sittlichkeit*) sau cu viața etică deja prestabilită în mod rațional. Nu avem de-a face cu universalul rațional abstract kantian, ci cu cel istoric, practic, al statului de drept, care este superior stării de natură – adică în raport cu legi, obiceiuri, instituții ale unei societăți particulare în care omul este bine determinat. Și în acest caz, Abraham (nu neapărat biblic) nu corespunde normelor, fiindcă el se adresează lui Dumnezeu în mod individual, prin propria sa interioritate exclusivă și a cărei indiferență față de realitatea social-istorică a statului este similară, potrivit opticii hegeliene, cu sălbăticia sau cu păgânismul. Kierkegaard, nu întâmplător, compară, în mod critic, păgânul cuprins de pasiunea credinței idolatre cu creștinul conformist la obiceiurile – vezi ritualuri, rânduieli etc – credinței. Păgânul a cărui pasiune nu este mediată de moravuri, trăiește adevărata credință. În concepția hegeliană, Abraham poate fi pus sub două capete de acuzare: vinovat pentru individualitate/izolaționism și pentru impermeabilitate sacrală. Din punctul de vedere al individualității, Abraham apare ca individ detașat, rupt de ceilalți – adică de societate, trib, familie; astfel el ar fi determinat /motivată numai din interiorul său, de ceva ce este misterios, vag, pasional, dominant, inconturabil, imprescriptibil. Tot ceea ce îl comandă pe Abraham nu are echivalent cu exterioritatea rațională sau cu generalitatea ca raționalitate, deci nu poate fi explicat sau numit prin semnul limbajului. Abraham preia „zicerea” divină într-un mod atât de personal, încât relația părinte-fiu nu mai este semnificată de normele societății, ale familiei. La el nu mai ajung semnificația și fluxul etic al societății, în care statul – precum o inimă ce pompează sânge în organele vitale ale corpului – promulgă principiile și legile sociale. Ajuns în interioritatea sa profundă, Abraham devine impermeabil eticii familiei, – așa cum este ea admisă de ceilalți, aplicabilă fiecăruia – ,deși

dragostea sa față de Isaac nu este anulată sau diminuată, ci este doar repusă într-un loc aparte, inaccesibil celorlalți, și din aceasta pricină, această dragoste filială devine abstractă. Iată de ce actul practic (al lui Abraham) de îndeplinire a poruncii divine este contradictoriu: în primul rând, pentru că este lipsit de scopul sau obiectiv, rațional și etic - nu ucide semenul tău (semen care trăiește în societate, în trib, în familie)! -, ce ar trebui să fie înțeles, după Hegel, ca existent deja în intenția divină. În al doilea rând, iubirea paternă a lui Abraham, prin interioritate, devine (prea) abstractă, deci fără pondere în încercarea (de credință) pe care Yahve i-o pretinde lui Abraham. Încercarea de credință avea drept scop ca Abraham să fie capabil să iasă, în numele credinței, din cercul iubirii de fiu, dat absolut și reprezentat în mod concret în imediatul vieții de familie, în societate - de altfel, singura posibilă; pe când în noua situație, Abraham, coborât în interioritate, îl iubește și ucide pe Isaac în abstract, deci în lipsa corelației cu determinarea concretă și tipic familială. Prin urmare, Abraham, prin detașarea sa față de etica generală, corupe în primul rând încercarea lui Yahve, căci în acest caz nu mai este vorba de un test al verificării credinței în raport cu dragostea filială concretă și admisă de toată lumea, ci a credinței aceluia care, fără să înceteze să-și iubească fiul, pe Isaac, nu este decât o ființă separată de semenii săi, adică o ființă de generalitate, chiar dacă nu abstractă. Putem zice că această situație înstrăinează subiectul, tocmai prin neaplicarea principiilor etice. În lipsa eticii, ființa este așadar exilată în abstract. În această situație, intenția lui Abraham de a-și sacrifica fiul, în numele poruncii divine, este de neînțeles, pentru că porunca rămâne în continuare semn etic pentru ceilalți, în timp ce pentru Abraham, ea a devenit semn abstract. Deci, interioritatea corupe relația rațional - umană cu Dumnezeu, înlocuind-o cu o relație în abstract. E ca și cum Abraham ar fi putut reduce întreaga umanitate la el însuși, la cazul său particular. Or această reducere este pe cât de falsă pe atât de non-permisă, căci, pentru Hegel, credința individuală trebuie să se înscrie și să se subsumeze, potrivit logicii stricte, întregului, precum istoria se înscrie în spiritului lumii și nu în dorința singulară și imprecisă a individului. Pentru Hegel, individul nu-și poate crea o rațiune complet distinctă de aceea a generalului - prin credință, spre exemplu -, fiindcă nimic nu poate fi pus în afara rațiunii generale, potrivit căreia generalul înglobează în mod absolut singularitatea. Prin urmare, ar fi o greșeală să admitem vreun echivalent pasional la nivelul absolutului divin, și care, chipurile, ar putea motiva credința lui Abraham - pentru ca astfel el să se despovăreze de etică; or nu putem decât să admitem rațiunea intenției divine care se regăsește în colectivitate - vezi credința lui Abraham transmisă și perpetuată până atunci. Altfel zis, Dumnezeu nu îl încearcă pe Abraham, ca ființă în interioritatea sa vagă, intemporală, abstractă, în discontinuitate, ci știind ca el crede, vrea să-l facă să înțeleagă că el crede, și aceasta numai ca individ în mijlocul lumii sale, în continuitate, și nu în abstractul ce este pus ca semn de interioritate. Coruperea prin interioritate se produce astfel prin înțelegerea greșită că intenția divină ar fi pasională, pe când, în mod obiectiv, ea este lege universal-rațională. Deci avem de-a face cu o inadmisibilă singularizare a rațiunii divine, deci ruperea ei de universal, prin proiecția interiorității umane în planul absolut. Or rațiunea divină este

ceea ce întregește exterioritatea în universal. Pe de altă parte, singularitatea (credinței), prin interioritate, dat fiind că exclude întregul ca exterioritate, se lipsește ea însăși de identitatea sa posibilă, ca singularitate, deci ca adevăr efectiv. Singularitatea nu poate emite decât o opinie (*meinung*), care în lipsa exteriorizării prin limbaj, deci a justificării în piața publică, nu poate fi adevăr efectiv. Adică, cel care vorbește în sine însuși, precum Abraham (cu Dumnezeu), nu folosește limbajul, ca act general, ci numai ca act de expresie interioară. Abraham poate vorbi cu Dumnezeu numai în măsura în care ceilalți, în mod rațional, înțeleg că el ar avea posibilitatea să vorbească în mod logic cu Dumnezeu - ceea ce înseamnă că generalul se poate transmuta în mod logic în singular, dar nu cu scopul exclusiv al alterității în credință, ci al comunicării comune. Astfel, con/vorbirea - dintre Abraham și Dumnezeu - trebuie să fie limbaj, deci să depășească expresia alterabilă a interiorității nedefinite. După Hegel, generalul nu respinge singularul, ci îl definește. Limbajul credinței trebuie să fie general, adică universal, altfel el nu este decât opinie, iluzie personală. Pentru Hegel, Abraham nu este capabil să definească contactul sau singular, separat de universal, cu Dumnezeu, ci rămâne numai la nivelul expresiei personale, nedefinite; deci este vinovat în/prin coruperea contactului sacru. Altfel zis, culpabilitatea se produce prin ieșirea din universal, totodată este resorbită de universal, prin pedeapsă sau penitență.

Kierkegaard este în dezacord cu poziția celor doi filosofi. În acest sens, el examinează contrastul între „eroul tragic” și „cavalerul credinței” (Abraham).

Eroul tragic este figură etică, prin excelență. În tragedie, forțele care se înfruntă sunt în egală măsură legitime. Eroul tragic este rațional, justificabil în piața publică, în fața istoriei. Temă constantă în tragedia antică este limita care nu trebuie depășită - *hybris-ul*; corul antic este îngrozit de eventualitatea în care eroul comite *hybris-ul*.

Kierkegaard se ocupă de trei eroi tragici : Agamemnon, Jefe și Lucius Junius Brutus. Pentru a îndupleca zeii să repornească vânturile, astfel încât flota grecească să poată ajunge la Troia, oracolul transmite că dorința zeilor este ca Agamemnon-regele Argos-ului și șeful armatei grecești - s-o sacrifice pe tână sa fiică- Ifigenia.

Jefe -regele Israel-ului îl implora pe Yahve să-i dăruiască victoria împotriva amoniților, promițându-i în schimb jertfirea celui care îl va întâmpina primul după victorie- și acela fu fiica sa.

Lucius Junius Brutus își condamnă la moarte propriul său fiu, atunci când acesta se făcu vinovat de înaltă trădare față de Roma.

În fiecare din aceste trei exemple, sacrificiul sau condamnarea la moarte prevalează în detrimentul oricărei alte soluții pe plan individual, dat fiind că ambele sunt calea spre finalitate (*teleos*) - rațiunea universală- a colectivității. În cazul lui Agamemnon, este vorba de realizarea destinului istoric al grecilor, pentru Jefe este vorba de respectarea promisiunii date lui Yahve, pentru Junius Lucius Brutus este vorba de respectarea funcțiilor și legilor statului, indiferent de relațiile personale. Toate aceste rațiuni sunt justificări etice și sociale (ale eroului tragic). Desigur că nu putem concepe tragicul în absența conflictului pasional, fie și numai pentru că din acesta se multiplica tragedia însăși cu

secvențele răzbunării ulterioare – vezi cazul lui Agamemnon, care urmează să fie ucis de Clitemnestra (soția sa), care la rândul ei va fi ucisă de către Oreste (fiul său) –, însă actul tragic este satisfăcut prin ridicarea lui în planul etic al universalului. Tragediile lui Agamemnon, Jefe și Brutus sunt în primul rând publice, înainte de a fi personale. Ele sunt aduse la cunoștința publicului nu precum faptul divers sau senzational, ci pentru a fi admise, însușite, admirate și normate de public și posteritate. Agamemnon nu păstrează tragedia numai pentru el însuși, ci toți grecii o trăiesc împreună cu el. Prin urmare, tragedia singulară întregeste, armonizează și normează starea (morală) unei colectivități într-o situație de cumpănă, printr-un consens, ce înseamnă rațiune superioară.

Cu totul alta este situația lui Abraham. Yahve îi transmite lui Abraham porunca unei noi încercări: jertfirea fiului sau, Isaac. Aceasta transmitere este, în versiunea lui Abraham, secretă, misterioasă, intransigibilă - este semn al absolutului, este act de expresie mistică. Prin urmare nu este servită prin limbaj - fiindcă atunci ar fi fost semn ordinar și public-, ci este dată prin interioritate inexprimabilă. În fața poruncii, Abraham nu se înclină, precum eroul tragic, în fața unei finalități exterioare, spre exemplu rațiunea de stat - în cazul lui Agamemnon. Abraham recurge la trăirea pasională, fiindcă Yahve îi comanda încercarea în mod direct - prin contact sacral și nu prin mediația lumii. Dat fiind însă că Yahve este inefabil, atunci Abraham, după Kierkegaard, acționează în fața necunoscutului divin prin pasiune, adică prin dragoste de el însuși (în căutarea lui Yahve). În acest punct, Kierkegaard detectează aspectul contradictoriu al credinței. Credința intră în contradicție cu universalul, adică cu rațiunea umană, căci prin ea individul ajunge într-o stare de interioritate care nu este nici rațională nici irațională, ci este acea stare (specială) numai și numai în virtutea de a avea un raport inteligibil cu Yahve. Prin urmare nu este vorba de o stare nedefinită - obiecția hegeliană -, transigibilă prin criza religioasă, ci este vorba de paradoxul credinței pe care logica (hegeliana) nu îl poate admite, dar acest lucru nu înseamnă că nu există. Putem zice (împreună cu Kierkegaard) că în acest contact inteligibil, prin paradox, și al cărui conținut nu se pierde, se concentrează întreaga credință. Starea aceasta ar traduce starea dorinței lui Yahve - aceea de a-i cere lui Abraham să se supună la o nouă încercare. Abraham trebuie așadar să țină seama de această „cerere” divină, ce nu este în abstract, știind că din punctul de vedere etic, respectarea cererii divine îl va face culpabil. Prin urmare singura soluție ar fi să găsească în această „cerere” (care vine de la Yahve) rațiunea că vine de la Yahve. Or singura rațiune nu poate fi decât aceea ca Yahve să nu se contrazică pe el însuși; deci Yahve trebuie „să-l autorizeze de a-și suspenda datoria etică față de fiul său, fără totodată să iasă din teleologia eticii” (III, 120). Acesta expresie superioară a eticii, înseamnă în fond o nouă categorie (în raport cu divinitatea) ce este necunoscută eroului tragic. Acest nou raport nu este mediat, pentru că Abraham nu îl poate exprima în niciun fel: „din clipa în care vorbesc, exprim generalul, iar dacă tac, nimeni nu poate să mă înțeleagă” (TC-III, 123). După Kierkegaard, în acest moment, Abraham renunță la general, fără însă a cădea într-o criză religioasă. Contrar eroului tragic, ce este compătimit și admirat de colectivitate, Abraham este mai

întâi suspectat și detestat; la prima vedere - „*il percepem cu horror religiosus (spaima religioasă)*” (TC-III, 124), căci ar putea să se înșele de porunca lui Yahve și astfel să-și ucidă fiul fără nicio noimă. Or aceste lucruri se petrec în exterioritate, în sfera generalului. În interioritate însă, după Kierkegaard, individul se afirmă pe deasupra eticii, prin suspendarea eticii, în virtutea raportului său absolut cu absolutul (Dumnezeu / Yahve). Ceea ce constituie un paradox, fiindcă tocmai ceea ce l-ar autoriza - absolutul -, l-ar împiedica totodată - în calitate de general. Atunci cum am putea fi siguri de această autorizație? Pentru Kierkegaard, răspunsul nu poate fi satisfăcut prin conceptul hegelian de stat sau de societate - ca emanații ale superiorității raționale a lumii - ce ar fi în măsură să autorizeze credința, fiindcă ne-am regăsi într-o mediație, pe când Abraham este într-un raport nemediat cu absolutul. Pe de altă parte, problema paradoxului nu poate fi rezolvată decât dacă ieșim din logica rezultatului și ne însușim valoarea de risc a începutului. Astfel, dacă prin rezultat judecăm/justificăm actul de începere (al eroului sau credinței), nu facem decât să ne lipsim de adevăratul început și să fabricăm un altul în funcție de rezultat. Pe când „*rezultatul este în dialectica sa de o natură total diferită de existența eroului*” (TC-III, 126). Deci, nu faptul că Isaac fu dat/născut prin miracol dovedește credința lui Abraham, și tot așa nici sacrificarea lui, ci vice-versa. După Kierkegaard, rezultatul este forma estetică prin care se traficează credința, adică ne face să exultăm o falsă credință prin confortul nepermis al rațiunii ce emană din ea însăși rezultatul. Și spune Kierkegaard: „*Iuda, care își vându învâțătorul pentru 30 de arginti, nu este mai puțin de disprețuit, decât traficantul de acțiuni eroice*” (TC-III, 127)., și putem completa - pentru care numai rezultatul contează. Pe drumul spre muntele Moriah, Abraham trăiește paradoxul credinței, prin angoasa, între speranță și disperare. În această situație, ajuns acolo, pe acest drum fără întoarcere pentru Isaac, Abraham trăiește credința ca pe o pasiune.

Va urma

Note

6* - Kant se refera la cazul lui Abraham în *Conflictul facultăților* (1798)

Glosar

Abraham - Avram în grafia românească; pentru o mai bună corelare cu textul original al lui Kierkegaard.

Hegel, Georg Wilhelm Friederich- (1770-1831), filozof german, reprezentantul cel mai important al idealismului german din secolul al IX-lea. Hegel are marele merit de a fi inițiat interpretarea dialectică a realității.

Kant, Immanuel - (1724-1804), filozof german, fondatorul filozofiei clasice germane; a elaborat idealismul transcendent.

Kierkegaard, Søren - (1813-1855), filozof religios danez, premergător al existențialismului modern; critic al sistemului filozofic hegelian.

Sichem - prima capitală a regatului Israel, la câțiva kilometri de actuala Naplouse, - fondată în sec. XIX- i.e.n.

Yahve /Yahveh- Dumnezeu Bibliei ebraice, în timpurile lui Abraham, în regatul Israel.

100 DE ANI DE LA UNIREA BASARABIEI CU ROMANIA

Pr. Cezar VASILIU

Istoria fiecărui popor consemnează momentele principale ale apariției, dezvoltării și realizării sale. Dacă ar fi să căutăm un an providențial pentru noi, românii, apoi fără îndoială acesta este 1918, realizarea României Mari, sub înțeleapta domnie a Regelui Ferdinand. Începutul l-a făcut Basarabia, străvechiul pământ românesc dintre Prut, Nistru, Dunăre și

Mare, care s-a unit cu România la 27 Martie 1918, deci acum 100 de ani.

Basarabia a făcut parte de la început din statul moldovean creat în 1359, având granița răsăriteană pe Nistru. O știau rușii și o recunoșteau prin tratatele țărilor cu Domnii moldoveni Gheorghe Ștefan (1653-1668) sau cu Dimitrie Cantemir (1710-1711), dar nu le vor respecta - cum vom vedea mai târziu; o știau turcii, care o numeau Bogdania, căci aici oprise Marele Ștefan pe otomani în înaintarea lor spre inima Europei, cronicarii lor recunoscând că abia în 1486 au cucerit de la Ștefan cel Mare cetățile-cheie Chilia și Cetatea Albă și, mai târziu, în 1539, și Tighina; o știau europenii, căci fără români la porțile Europei alta ar fi fost soarta vechiului continent.

Așadar, drepturile românilor asupra Basarabiei, Bucovinei de nord, a Ținutului Herței sunt străvechi, iar temeiurile reîntregirii din 1918 sunt bazate pe dreptul istoric, etnic și pe consensul populației locale. Și totuși, în ciuda tuturor evidențelor, rușii au încălcat în patru rânduri dreptul internațional și tratatele semnate de ei.

O primă răpire a Basarabiei are loc în 1812, la terminarea războiului ruso-turc din 1806, prin pacea de la București din 1812. Turcia, învinsă, a cedat Rusiei lui Alexandru I un teritoriu care nu i-a aparținut niciodată - Basarabia. Rușinat, acesta din urmă a declarat Apusului că a anexat "*nu o parte a Moldovei, ci un teritoriu numit Basarabia*" (G. Popa-Lisseanu). Noul țar, Nicolae I, ridică, în 1828, dreptul de autonomie al provinciei și începe rusificarea; limba română este scoasă din administrație, principalele instituții lovite fiind școala și biserica.

Urmare a războiului Crimeii din 1853, rușii sunt învinși de coaliția Anglia, Franta, Turcia, Sardinia și Austria și prin tratatul de la Paris din 1856, sunt nevoiți să retrocedeze Moldovei cele trei județe de la gurile Dunării - Ismail, Bolgrad și Cahul, ca și Delta Dunării.

A doua răpire a Basarabiei are loc în 1878, în urma războiului ruso-turc din 1877, câștigat de Rusia numai datorită eroismului armatei române condusă de Principele Carol, care s-a acoperit de glorie sub zidurile Plevnei, ca și la Rahova sau Smârdan. Pacea de la San Stefano, ratificată de Congresul de la Berlin din 1878, consfințește independența de stat a României proclamată la București la 10 Mai 1877 -

dar, paradoxal, pierdeam din nou sudul Basarabiei, cele trei județe fiind reîncorporate Rusiei.

Rezistența românilor basarabeni în fața cotropitorilor, dorința lor de libertate, precum și speranța în unirea cu Romania l-au determinat pe fostul ministru de război rus, generalul Kuropatkin, să scrie în 1910 : "*Poporul român din Basarabia, anexat acum o sută de ani (1812 - n.n.), trăiește încă și astăzi separat, ca și când ar fi în afara populației ruse. În viitor, fie pe cale pașnică, fie în urma unui război, unitatea poporului român este inevitabilă*".

După prăbușirea țarismului în 1917, puterea rusească a început să se clatine și în Basarabia, apărând - ca în toate provinciile nerusești anexate cu forța - tendințe autonomiste, apoi separatiste.

La 3 Martie 1917 ia ființa la Chișinău Partidul Național Moldovenesc, condus de Vasile Stroescu, care prevedea crearea unei diete provinciale numită Sfatul Țării, format din 86 moldoveni și 36 reprezentanți ai altor naționalități. Prima reuniune a avut loc la 21 Noiembrie 1917, fiind ales ca președinte Ion Inculeț, ca vicepreședinte Pan Halipa, iar ca secretar Ion Buzdugan. La 2 Decembrie 1917, Sfatul Țării proclamă oficial "Republica Democrată Moldovenească".

Rușii cerură germanilor armistițiu - Românii părăsiți și trădați de ruși, care se bolșevizaseră - cerură și ei armistițiu, semnat la 9 Decembrie 1917, după care rușii, retrăgându-se, au dus și mai multe lupte cu românii în retragerea lor, rușii au început să ucidă pe fruntașii românilor basarabeni; și să impună organizații comuniste.

Sfatul Țării, care nu dispunea de o armată proprie, cere guvernului român de la Iași, la 22 Decembrie 1917, să trimită trupe în Basarabia pentru a restabili ordinea. La 10 Ianuarie 1918, trupele române, conduse de generalul Broșteanu, trec Prutul și, cu nenumărate jertfe, restabilesc ordinea, eliberând la 9-16 Ianuarie 1918 Chișinăul și, în câteva zile, întreaga provincie.

La 24 Ianuarie 1918, Sfatul Țării proclamă independența Republicii Democratice Moldovenești, rupând legăturile cu Rusia.- Dar Ucraina ridică pretenții teritoriale, basarabenii intensificând eforturile de unire cu România prin moțiuni de unire votate de diferite județe (Soroca, Bălți).

Guvernul român, condus de A. Marghiloman, și reprezentanții Sfatului Țării au dus tratative de unire care s-au concretizat în reuniunea Sfatului Țării din 15 Martie 1918, când Blocul Moldovenesc a hotărât unirea, în ciuda nehotărârii fracțiunii "țărănești". Prof. C. Stere, trimis de guvernul român la Chișinău, a asigurat că eventuala unire nu va aduce prejudicii Basarabiei.

S-a ajuns la istorica, zi de 27 Martie 1918, când Sfatul Țării a votat unirea cu Țara. Era prezent primul-ministru român, Marghiloman, care a citit declarația guvernului său privind autonomia Basarabiei. Prof. C. Stere a fost cooptat în Sfatul Țării. Ion Buzdugan a dat citire declarației Blocului Moldovenesc, iar T. Bârcă celei a fracțiunii țărănești, raliată

și ea ideii unirii. Delegatul polonezilor a votat favorabil, dar delegatul ucrainenilor, germanilor, bulgarilor și găgăuzilor s-au abținut de la vot.

Pentru unirea cu România au votat favorabil 86 delegați, 3 contra, 36 s-au abținut, iar 13 au lipsit.

Proclamația Sfatului Țării glăsuia:

"Republica Democrată Moldovenească Basarabia, în hotarele ei dintre Prut și Nistru, Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută și mai bine de ani din trupul vechii Moldove, în puterea dreptului istoric și a dreptului de neam, pe baza principiului ca noroadale singure să-si hotărască soarta lor, de azi înainte și pentru totdeauna se unește cu mama sa, România" (I. Nistor, "Istoria Basarabiei", București 1991).

Proclamația mai afirmă respectarea drepturilor minorităților, a votului universal egal, direct și secret, a libertății personale, a tiparului, a cuvântului, a credinței, a adunărilor și a tuturor libertăților obștești, care vor fi garantate de noua Constituție (din 1923 - n.n.).

A. Marghiloman a declarat oficial : *"În numele poporului român și al Regelui României, cu adâncă emoție și falnică mândrie, iau act de hotărârea cvasi-unanimă a Sfatului Țării și, la rândul meu, declar că de azi înainte Basarabia este pe veci unită cu România"*.

Regele Ferdinand telegrafia: *"Un vis frumos s'a înfăptuit. Din suflet mulțumesc Bunului Dumnezeu că mi-a dat, în zile de restriște, ca o mângâiere, să văd - după o sută de ani - pe frații noștri basarabeni revenind la Patria Mamă"*

Actul Unirii a fost promulgat de Regele Ferdinand și publicat în Monitorul Oficial din 10 Aprilie 1918. Deputații Ion Inuleț și Daniil Ciucureanu au intrat în Consiliul de Miniștri al României, iar C. Stere a devenit președintele Sfatului Țării de la Chișinău. Cele două comisii - agrară și constituțională - au lucrat efectiv, și în toamnă s-a votat reforma agrară, având ca autor pe Anton Crihan.

Unirea Basarabiei a fost recunoscută prin Tratatul de la Paris din 28 Octombrie 1918, semnat de Anglia, Franța, Italia, Japonia și România.

Acest important moment istoric a adus restabilirea limbii și culturii românești în administrație, justiție, viața socială, religie și școală, Basarabia dând personalități ca A. Russo, B. P. Hașdeu, C. Stamati, preotul Alexe Mateevici - -, Pan Halipa, Ion Buzdugan sau Mitropolitul Gurie Grosu.

A treia răpire a Basarabiei de către ruși s-a produs la 28 Iunie 1940, urmare a pactului secret Ribbentrop-Molotov din 1939. Basarabia, Bucovina și Ținutul Herței sunt ocupate samavolnic de ruși; în câteva zile s-a produs retragerea, urmată de umilințe și asasinat.

La 22 Iulie 1941, urmând ordinul generalului Antonescu: *"Soldați, Vă ordon, treceți Prutul!"*, armatele române eliberează Basarabia și nordul Bucovinei, dar numai pentru trei ani, căci la 23 August 1944 rușii ocupă Basarabia **pentru a patra oară**, care, sperăm să fie și ultima din istorie!

Timp de o jumătate de secol rușii au încercat să distrugă spiritualitatea românească a fraților basarabeni prin interzicerea grafiei latine, deportarea populației locale, închiderea bisericilor, teroare, asasinat.

Anul 1989 a însemnat căderea comunismului sovietic. La 20 Mai s-a înființat Frontul Democratic, având ca organ ziarul "Desteptarea".

La 23 august 1989 - 50 ani de la Pactul Ribbentrop - Molotov din 1939 - au avut loc mari manifestări în Basarabia, care au dus la începutul procesului de eliberare națională, prin reintroducerea limbii române și a alfabetului latin. Din toamna aceluiaș an, basarabeni au un nou mitropolit, Vladimir ce se va dovedi însă un rusofil incurabil.

La 27 August 1989 s-a ținut cea dintâi Mare Adunare Națională care a marcat procesul de eliberare națională, la 30 August 1989 limba română a devenit limba națională, iar alfabetul latin a luat locul celui chirilic.

La 6 Mai 1990 s-a realizat primul "pod de flori" peste Prut, peste 1,5 milioane de moldoveni trecându-l dintr-o parte într-alta. La 23 Iunie 1990 s-a adoptat declarația privind suveranitatea Republicii Moldova, noul apelativ pentru Basarabia. Frontul Popular și-a ținut al doilea congres în Iunie 1990.

La 27 August 1990 s-a sfințit statuia lui Ștefan cel Mare din Chișinău de Ierarhi și preoți de pe ambele maluri ale Prutului, în frunte cu IPS Daniel, atunci Mitropolit al Moldovei și Bucovinei.

La 16 Decembrie 1990 s-a adoptat proclamația celei de-a doua Mari Adunări Naționale privind independența Basarabiei, ilegalitatea pactului din 1939 și reintegrarea bisericească națională.

La 27 August 1991, Parlamentul basarabean a votat independența țării, iar la 2 Martie 1992 Republica Moldova a fost primită oficial la ONU, cu sprijinul României. În sfârșit, la 21 Decembrie 1992, Biserica Ortodoxă Română a reactivat și reintegrat canonic Mitropolia Basarabiei în sânul ei.

În februarie 2002, Adunarea Națională a Alegătorilor din R. Moldova a dat o **Proclamație** în care critică politica guvernului comunist instalat la 25 februarie 2001, la Chișinău.

La 6 martie 2005, alegerile au dat câștig de cauza Partidului Comunist condus de actualul președinte moldovean Vladimir Voronin. Ei au obținut 46% din voturile electoratului (55 mandate de parlamentari) (Pagini Românești, Montreal, 1-12 martie 2005)

În noiembrie 2007, președintele Voronin a anunțat că intenționează să schimbe constituția, imnul și stema țării (Viața Cultelor, 12 noiembrie 2007).

La împlinirea a 100 de ani de la unirea Basarabiei cu Țara, să ne reamintim cuvintele poetului basarabean contemporan Grigore Vieru: *"Cine are o limbă, are o credință; cine are o credință, are o biserică; cine are o biserică, are o țară!"*.

RENAȘTERE

Al FRANCISC (POETUL ORB)

- Mai mănâncă și tu de sub unghii, îmi spuneau părinți fără să știe că hrana de acolo era puțină și nu tocmai hrănitore. Timpul îmi fusese lipit pe frunte dar eu vroiam să scap de el și să ajung om mare. Însă nu aveam habar de ce putea să însemne să fi mare. Poate înalt?

În plus, trebuia să scriu de o mie de ori o frază idioată care îmi fusese impusă de învățătoare, una cu sânii ascuțiți care îi permiteau să își împingă soțul în toate prăpăstiile.

La capătul pedepsei nu mai știam nici măcar ce căutam pe lume.

Dar aveam să mă cert sub ochii părinților și cu legea și cu nelegea. Să îmi caut o prietenă care să rămână gravidă, să o ajut să scape iar ea să mă toarne la miliție. Așa cum o pățise și Nicul domnului plutonier major Sârbu. De parcă aș fi trăit vremuri de bejenie în care să fi umblat încoace și-ncolo, fără ceva anume în traistă.

Și dacă priveam cu atenție în zare, puteam să îmi văd rămași care se îndreptau doar către mine, fără să îi vadă pe ai mei care erau foarte ocupați unul cu celălalt.

Chiar dacă m-aș fi pierdut, nu ar fi dat nimeni nici măcar o para chioară pe amintirea mea. Ce Dumnezeu, ceața se lăsase peste tot dar puteam să vorbim în cor fără să ne vedem interlocutorii. O voce îmi spunea să mă dau mai încolo fără să precizeze direcția. Bănuiam că după risipirea evenimentului meteo lucrurile aveau să stea în cap dar totul urma să rămână în stadiul respectiv. Degetele de la mâini mi se umpleau cu o pojghiță care se plasa și între mine și ziua următoare, cea în care aveam să mă eliberez de multe din legăturile izvodite de pasiuni și cerințe.

De legătura cu mama urma să scap abia după a doua căsnicie, moment din care nu mai puteam suporta nici măcar să o văd.

Dar era educația mea în joc, una care își sălta fustele și dădea ochii peste cap în timpul dansului. Însă doar eu eram cel care mai rămăsese în viață fiindcă mama încerca în permanență să intre în suflul tatei și să rămână acolo. Lăsându-mă liber ca păsările cerului, chiar dacă bolta devenise plină cu nimicnici.

Nu știam niciodată ce îmi rezerva secvența următoare de viață dar nici nu mă interesa prea tare așa ceva.

Uneori mă aflam la liziera celui de al doilea mariaj pentru ca în clipele următoare să fiu somat să trec pe la casa părinților din copilărie. Eram cu un codru de pâine în mână și mucii curgându-mi fără nici un înțeles.

La trecerea mea, viața urma să se topească permanent de parcă ar fi început luna aprilie să dea din mâini și picioare pe stradă. Toate astea îmi făceau drumul până acasă destul de greu, chiar dacă madam Vlad mă aștepta în geamul de la bucătărie, de cealaltă parte a blocului. De fapt pe acolo trecea și soarele dar pe mine nu mă mai recunoștea aproape nimeni.

Nu se știa că mai târziu urma să am chef de scris. Degetul pe care eram nevoit să îl folosesc la sonerie îmi intra de-a dreptul în apartament, vreme în care vecinii începură să treacă pe lângă mine și să îmi tragă câte un ghionț, ca o confirmare a prezenței mele acolo. La care eu nu puteam să le răspund și nici să îmi scot degetul din partea cealaltă a peretelui.

Mintea mi se hurduca exact ca în filmele științifico-fantastice pe care le urmăream ca pe un soi de celule lăsate cu ușile deschise.

Cineva tot avea să-mi răspundă, să deschidă ușa și să constate că afară nu era nimeni.

Eu tocmai fusesem trimis alături de nevastă iar tata murise de vreo zece ani, împăcat se pare cu soarta.

Lângă ea urma să uit de căutările mele de vreme rea, mai ales că se întindea periculos către inexistentul din mine. De multe ori aceleași persoane locuiau în mine și își dădeau cu părerea la toate, cu cele mai autentice apucături democratice

Subliniate pe fața mea și nu în altă parte, ce credeți?

Aș fi vrut ca în clipele de cumpănă să fi putut striga MAMĂ iar MAMA SA, dumneaei, să fi apărut pe dată în miezul evenimentului dar persoana cu pricina îmi arăta numai spatele. Reuși în cele din urmă să mă considere vinovat de oarece culpă, de cea care avea să îmi stea aproape ani de zile, la masă ori în pat. Așa că am început să dorm ziua iar lumea să îmi spună ADORMITULE.

Cărarea pe care trebuia să o iau în viață se dovedea mult prea întortocheată pentru mine așa că preferam să stau pe un scăunel cu trei picioare și să urmăresc totul în liniște, convins că bunica se afla în apropiere. Dar ea se găsea doar în fața icoanelor de pe pereți, imagini care o priveau fără gesturi sau vorbe inutile.

Aveam să părăsesc școala, să o las să se ducă pe apa sâmbetei fiindcă prietenii îmi arătau cum se puteau priza drogurile și domestici fetele.

Ele reprezentau un capitol mare din viața mea dar nu apucasem încă să îl parcurg.

Mă aflam la vârsta în care o urmăream pe Livia, să văd cum se ușura și mai ales pe unde. Iar ea se prefăcea că nu vede nimic, scoțând gemete ușoare de mulțumire. Vreme în care malul Oltului se muta de pe stânga pe dreapta.

Nici măcar în filme nu puteai să vezi așa ceva, în filmele proiectate la căminul cultural, pelicule însoțite de tropăitul băieților la scenele deșuchete.

Ar fi fost mai interesant să fi fost luat de mână și purtat pe drumuri sigure dar cei care ar fi fost îndreptățiți să o facă erau mult prea ocupați.

Eu nu eram prins de prea multe lucruri iar fetele mi se dezbrăcau în apropiere, să le cercetez ca la doctor.

Dana avea himenul ușor găurit dar pe atunci nu știam ce semnificație putea să aibă imaginea respectivă. Chiar dacă trăsăturile ei stăteau gata de orice.

Trebuia să iau autobuzul și să ajung departe, loc minunat care să mă fi lăsat acolo, să îmi fi deschis porți către o lume plină de apă vie.

Dar societatea în care trăiam îmi apărea ca o budană imensă, o mare pe care trebuia să o străbat prin mijloc fără să fi fost lăsat să o ocolesc. Și mirosul mi se părea înfiorător, aromă care avea să îmi persiste în nări aproape toată viața.

O simțeam chiar și la friptură din Postăvarul. Tata pronunța FIRIPTURĂ, fără să explice vreodată de ce o făcea așa. Și nu era cel mai tare la lămuriri.

Șoferul mi-a dat drumul în mașină fără să mai îmi ceară biletul, stropul ăla de hârtie de care nu reușisem să fac rost. Eram bucuros ca derularea peisajului de afară nu avea să îmi schimbe dispoziția.

Comisesem o nelegiuire și oamenii de ordine treceau pe lângă mine fără să mă fi băgat în seamă. Poate că aveam să ajung la Medina, să fiu primit ca un prinț.

Dar conducătorul auto îmi întrerupsese visul și îmi spuse că ajunsesem în stația terminus și că trebuia să cobor. Nu aveam habar unde ajunsesem și primul cetățean pe care l-am întrebat de numele localității începu să râdă la cuvintele mele ca de o glumă reușită.

Dar pe fețele localnicilor stătea scris că mă aflu în marele port de pe malul mării.

Femei îmbrăcate sumar, venite de la plajă, aveau să îmi confirme teoria chiar dacă vârsta nu îmi permitea încă reverii deșertate pe nisipul fin de la marginea apei.

M-am vârat în port și am început să urmăresc vas după vas. Era sâmbătă, zi în care reușeau toate planurile. Cel puțin așa mă învățase bunica, cea care urma să își vadă chipul printre icoane. M-am apropiat de un vapor mexican ai cărui marinari erau beți turtă. Venise momentul așa că m-am făcut extrem de mic și am reușit să ajung pe punte, loc unde mi-am găsit o ascunzătoare bunicică în spatele bucătăriei. Din cauza căldurii, oamenii lăsau deschise și uși și ferestre. Pardon, hublouri.

Vasul avea să plece repede și să mă lipsească de senzația de greață care apărea la fiecare începător. Stăteam bine în vizuină și aveam loc chiar și să dorm. Marinarii erau mult prea ocupați să scape de corvezi așa că nu m-au descoperit niciodată. Mă găseam în interiorul unui paradis în care mă simțeam apărât din toate direcțiile. Uitaseam deja de părinți, de școală cât și de cei care se simțeau îndreptățiți să îmi stea în drum și să îmi umple capul cu neputințele lor. Gata, ajunsesem să fiu de unul singur, nemaifiind nevoit să urmez nici o îndrumare. Doar păsările mă vizitau uneori, mult prea puțin stărnite de prezența mea acolo fiindcă mă considerau ca fiind parte integrantă din peisaj. Mai ieșeam afară doar noaptea, pentru plimbări scurte cât și pentru a mă dezmoști.

Aș fi vrut să mai aduc pe ecran o amintire sau alta dar mă lăsase memoria iar aerul mării era mult prea sărat pentru așa ceva. Uneori mă mai benoclam la bucătării din interior, mult prea ocupați cu jocurile de cărți din pauze, nu și din timpul programului. Nu aveam privată la dispoziție așa că trebuia să îmi scot capul și să mă ușurez direct în mare, ca la un alt început de lume.

Mai târziu urma să scriu despre drumurile mele în interiorul unui apartament care să mă fi îndepărtat de orice intemperie, fie vară, fie iarnă. Mă ridicam rareori de pe scaun și chiar și telefonul mi-l instalasem în apropiere de tastatură. Bătutul la mașină nu avea să îmi dea bătaie de cap ca de exemplu lipsa de mai mult spațiu, unul care să nu știu unde urma să se termine.

Dar mă aflu în țara aia a tuturor latinilor, cei care se învăteau unii în jurul altora fără oprire. Coborârea de pe vas avea să fie simplă ca lumina zilei, moment după care aveam să mă pierd în mulțime. Nu le știam limba dar urma să o deprind repede, ca pe o unealtă care întorcea de sărbători cârnații de pe grătar.

Simțeam că ar fi trebuit să îi fi dat fiecăruia după dorințe dar nu mă simțeam în stare să duc până la capăt o astfel de întreprindere. Nu eram cel de sus. Așa că mă pierdeam încă odată printre ei, cu burta niciodată plină.

Ar fi trebuit să fi pictat pereții din jur cu desene obscene dar mi se părea că vopsea aia nenorocită avea să îmi intre sub unghii, ca în istoria în care tata îmi cerea să mă fi hrănit cu ea. Și degaja un miros greu de suportat, unul ca de hazna. Mă ocupam doar de mici furtișaguri care să mă pună la adăpost de ziua respectivă, cea care o pornise deja să mă caute. Eram convinși că nimerisem exact acolo unde trebuia.

Deveneam zi după zi un soi de amalgam pe care nu îl mai recunoșteam.

Și nimic nu mă anunța că urma să fie furtună, chiar dacă trebuia să iau lucrurile așa cum îmi erau descrise de locurile în cauză. Lumea respira altfel dar până la urmă aveam să o fac și eu

aidoma. Am întins mâna către o piersică dar brațul avea să îmi fie prins de niște degete nemiloase.

- Faci exerciții sau ce?

Zâmbea cu totul către nerodul din mine, cel care se lăsase prins cu atâta ușurință.

Judecătorul avea să nu îmi cântărească cu prea multă grijă fapta și să mă condamne la șapte ani de temniță, fără să își dea seama că eram un străin. Dar mâna mea ajunsesese în cercul lui și diferența de nivel dintre noi nu mă lăsa să îi explic felul în care stăteau lucrurile cu mine.

Am fost condamnat de urgență în vreme ce un individ urla pe limba mea că se comitea o nedreptate dar nu îl putea înțelege nimeni în afară de mine. Mă mira lipsa de reacție a celor din jur la spusele lui. Până la urmă m-au aruncat într-o celulă plină ochi cu condamnați care aveau să observe că nu vorbeam tocmai corect, motiv pentru care m-au luat repede în fabrică. Sentința fusese dreaptă dar parcă o încasasem mult prea repede. După un an aveam să vorbesc spaniola perfect, fără ca cineva să fi putut afirma că nu eram un localnic sau altul. Dar îmi plăceau disputele, motiv pentru care m-au mutat într-un soi de pivniță rece unde eram singur, legându-mă de mâini pe un perete acru și cam în vârstă. Se ocupau de mine într-un mod foarte interesant. Nu mă dezlegau niciodată, să fi putut să îmi fi consumat hrana. Nu, nu, îmi aruncau totul pe jos după care începeau să râdă de neputința mea în a mă fi hrănit.

Trebuia să fac ceva fiindcă rugămințile și lacrimile mele nu aveau efect asupra lor. Am început să iau mâncarea de pe jos cu picioarele și să o duc până la gură. La început mi-a fost deosebit de greu dar mai încolo schimbarea determinată de ei avea să devină o adevărată distracție. Una nemărturisită. Temnicerii râdeau din ce în ce mai puțin. Toți purtau mustați mari și erau mândri de ele. Mă obișnuisem cu alimentele de pe podea și zilele treceau tot mai repede. Carnea, carnea adevărată de bărbat începuse să se întindă pe mine peste tot, refuzând orice pauză.

Mă gândeam deja la cele pe care aveam să le fac după eliberare, vreme în care paznicii îmi aruncau blidul următor. Nu se schimbaseră deloc odată cu trecerea anilor. Poate doar eu, posedând o capacitate nemaivăzută la folosirea picioarelor.

Mâinile îmi erau legate de același perete, unul care începuse să mă știe bine de la un capăt la altul. Singura mea problemă era că nu aveam interlocutori. Răsetele gardienilor treceau pe deasupra mea și se spărgeau departe de orice intenție.

-Hei chico/copilule/, anul viitor o să fii liber.

Nu îmi venea să cred că timpul trecuse așa de repede, vreme în care stătusem doar în mine însumi. Și parcă o rază suplimentară de speranță îmi umplea celula. Ei da, vroiam să fiu liber în orice clipă dată de Creator și așa fi făcut totul pentru realizarea mai rapidă a dorinței mele. Un zgomet înfundat îmi tulbură pacea interioară. Deveni tot mai puternic după care se materializă și lăsa în scenă pe unul din tovarășii mei de ocnă. Rânjea puțin adus de spate de aburii băuturii. Mă întrebă dacă vroiam să mă eliberez, să îmi deschidă ușa către lumea de afară.

- Sigur că vreau, loco/nebunule/, dar fă-o mai repede, pân' să închidă cârciumile. Îmi deschisese ușa de fier dar se făcu că nu vede că eram înlănțuit pe perete, îmi întoarse spatele și plecă cu un același rânjel pe față. Mai târziu aveam să îi văd chipul la televizor, schimonosit de parcă ar fi aflat că lumea urma să țină mult și bine. După vreo două ore îmi pătrunse în încăpere clătănându-se unul dintre paznici care constată mulțumit că eram tot acolo. Dar eu nu am stat prea mult pe gânduri și i-am prins gâtul cu picioarele mele foarte bine antrenate și deosebit de puternice. Mai tari decât o pereche de brațe zdravene. Își dădu duhul într-o clipă după care, tot cu picioarele, i-am luat cheile și m-am eliberat ca un plămân plin cu aer stătut.

În închisoare avusese loc o revoltă care îmi deschisese ușile către o altă stare de lucruri. Am luat trupul gardianului și i-am

dat drumul într-o curte interioară proprie fiecărui neînțeles. Am ajuns în orașelul care înconjură închisoarea și am luat un autobuz care avea să oprească în capitală, loc potrivit pentru limba deprinsă la ocnă. M-am topit într-un amestec de populație care mă ascundea perfect. Pe mine, răufăcător din greșală și neputință. Dar încercam să uit totul, să cred că soarta se apropiase de mine cu bunăvoință.

Dormeam într-o odaie lipită de cea a unei domnișoare care îmi zâmbea tot timpul, fără să îmi fi lăsat posibilitatea unui răspuns.

Hainele îmi erau sărace și semănau cu ale peonilor din împrejurimi. Dar dexteritatea picioarelor, deprinsă acolo, avea să îmi rămână neschimbată.

Așa că mi le-am luat la spinare și m-am oprit în fața ușii directorului circuitului mare. Am intrat înăuntru și după zece minute eram angajat.

Pe afișe urma să scrie că spectatorilor le era prezentat marele contorsionist LEONARD, artist venit direct din Tibet.

Afară se pornise o ploaie care mă spăla de toate păcatele. Simțeam că renasc.

LA TAIFAS CU PRIMĂVARA

Miruna OCNĂREANU

MI-E DOR

Mi-e tare dor de-acasă mamă,
De șorțul tău cu bun miros
De buna ce zâmbește-n ramă
De umbra nukului sfătos

Mi-e dor să-mi fie dor să plec
Pe coama dealului cel gol
Pământul cald când mă aplec
Să muște-al sorții rotocol

Prin vii să-mi caut vârstele
Mai coapte decât anii
Și-n pârg să crească ploile
Rânind toamna castanii

Mamă, mi-e dor ca să mă ierți
C-am fost prea mult plecată
Și ruga din genunchi să-mi cerți
Și rănilor-mi de piatră

Să se sfărâme zorii grei
Sub genele-mi de ceară
Dorul să mi se spargă-n trei
Și chipul tău s-apară.

MIROS DE LILIAȘ

Miros de liliac se-așterne iară
Pe ulița ce-adoarme sub un deal
Și-un suflet bidiviu își face gară
Când își petrece ultimul hamal

E lungă ulicioara cea bătrână,
Iar dincolo de porți stă un cerdac
Destinul lasă urme în țărână
Și cerne cu miros de liliac

La poarta văruiată stă șareta
Grijile tatii-s strânse într-un sac
În coamă calul alb poartă bareta
Și-n frunte poartă stea de liliac

Un pumn de jurămintă e rămas
Pe banca lustruită-n vechiul lac

E al copilăriei vechi popas
Când scuturate-s flori de liliac

Și-n casa ce privește ulicioara
Stau filozofii lumii la taifas
Destinu-i prăfuit pe policioara
Unde-i miros de liliac rămas.

GÂND DE VARĂ

Agale îmi colind un gând de vară
Peste gradina amețită de miros
Tu mamă coși sub nucul de afară,
Iar eu sunt prinsă-n joacă, fără rost

Acuș sosește Zâua Câmpenească
Ștergarul cela este-aproape gata,
Tătuca-i dus la vie să cosască
Iarba crescută-n dealul de agată

Și toate grijile le coși mămucă:
Că-n bălătură-s grauri călători,
Că-i neprășit porumbul de pe luncă
Și fiica ta îți scrie rareori

Când vine ziua Domnului cel Mare
Cu lumânare mergi în deal, la Buna,
În lacrimă ascunzi frânturi amare
Din viața ce-n tămâie se cunună

Mai coase mamă gândurile mele
Ștergarul stă neisprăvit pe masă
Acarița mi-e plină cu-amintirile
Umbrite doar de nucul de acasă.

BINEȚE

Nu-mi da binețe-n primăvara asta
Pe geam stau răstignite flori de gheață
Umbrarul lunii ne dospește teama
Și-o șlefuește-n mugurii de viață

Nu-mi spune, Prințe, nici măcar minciuni
Nu mai am timp să le țeșă cu grijă
Potecile pălesc sub flori de mir
Minutele se leapădă-n oglindă

Trimite-mi doar ninsorile de vară
Și sub omătul lor, pe fruntea mea,
Lumina spicelor să înflorească
Uimirea mea să urce către-o stea

Sub tâmpile să mi se usuce frica
Iar tu, să plângi doar setea din ulcioare,
Ninsorile cireșilor din suflet
Albe povești să ningă din fuioare.

CAII SĂLBATICI

Așteaptă-mă mamă pe dealuri
Ca în poveștile cu prinți
Caii sălbatici să ne-aducă
Pâine, și sare, și arginți

Vom despica firul de iarbă
În viile de după nori
Când caii noștri își vor pune
Aripi de piatră-n subsuori

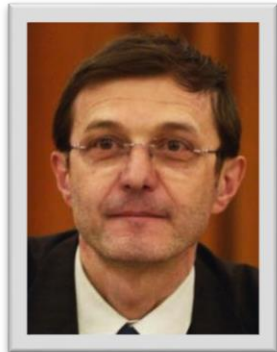
Vom aduna livezi în poală
Și le-om spăla cu anotimpuri
Caii flămânzi să vină-acasă
Să fie cald în așternuturi

Așteaptă-mă sub lună plină
Umbra-mi trimite pe jumătate
Iar cea care îmi e străină
Copita calului o bate.

CULTURA ROMÂNĂ ȘI DIMENSIUNEA SA ISTORICĂ NAȚIONALĂ

Prof. Univ. Dr. Ioan Aurel POP, rectorul Universității Babeș-Bolyai

- din 2018, este noul președinte al Academiei Române

La 8 februarie 2018, președinta Coaliției pentru educație trăgea iarăși, prin mijloacele de difuzare în masă, un semnal de alarmă: „40% din generațiile viitoare, din cei care vin din urmă și trebuie să susțină România din punct de vedere economic, social, cultural și politic, sunt analfabeți social și funcțional, adică vor fi un balast în viitor și nu un activ, ca acum, pentru piața muncii, pentru business, pentru economie, pentru România. Ce înseamnă analfabet social și

funcțional? Nu pot înțelege, nu pot exprima, nu pot explica ceea ce citesc, nu pot face mai mult decât operațiuni simple, mecanice, fizice”. Oare este posibil ca România contemporană să se afle tocmai într-o astfel de situație? Și dacă este așa sau aproape așa, cum se va fi ajuns aici? În ce raport se află acest „analfabetism social și funcțional” cu ceea ce numim îndeobște cultură?

S-au dat, de-a lungul timpului, numeroase definiții ale culturii, fără să se cadă de acord asupra uneia general acceptate. Sub aspect etimologic, cuvântul cultură este latinesc. Verbul latin colo, -ere, colui, cultum are accepțiuni destul de variate: a cultiva (pământul), a locui, a împodobi, a îngriji, a ocroti, a îndrăgi, a-i cinsti pe zei etc. Cultura spirituală (intelectuală) de grup, însă, este un concept mai bine circumscris și acesta se referă, cred, la ansamblul manifestărilor spirituale ale unei comunități, concretizate în creații și realizate, de regulă, în instituții. Cultura aceasta spirituală s-a făurit de-a lungul istoriei și se făurește și acum, sub ochii noștri. Ea este, prin urmare, o moștenire, transmisă deopotrivă prin memoria individuală și prin memoria colectivă, dezvoltată mereu. Nimeni nu poate elabora o creație spirituală – oricât talent ar avea – dacă nu este depozitarul acestei moșteniri, dacă nu a asimilat valorile culturale anterioare, dacă nu are o anumită forma mentis alcătuită prin educație, transmisă dinspre trecut. Dar nu este menirea mea aici să vorbesc despre cultura individuală, ci despre cultura acelei comunități umane care se cheamă națiune și, în primul rând, despre cultura națională românească. Această cultură a românilor ca națiune nu are niciun înțeles fără componenta sa istorică, iar lipsirea ei de dimensiune istorică este un act ireponsabil.

De regulă, azi există o reticență bine întreținută față de trecut (și, implicit, față de istorie), repudiat prin mijlocirea a cel puțin două motivații: 1. Trecutul este mort și, prin urmare, el nu prezintă nicio importanță în „competiția” sa cu prezentul și, mai ales, cu viitorul; oamenii și grupurile de oameni trebuie să se ocupe, așadar, de ceea ce este și de ceea ce va fi. 2. Trecutul este incognoscibil, fiind definitiv îngropat în uitare. Trecutul nu poate fi reconstituit în funcție de criteriul adevărului, fiindcă adevărul nu există. Trăim în epoca post-adevărului și suntem, astfel, liberi să ne construim/ inventăm fiecare propriile „adevăruri”, în funcție de nevoi, sensibilități, gusturi, interese, comenzi sociale, pregătire etc. Repudierea componentei istorice din societățile contemporane, inclusiv din România, este vizibilă în toate domeniile, dar ceea ce ne interesează aici este consecința acestui fenomen asupra culturii.

Primele noțiuni de cultură națională se dobândesc în anii fragezi de viață, în familie și se sistematizează și desăvârșesc apoi

în școală, prin educația organizată. Una dintre cele mai importante instituții de cultură este școala și orice capitol important de istoria culturii unui popor începe cu învățământul. Toate disciplinele școlare contribuie la formarea culturii individuale și a conceptului de cultură în general, în mințile tinere. Creațiile care ne-au precedat au fost clasificate – cel puțin de la Renaștere încoace – în filosofice, istorice (istoriografice), teologice (religioase), beletristice, juridice, științifice, artistice, medicale etc. iar de atunci încoace aceste forme de creație s-au tot diversificat și perfecționat. În lumea contemporană, creația din domeniile științelor exacte, ale naturii și tehnice este considerată, de către mulți exegeți, drept cea mai importantă parte a culturii. În timpurile revolute nu a fost însă așa, de aceea moștenirea culturală a omenirii și a națiunii se transmite, în primul rând, în școală, prin discipline ca limba și literatura română, limbi și literaturi străine, istorie, limba și literatura latină, filosofie, religie, geografie etc. Niciuna dintre aceste discipline nu se poate studia și înțelege în afara componentei sale istorice. Spre exemplu, între primele națiuni care trebuie însușite la literatura română se află succesiunea și definirea curentelor cultural-literare, iar faptul este verificat cel puțin din secolul al XVIII-lea încoace, secol în care elitele credeau că prin cultură se poate ajunge la libertate. Am văzut relativ recent că, în programele școlare, aproape orice referință istorică din studiul literaturii este eliminată, iar creațiile sunt abordate pe teme mari, generoase, dar neadecvate înțelegerii elevilor.

Astfel, la tema iubirii, se exemplifică prin Iliada, Dante, Eminescu, Shakespeare, Mircea Cărtărescu, Mircea Eliade și Camil Petrescu, la romanul social prin „Ciocoi vechi și noi” și prin „Răscoala”, la literatura religioasă prin Dosoftei și Arghezi, la literatura istorică prin Grigore Ureche, Walter Scott, Costache Negruzzi și Maurice Druon etc. Firește, nimeni nu mai citește operele literare respective în întregime, ci profesorii și elevii se mulțumesc cu „povestiri” despre aceste opere, cu pastişe, cu reproducerea unor comentarii ale altora și, rar, cu fragmente din lucrările în cauză. De aceea, asistând la ore în școli, mi-a fost dat să aud în anii din urmă întrebări și remarcări de genul: „De ce scrie Nicolae Filimon așa de naiv în comparație cu Mircea Eliade?”, „De ce să-l mai studiem pe Dimitrie Cantemir din moment ce Nicolae Iorga a scris mai bine despre aceleași teme?”, „Ce rost mai are azi Alecsandri, care este clar inferior lui Nichita Stănescu?” etc. Disciplina numită „Istorie” – atât cât mai există ea în școală, la dimensiunea unei ore pe săptămână – abordează tot „teme mari”, reluate la nivel superior (după cum ni se spune) în fiecare clasă următoare. De exemplu, se compară revoluțiile din epoca modernă și contemporană, de la Revoluția Engleză din secolul al XVII-lea până la Revoluția Română de la 1989. La fel se întâmplă cu războaiele sau conflictele armate, de la Războiul Troian până la Războiul celor Două Roze (într-o primă etapă) sau de la Războaiele Napoleonice la Al Doilea Război Mondial (în altă etapă). Astfel, unii elevi pot învăța câte ceva despre Napoleon Bonaparte înainte de a ști date despre Marea Revoluție Franceză, care l-a produs pe Napoleon. În urma unei lecții de acest fel – de altfel, judicios predate de profesor – privind organizarea conflictelor din Antichitate până azi (adică de la catapultă până la metodele digitale de luptă) am auzit o întrebare stupefiantă: „Oare Iulius Caesar era un om deștept, din moment ce nu-și stabilea strategia de luptă la calculator și din moment ce nu comunica prin e-mail?”. Despre Evul Mediu „întunecat” ce să mai spun? Mințile tinere se dezorientează complet când află că universitățile sunt o „invenție” tocmai a „barbariei medievale”

sau când văd că, în scriptoriile mănăstirilor, călugării truditori au copiat manuscrisele întregii înțelepciuni antice și le-au păstrat ca pe odoare de preț pentru viitorime.

Cum s-a putut ajunge la asemenea aberații educaționale? Evident, prin eliminarea dimensiunii istorice din studiul moștenirii culturale a umanității și a națiunii. Elevii nu mai știu și nu mai trebuie să știe ce a fost clasicismul greco-latin, care a precedat literatura cavalerască a Evului Mediu, nici ce este umanismul sau raționalismul, nici cărui secol îi aparține romantismul și nici cum s-a manifestat iluminismul. Am făcut experimentul neinspirat de a-i pune pe studenții mei din anul I să așeze în ordine cronologică câteva curente cultural-literare, anume iluminism, romantism, simbolism (plasate de mine aleatoriu), spunându-le că s-au manifestat în trei secole succesive. Marea majoritate au fost complet neștiutori, iar unii mi-au spus că nici nu-și obosesc mintea, fiindcă pot să caute pe telefon dacă au nevoie. Alții, mai versați în formele de comunicare actuale, au pretins că împărțirea aceasta vetustă pe curente culturale, literare, de idei este o convenție umană și că lumea trebuie studiată și cunoscută global, pieptiș, fără bariere și fără domenii. I-am întrebat atunci despre universalismul titanilor Renașterii sau despre enciclopedismul din Secolul Luminilor și mi-au cerut voie să caute pe Google.

În aceste condiții, cum să mai îndrăznești să întrebi ceva despre lipsa de informații din manuale privind umanismul românesc, cronicarii, Dosoftei, Varlaam, Ienăchiță Văcărescu și Sadoveanu, Coșbuc și Goga și chiar Topârceanu și Minulescu? Ți se sugerează ori ți se spune clar – după punerea unor asemenea întrebări – că ești depășit de vreme, bătrân, nostalgic sau, mai rău, naționalist și xenofob. Prin astfel de concepții ale noilor „propagandiști”, tinerii ajung la un nivel minim de cunoștințe de cultură generală și de cultură națională, nivel care nu-i ajută deloc să se orienteze în lumea contemporană. De aceea, se duc, de exemplu, la Roma și te cred dacă le spui că Michelangelo a făcut Capela Sixtină la 1300, animat de concepții iluministe! Astfel, prin eliminarea componentei spirituale a educației, ne trezim cu promoții animate doar de aspectul material, de câștigul bănesc, de competiția după cât mai multe averi. Campaniile de denigrare a educației (școlii) și a instituției bisericești conduc în aceeași direcție de repudiare a valorilor culturale.

Să ne înțelegem bine: toate acestea nu înseamnă deloc că acești tineri au un nivel scăzut de inteligență sau că sunt mai puțin capabili decât alte generații, din trecut; dimpotrivă, sunt convinși că au abilități mult mai bune și potențial mult mai ridicat decât odinioară. Numai că, fiind unilateral și nepotrivit educați, după precepte așa-zis moderne, dar falimentare, ajung victime sigure ale celor care dirijează actualmente comunicarea. Principiul conform căruia elevii nu trebuie să memoreze totul, adică să-și însușească mecanic ceea ce-i învață alții, este unul corect, în esență. Dar de aici și până la a nu memora nimic sau aproape nimic este o mare deosebire! Există educatori care cred (și aplică în practică această convingere) că dacă elevii învață azi cum să lucreze la computer, dacă știu (eventual) cum se deschidă o afacere, cum să mănânce sănătos, cum să-și dezvolte anumite grupuri de mușchi sau cum să practice metodele contraceptive, atunci ei nu mai trebuie sau nu mai pot să știe și conjugarea verbelor neregulate, să învețe versuri, să înțeleagă pictura murală a Voronețului, să explice noțiunile de „horă” și de „doină” sau să știe „pe de rost” unde se află Pietrosul Călimanilor. Este aceasta, probabil, o gândire de tip digital: memoria tinerilor, ca și memoria calculatorului, este limitată (că doar nimic nu este infinit pe lumea asta pământescă!) și atunci de ce să le-o ocupăm cu „vechituri”, cu aspecte „revolute”, cu „balast” și să-i lăsăm neadaptați la epoca Facebook-ului, a Instagram-ului sau a WhatsApp-ului?

Toate bune și frumoase, dacă ar fi așa, dar nu este, fiindcă mintea omului nu funcționează pe principii digitale, mintea

omenească nu este un computer. Capacitatea noastră de memorare este, practic, nelimitată, iar nefolosirea acestei capacități devine, în anii din urmă, un pericol social. Nedotarea creierului uman cu noțiuni de cultură istorică precum cele menționate mai sus îl transformă pe om într-un ogor fertil necultivat. Încă din vechime, câmpurile cultivate intens cu anumite plante erau lăsate după un timp să „se odihnească”, erau lăsate „în pârlaogă” sau „în moină”, dar numai cu un scop: ca să poată produce apoi mai mult și mai bine ulterior! Dacă însă noi, în perioada celor 12 ani de studii elementare și secundare, îi lăsăm pe elevi să „se odihnească” și nu le inoculăm deloc sau aproape deloc cultură (experiența culturală a națiunii și a omenirii, moștenirea generațiilor care ne-au precedat) îi lăsăm complet de izbeliște, îi lăsăm pradă celor mai dureroase și periculoase experiențe și experimente.

Mulți spun că nu știu, fiindcă au uitat. Este cel mai adesea fals: ca să uiți, trebuie mai întâi să ai din ce uita. Se spune că – în chip paradoxal – cultura generală este ceea ce-ti rămâne în memorie după ce ai uitat ceea ce ai învățat în școală!

Azi nu sunt ignorate doar domenii de cunoaștere precum istoria, istoria literară și culturală, istoria dreptului sau etnografia ori geografia, ci și istoria matematicii, fizicii sau chimiei, istoria medicinei, istoria tehnicii. Vă rog să întrebați un tânăr care sunt mecanismele simple din fizică, sau când a trăit Newton, sau ce este un postulat, sau când a fost inventat motorul cu ardere internă, sau cum, când și de ce s-a ajuns la vaccinuri. Tinerii nu știu din capul lor dacă pelagra, scorbutul sau poliomielița sunt boli ori nume de ciuperci exotice (nici cum au fost salvate în lume, în ultimele două secole, să zicem, prin vaccinare, sute de milioane de oameni). Nu știu ce/ cine este „Făt-Frumos din lacrimă”, nu mai știu ce să creadă despre Mihai Viteazul, despre Bălcescu și Kogălniceanu, dar știu sigur de Pokemoni, de Harry Potter, de Războiul Stelelor, de Stăpânul Inelelor ori de felurite droguri. Nu este rău deloc, evident, că știu aceste lucruri despre lumea care-i înconjoară, dar este greșit să fie privați programatic din zestrea lor mentală de moștenirea culturală a omenirii.

Necultivarea memoriei – individuale și colective – este rețeta sigură pentru limitarea inteligenței oamenilor. Un om neinformațat crede mult mai ușor o știre din mass-media, iar astăzi se manifestă, în peisajul cotidian, adevărați specialiști în „știri false” (fake news), adică în dezinformare. Cum să poți distinge între adevăr și minciună, dacă nu ai înmagazinate în mintea ta cunoștințele de bază despre lumea aceasta, ca să poți compara? Ca să compari ce afli cu ce știi, este nevoie să știi! Prin urmare, Nealimentarea memoriei umane cu date culturale pregătește ademenirea ușoară a publicului spre direcții dorite de comunicatorii interesați. Nu digitalizarea este cauza acestei orientări contemporane – despre care am mai scris și am fost rău înțeles de unii – ci plonjarea în epoca Facebook fără pregătirea necesară, iar pregătirea înseamnă cultură, înseamnă cunoștințe despre societate, despre experiența de viață a poporului tău și a omenirii.

Revin la afirmațiile de la început, ca să închei.

Este o mare eroare să credem și să-i convingem și pe tineri că trecutul este mort. Trecutul este viața noastră în care se concentrează toată viața celor care ne-au precedat. În noi se sintetizează tot prezentul oamenilor care au trăit în trecut. Să ne reamintim unul dintre cele mai renumite citate ale lui Faulkner: „Trecutul nu este mort. Nici măcar nu este trecut”. Prin urmare, dacă ne propunem să ignorăm trecutul, ne decidem să ignorăm sau să punem între paranteze viața însăși.

Este drept că noi, oamenii, nu stăpânim adevărul absolut, dar de aici și până la campania de discreditare a adevărului nostru, omenesc și pământean, este o mare diferență. Adevărul echivalență (acela care tinde să suprapună perfect discursul nostru cu realitatea descrisă) poate să fie o iluzie, dar atunci post-

adevărul/ adevărul-semnificație (adevărul fiecăruia, după împrejurări și interese) este o iluzie și mai mare, o șarlatanie frumos ambalată. Nu sunt mai multe adevăruri – cum încearcă să ne convingă unii „exegeți” – ci există doar adevăr relativ, la care ajungem în măsura în care putem, noi, oamenii, dacă facem eforturi în acest sens. Adevărul nostru, chiar dacă nu este imuabil, există și este cu atât mai fascinant. Ce poate fi mai tulburător decât căutarea adevărului omenește posibil și valabil într-o anumită etapă a cunoașterii?

Prin urmare, chiar dacă adevărul este relativ, dar el rămâne adevăr. Iar adevărul nostru se află în legătură cu valorile noastre. Avem un creator de talia lui Eminescu și ne dezicem uneori de el, avem o sărbătoare a culturii naționale și ne rușinăm de ea, dacă nu de substantivul „cultură”, atunci de adjectivul „națională”, ca și cum ar fi ciumat. Deocamdată însă – până la reușita deplină a globalizării – un străin venit spre noi nu ne va întreba de Sofocle, de Rabelais, de Michelangelo sau de George Washington, ci de creatorii noștri de valori, de Ulpia Traiana, de Densus și de Șurdești, de „Balada” lui Porumbescu și de Victor Babeș, de un contemporan român al lui Lamartine sau despre constructorul

Podului de la Cernavoda. Cei mai mulți vor tăcea în fața unor astfel de întrebări sau vor spune – în păcătoasa tradiție românească – că nu avem nimic, că nu am creat nimic și că nu reprezentăm nimic. Ne complăcem uneori în această ieftină filosofie a nimicniciei, autoflagelându-ne cu pasiune. Noi nu suntem, firește, creatorii culturii universale, dar fără noi (ca și fără ceilalți), cu siguranță, cultura lumii ar fi mai săracă.

Cultura românească, învățată la școală din perspectivă istorică – ca să nu mai auzim oameni spunând că Eminescu sau Coșbuc nu au scris ca Jacques Prévert sau ca Edgar Allan Poe – ar putea fi salvarea noastră, salvarea minților noastre, dar și calea de a înțelege universalitatea. Cultura lumii – dacă există – este formată din toate culturile naționale și regionale. Ca români, vorbitori de limbă română, ca să-l receptăm pe Goethe într-o bună traducere românească, trebuie să-l pătrundem pe Eminescu, fără de care am fi cu toții mult mai labili sau nici nu am mai fi. De aceea, este bine să veghem aici, la Academia României, ca noi, românii, să nu uităm niciodată „să ne cuprindem de acel farmec sfânt”, așa cum ne îndeamnă, din veșnicie, Eminescu.

„ANA, MON AMOUR” - UN FILM DE CĂLIN NETZER Milena MUNTEANU

Filmul „Ana, Mon Amour”, semnat de Călin Netzer, debutează cu discuțiile filozofice ale lui Toma și Ana despre Nietzsche. Vezi în cei doi niște tineri promițători, între care se schimbă zâmbete, idei, ba chiar și scăpărări de minte.

Ana se dovedește instabilă psihic, are crize și atacuri de panică și o maladaptare la lumea ce o înconjoară. Ajungi să te întrebi care fusese influența *upbringing*-ului, a felului în care fusese crescută și cât este de vină boala ei psihică. Toma, coleg de

facultate, i se dăruiește complet, cu altruism. Totuși, importanța și frecvența discuțiilor lor filozofice se pierde pe parcurs, cu cât cei doi se înfundă în prozaic, ba chiar în patologic.

Filmul este despre relația lor intimă, afectată de boala ei psihică. Despre cel ce se dăruiește și cel ce primește iubire, despre fragilitatea relațiilor umane în umbra suspiciunilor, ba chiar despre imposibilitatea fericirii în circumstanțele date.

„Ana, dragostea mea” este un film remarcabil, în care viețile celor doi tineri se împletesc, umbrite de un trecut puțin explicat, nebuloasă, pe care îl bănuiești abuziv. Vorbim despre doi tineri crescuți în case dezbinat – tatăl ei era plecat în Franța, iar mama lui fusese încurcată cu Hans, din Germania. În cazul Anei, amprenta tatălui adoptiv dă cel puțin de gândit, în perioada în care fata fusese de vârstă adolescentină. Trecutul nu se elucidează, ci planează, cumva neexplicat, deasupra capetelor lor, continuând să le întunece destinele. Ți se relevă fricile lor inexplicabile, ale căror cauze întrezărite rămân doar bănuiele, întrebări, sau subiecte de discuție pe canapeaua psihiatrului. Este *struggle*-ul lor de a trăi viața în același pas, de a-și sincroniza ritmurile, când fiecare este, în imediat, sub presiuni de tot felul. Filmul nu te lasă să ghicești nuditatea fizicului și nici al sufletelor lor. Nevoile omenești, cele psihologice, dar și cele fiziologice, sunt clar explicitate. Îi vezi ușurându-se în stradă, lângă un copac, îi vezi în pat, făcând sex sau echilibristică mentală.... toate la pielea goală, la propriu și la figurat. Pe alocuri îi simți ieșiți de pe traiectoriile normale, dar te bucuri să observi că se ajută, ba chiar le ții pumnii, te apropii de povestea lor cu sufletul la gură, ești surprins de întorsătura lucrurilor, dar mai ales de complexitatea minților noastre. Înțelegi

astfel cât de nevoiaș și doritoare sunt ele de iubire, de libertate, de acceptare și de siguranță că nimic nu le poate abandona sau înșela. Vorbim despre frumusețea de a fi om, în ciuda mizeriei de mașinărie disfuncțională, mai ales atunci când îi lipsesc ingredientele necesare unui mers normal. Mai întâi de toate, dragostea, dar și altele, de atâtea ori contradictorii, conflictuale și neînțelese. Aflăm astfel că propriile vieți ne sunt mistere, la fel de străine ca cele ale semenilor noștri.

„Ana, dragostea mea” te face să plângi și să râzi, dar mai ales să înțelegi, zguduit, fragilitatea relației tale cu lumea, dar și cu tine însuși. Relația cu Dumnezeu nu e nici ea uitată, iar pagina spovedaniei este, după mine, magistrală, antologică, să spun doar atât.

Filmul pare să fie despre căutarea rostului nostru în viață, într-o lume în care orice și oricine te poate înșela și părăsi, în care nu există certitudini de nici un fel. Nici despre tine, nici despre alții, nici chiar despre Dumnezeu. Omul este în derivă totală, pendulând între mai multe stări - este și doct și semidoct, pierdut între filozofări și prozaic, între sublim și dezastru, între cer și pământ.

Fiecare pare să vrea să se înțeleagă pe sine, dar să se și regăsească în relațiile cu ceilalți, în special cu cei dragi ce-l înconjoară. În realitate însă individul are de-a face cu presiunile societății, ale familiei și cu nevoile altora și încearcă să le adreseze, cum poate, și pe ale lui însuși. Totuși, la sfârșitul zilei fiecare sfârșește singur chiar dacă făcuse tot ce putuse să fie iubit sau măcar acceptat. Noroc cu psihiatrii sau psihologii, ce acum țin loc și de preot și de familie și de iubit(ă), dar, care, din păcate, cronometrează timpul fiecărei sesiuni psiho-analitice. La sfârșitul întrevederii trebuie să te ridici să părăsești cabinetul și, din păcate, pleci exact cum ai venit. La fel de nelămurit. La fel de dezamăgit. La fel de dezorientat. La fel de singur.

Astfel căutarea echilibrului interior continuă, în ciuda trădărilor, dezamăgirilor și a eforturilor tale de a găsi sens în viață.

Oare filmul ce are în titlu numele iubitei, precum și eticheta „*mon amour*”, să fie chiar dovada că noi am fi, de fapt, condamnați la singurătate? Să fim, din acest punct de vedere, fără speranță?

Mă întreb dacă v-am făcut curioși despre întorsătura și deznodământul filmului. Dacă da, atunci va trebui să-l vedeți. Vi-l recomand călduros.

CONFUZII

Veronica PAVEL LERNER

Când te muți de pe un continent pe altul și crezi că vei găsi aceleași obiceiuri ca cele din țara ta, vei avea mari surprize! Traversând oceanul din Europa spre Canada, pe lângă schimbarea de țară, fus orar, climă, vegetație, limbă, regim alimentar și ritm de viață, întâlnești expresii verbale pe care crezi că le înțelegi, dar ele înseamnă cu totul altceva!

Prima nedumerire am avut-o la Montreal, când fratele mi-a spus că

pâinea și laptele se cumpără la *dépanneur*-ul de vizavi, deschis tot timpul. Pentru mine, *dépanneur* însemna cineva responsabil cu depanarea mașinii, așa cum știam din București. De unde să ghicesc eu că la Montreal tu însuși ești scos din pana de a nu-ți fi cumpărat la timp ce aveai nevoie? Magazinele mici cu orar prelungit sunt în toate orașele nord americane (*convenience store*) dar numai în regiunea Quebec (de limbă franceză) denumirea lor îți sugerează *depanarea*. La mașină, dacă ai probleme, nu ești *depanat*, ci te duci cu ea la *garaj*. Hm! Credeam că garajul este, ca în România, locul unde se parchează mașinile? Nici gând! Locul de parcare în Canada se numește *stationnement*, (*parking lot*), iar *garage* e atelierul de reparat mașinile.

Când, la Montreal, a fost o grevă a mijloacelor de transport în comun, cu care mergeam la serviciu, un coleg m-a întrebat în engleză: „N-ai vrea să-ți dau un *lift* (*give a lift*) la întoarcere?” Gândeam: un *lift*, adică un ascensor, nu se poate *da*. Am refuzat politicos și am luat un taxi. Seara, amuzată, îi povestesc

fratelui cum un coleg a vrut să-mi *dea un lift*. „Sper că nu l-ai refuzat, zice fratele meu”. „Ba da, răspund eu”. „Nu trebuia, nu e politicos, omul voia să te conducă acasă!” A *da un lift*-pe continentul nord american- înseamnă a conduce cu mașina pe cineva. Peste ocean, *liftul* se *dă* și se deplasează pe orizontală!

Odată, colega de laborator Jovette m-a întrebat: „Ai făcut *cursele* și *comisionul* săptămâna asta?” Neștiind la ce se referea, am răspuns că le voi face a doua zi. Mă gândeam că poate canadienii au joia *curse* de cai și își dau *comisioane* unii altora ca să parieze pe anumiți cai. Într-o zi am întrebat-o: „Ce se înțelege prin *curse* și *comision*?” „Simplu, mi-a răspuns ea: e vorba de *cursele* pentru a face *comisionul* de *épicerie* (băcănie)”. Așadar, în franceză, alergăturile

pentru cumpărături se numesc *curse* și achiziționarea alimentelor se numește *comision*. Eram totuși contrariată de complicația canadienilor care foloseau joia pentru băcănie, vinerea pentru lactate și sâmbăta pentru carne. Nedumerită, am întrebat-o iar pe colegă: „De ce nu se cumpără toate produsele cu aceeași ocazie?” M-a privit cu uimire, așa că am repetat întrebarea. N-a înțeles nici a doua oară, dar mi-a spus sec: „La *cursele* de joi, zi în care se primesc salariile, se face tot *comisionul*”. În cele din urmă am înțeles: *épicerie* e locul în care se vând **toate** produsele gospodărești, le cumperi cu aceeași ocazie. Lucrurile erau simple, *băcăniile* montrealeze (*supermarket*-urile din restul Americii de nord) fiind, de fapt, magazine universale!

Într-o zi, văzând că m-am familiarizat cu *comisioanele*, Jovette mi-a comunicat: „Vezi că puii sunt în *special* săptămâna asta.” Fraza mi s-a părut eliptică: lipsea cuvântul *mari*, mi-am spus, probabil că ea a vrut să spună că puii sunt în *special* (*deosebit de*) *mari* săptămâna asta. Mult mai târziu, când am văzut că la toate magazinele lumea caută *specialele*, am înțeles că *special* înseamnă cu *preț redus*. Mărfurile devin, prin rotație, *speciale*, adică mai ieftine. Și eu care aș fi pariat că ceva *special* e mai scump, nu mai ieftin!

Odată, tot la Montreal, am fost întrebată: „Ai ascultat aseară filmul la Radio-Canada?” Mi-am spus că probabil metodele tehnice din Canada permit ascultarea filmelor la radio, deși nu înțelegeam prea bine cum s-ar putea urmări scenele mute, de exemplu. „Nu, am răspuns timid, eu am preferat să mă uit la televizor”. „Păi despre filmul de la televizor e vorba, mi s-a răspuns, *l-ai ascultat*?” „Nu, eu l-am *vizionat* am replicat cu ezitare.” Mai târziu am înțeles: expresia *a asculta* e sinonimă cu *a urmări* televizorul.

În sfârșit, o mare surprindere am avut-o la Montreal auzindu-i pe colegi spunând la plecare, după lucru, *bonjour*! Formula bine cunoscută în România *bonjour* este utilizată curent în Canada de limba franceză, dar, spre deosebire de România, unde la plecare se spune *la revedere* sau *au revoir*, în Québec se utilizează același *bonjour*.

O prietenă mi-a povestit pățania pe care a avut-o la începutul șederii ei la Montreal. Într-o dimineață l-a chemat pe portar să-i repare un robinet. La sfârșit, prietena mea i-a oferit o bere. Doamne ferește, a refuzat el, „*je deviens chaud*”, ceea ce în limbaj quebecoaz înseamnă că se îmbată. Ea însă a crezut că-l *cuprind căldurile* și, cum soțul era la lucru, s-a grăbit să-i ofere doar apă sau suc de fructe.

La Toronto vocabularul pare ceva mai normal. Un magazin cu orar prelungit se numește *convenience store*, lumea se uită la televizor și omul îți spune *good bye* la plecare. Doar *Liftul* și mărfurile *speciale* își păstrează proprietățile ciudate. Dar poate că ceea ce eu numesc ciudat, nord americanilor li se pare normal și invers, conform bine-cunoscutei zicale: „*Câte bordeie, atâtea obicei!*”

FRUMUSEȚI DIN UMBRĂ

Elena BUICA

Am așternut aceste note de lectură, doar ca un simplu cititor, din admirație și din drag pentru omul și scriitorul Nicolae Dina, profesor de limba și literatura română și, în același timp, un remarcabil critic și exeget literar, trăitor în Alexandria-Telemann.

L-am prețuit și îndrăgit, mai întâi din scrieri, aflându-mă la mare distanță și, când l-am cunoscut personal, l-am simțit ca pe un frate de suflet. Omul acesta, cu o aleasă cultură și cu lucrări remarcabile, s-a

prezentat înaintea mea cu înfățișarea omului liniștit, retras, cu deplină bună-cuviință, sensibil, delicat și iradiind modestie. Când am găsit, în lucrarea sa cu titlul „Un destin literar în memoria posterității”, câteva note care alcătuiau portretul scriitorului Mircea Scarlat, am avut o revelație și am zis cu glas tare: portretul acestui om de litere este leit portretul amicului meu, Nicolae Dina. Iată-l: „Citeam undeva că literații nu se prea bucură de aprecierea și recunoștința posterității, mai ales dacă, în timpul vieții, au avut un comportament de o modestie excesivă, de o rară delicatețe și sensibilitate, de răbdare și echilibru, de înțelepciune și calm, fără a-și exhiba cu ostentație inteligența superioară, nivelul de cultură aproape exhaustiv în domeniul literelor, evitând polemica ori lauda de sine. Un astfel de om, rămas în amintirea celor care l-au cunoscut și l-au apreciat că pe unul «muncitor, ambițios, tenace, cum nu sunt mulți din generația lui» (Nicolae Manolescu) și care s-a bucurat de respectul celor din jur, pentru că a fost «un bărbat inteligent, sensibil, apreciat, stimat, erudit», căruia nu-i plăcea «să vorbească mult, cu atât mai mult despre el» (Romulus Toma).

Nicolae Dina, absolvent al Facultății de limba și literatura română a Universității din București, colaborator la reviste și publicații, din țară și din străinătate, prezent în câteva antologii și culegeri de texte, s-a remarcat, prin numeroase cronicile literare, dar mai ales prin volumele de analiză și sinteză „Dascălul Ion Creangă”, „Caragiale, mereu viu”, „Convorbiri (in)discrete” (aceasta în colaborare cu scriitorul Constantin T. Ciubotaru din Roșiori de Vede) și „Ștefan Vida Marinescu sau spiritul cărților”.

Din dragoste pentru literatura română și pentru scriitorii de ieri și de astăzi, ne spune: „Istoria noastră literară există datorită acestor admirabili oameni care au fost scriitorii, iar viața și opera lor sunt nesecate izvoare de experiență de viață care ne pot îndruma pașii, ne pot feri de ezitățile inerente tuturor vârstelor și, mai cu seamă, adolescenței, când se formează personalitatea fiecăruia, ne pot diriguia căutările pe calea cunoașterii și autocunoașterii”.

Marii scriitori, spiritele tutelare ale literaturii noastre, au constituit o preocupare constantă și ca dascăl la catedra de limba și literatura română, dar și în scrierile sale.

În volumul „Dascălul Ion Creangă”, Nicolae Dina este preocupat, cu precădere, de o latură a activității marelui nostru povestitor despre care s-a scris mai puțin, și anume strălucita sa activitate didactică. Aleasa prețuire se desprinde din fiecare frază: „Pedagog înăscut, având permanent în minte anii copilăriei sale, Creangă s-a străduit (și a reușit) să fie un dascăl înaintat, cu o viziune didactică modernă pentru vremea respectivă, urmărind, în egală măsură, educația și instrucția elevilor săi, îmbogățindu-le mintea, în mod conștient, cu ceea ce, în limitele timpului său, îi oferea știința”.

Volumul închinat dramaturgului I. L. Caragiale se deschide cu un motto, un adevărat omagiu, versurile semnate de Șt. Cazimir: „Sub cerul vast al pălăriei sale./ Pășim cu toții, sinceri și onești,/ Mărire ție, I. L. Caragiale,/ Cu noi ai fost, cu noi vei fi și ești!”. În semn de prețuire, Nicolae Dina afirmă cu îndreptățit cuvânt: „De-a lungul întregii sale vieți, Caragiale a fost preocupat, în egală măsură, de a-și crea o operă durabilă și o personalitate, remarcabilă din punctul de vedere al contemporanilor săi și al exegeților de mai târziu, formulându-se afirmația că omul Caragiale concurează propria operă”.

Dar Nicolae Dina are fața întoarsă, mai ales, spre scriitorii zilelor noastre. Volumul „Ștefan Vida Marinescu sau spiritul cărților” este dedicat „omului orchestră”, scriitorul prolific și reprezentativ al Telemannului zilelor noastre, autor cu aproximativ 60 de volume de proză, poezie, istorie și critică literară și, în același timp, profesor dedicat luptei pentru modernizarea învățământului. Pentru acest volum, Nicolae Dina a făcut un demers complex care cere mult efort bazat pe o pregătire remarcabilă.

„Convorbiri (in)discrete” este un spumos volum de mărturisiri cu o structură aparte, alcătuit dintr-un viu și antrenant dialog care pune în lumină nu numai biografia, ci și opera scriitorului Constantin T. Ciubotaru, așa cum se desprind din întrebările intervievatorului și, implicit, din recenziile scriitorului Nicolae Dina incluse în carte. Plecând de la faptul că scriitorul Constantin T. Ciubotaru a așezat drept motto: **„O carte este o izbândă asupra cuvintelor și a timpului care ni s-au dat”**, e bine să ne amintim un anume aspect. Cuvântul singur nu impune, ci numai prin extensie. Numai îmbrățișându-se cu celelalte cuvinte aflate în vecinătate și împreună cu ele, săpând canale pe dedesubt, creează o lume mult mai complexă și mai vie decât însăși realitatea. Confirmarea acestor afirmații se obține prin lectura acestui volum și, prin extensie, și a celorlalte scrieri amintite în aceste pagini.

Pe Nicolae Dina îl impune drept un comentator și exeget valoros, nu numai cărțile sale, ci și publicarea unui număr foarte mare de exegeze ale volumelor confrăților de condei, trecute prin filtrul gândirii sale, în care și-a spus cuvântul. Sondând neliiniștile din volumul „Floarea de lotus”, al Domniței Neaga, remarcă: „Discursul liric modern, de multe ori direct și confesiv, evocativ, având și unele puncte de convergență cu tradiționalismul românesc, trecând prin neomodernismul nichitastănescian, prin intertextualitatea optzecistă, surprinderea unității prin diversitate a realului și limbajul metaforic subliniază faptul că poeta stăpânește pe de-a-ntregul tehnica poetică și exigențele actului creator, toate acestea făcând din poemele sale o lectură plăcută și revelatoare” („Neliiniștile florii de lotus”).

Acuratețea scrierilor sale a făcut să mă regăsesc în toate însemnările sale despre scrierile mele. Riguros, cum îl știu, am remarcat că niciodată n-a făcut un pas înapoi în fața exigenței pe care și-a impus-o, n-am văzut nicio urmă a abandonării efortului în căutarea autenticității, a ceea ce este unic, a ideilor învăluite în farmecul rostirii.

Având un temperament mai liniștit, Nicolae Dina supraveghează cu răbdare fiecare cuvânt și, astfel, unele metafore țâșnesc în scrisul său sau asemenea unei revelații și ne umplu spațiul lăuntric cu un fel de vibrație a negrăitului.

Dimensiunea spirituală a existenței, scânteieri de gânduri din scrierile confrăților săi, sunt căutate și subliniate, atrăgând atenția asupra lor, de multe ori chiar din titlurile lucrărilor sale: „Dulcea și neprețuita povară a cuvântului” (Liviu Comșa), „Neliiniștile florii

de lotus” (Domnița Neaga), „Statuile din sufletul nostru” (Constantin T. Ciubotaru), „Noblețe, rafinament și spirit românesc”, „Între «patria de sânge» și «patria de suflet»” (Elena Buică), „Fascinația capodoperei” (Ștefan Vida Marinescu), „Darul și plăcerea istorisirii” (Gheorghe Olteanu), „Probitatea și rigurozitatea istoricului literar” (Stan V. Cristea) și multe altele prin care face cunoscut faptul că și în județul său natal există creatori valoroși.

Despre prietenie, în „Frați de suflet și de spirit” ne spune: „Floare rară, dar consecință a armoniei spirituale și a respectării valorilor morale fundamentale care stau dintotdeauna la temelia credinței poporului român, prietenia este cel mai profund sentiment, plin de noblețe și dăruire, de afectivitate și de solidaritate, de încredere și de afinitate reciprocă, fără a exclude respectarea adevărului și a convingerilor proprii, chiar dacă nu sunt îmbrățișate pe deplin de celălalt”.

Aflat la vârsta sedimentării ideatice și a mânăuirii ideii minuțios calibrate, Nicolae Dina sondează adâncurile înțeleșurilor, se apropie de arhitectura construcției literare cu respect, cu distincție, cu subtilă elegantă și cu delicatețea necesară pentru a nu răni orgoliul autorului prin atingerea unor nereușite sau a unor slăbiciuni sufețești de care fugim și pe care nu vrem să le

recunoaștem. Are o viziune profund umană, subliniază partea luminoasă a lucrării sau a personalității autorului, în beneficiul cititorului, având, ca țel major, promovarea scrierilor confrăților săi teleormăneni.

Arhitectura construcțiilor sale se remarcă prin claritate, cuvintele au consistență, sunt încărcate de substanță, emană căldură omenească, sunt ca smerenia, sau ca liniștea inerentă condiției umane.

Om integru, îți lasă impresia că niciodată n-a ieșit din adâncul convingerilor sale și, în același timp, îl simți ca pe un prieten pe care poți conta. Cu firea lui discretă, îl simți ca o umbră alături de umărul tău, chiar și atunci când îl știi la distanță.

În încheiere, mai adaug cuvântul de închinăciune în fața verticalității acestui om preocupat de spiritualitatea românească. Cu o autentică vocație analitică, deschide porți de înțelegere, reliefând semnificații fundamentale și, în chip fericit, reușește să surprindă trăsăturile definitorii. Metodic, harnic, acribic, dedicat și profund, prin rafinamentul interpretărilor, aduce contribuții constructive într-un domeniu atât de important pentru viața literaturii și a culturii de azi, valori care vor rămâne consemnate în istoria literaturii noastre.

PSALMII DIN POEME

Dumitru ICHIM

NUMAI AMNARUL...

Numai amnarul știe
că pietrei, sămânța de foc,
rotunjită
de undă și de cântec, i-a fost
precum tristețile
urcând în genunchi
spre templul lor de sifid
din os de ghioc.

Asemenea pietrei,
cu scânteia ascunsă-n rărunchi,
limpezimile de văzduh cântător
până-n adânc
le cunosc pe de rost,
că mă-ntreb sub spus de șuvoi
al mângâindelor ape
în care veșnicie-am mai fost
atât de aproape?
Mult mai înalt decât piatra
e focul cu sămbur ascuns,
dar mai mare,
cuprinzându-și veșnicia,
numai scânteia-i
muritoare de moarte, ce știe
nevăzutul iubirii să-l scrie,
să-l spună...

Tu parcă te-ai născut din strună,
boare de aur stihirii.
De unde te cunosc trandafirii
cerșindu-mi cu spin să te leg cuneiform
pe tăblița de lut?
Cum aș putea să nu mă înghimp
când vecia ta n-are-un sărut
să înceapă?
Cum să nu-i cânt luminii safirul

ce străluce doar cu atinsul de timp,
ca buzele ce-și deschid trandafirul
și lasă veșnicia pe dedesubt
să se strecoare prin poarta de spin?
Cum aș putea să nu mă înghimp
când vecia ta n-are-un sărut
să înceapă
apa schimbării în vin?

Oare de ce,
la timpul înalt,
toate nunțile-ncep
cu apusul de pleopă?

PSALM LA TAINA FRUMUSEȚII

Prea îndelung bea ochiul frumuseților otrava,
Cum propria ei rază și-o face steaua cină!
Întotdeauna fânul miroase-n plâns otava,
Iar ceara lumânării din aur strâns de-albină.

Nu crezi că-n frumusețe, când mestecai vopseaua,
Cel rău, prin viclenie, ca Tu prin ea să sângeri,
Vărsă din șip otrăvuri nocivul cu iz de osanale?
Nu-i el cel ce se-mbracă, în vis, cu strai de îngeri?

Imperiul frumuseții n-o fi-ntr-o voi gălceavă,
Că să-l răpui nevoie-i de-a doua Ta venire,
Nu-i pildă bobul care fu mântuit de pleavă
Și apa-nțeleptită prin vinul de iubire?

Tot Dragostea-i răspunsul ce jubilează-n sfeșnic:
Urâtul, nu frumosul, va arde-n focul veșnic!

POEZII

Marcela STRAUA

SOLITARUL

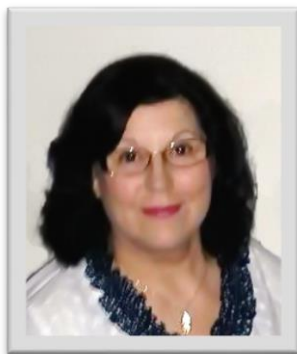
Cine bate-n geamul meu, noaptea, când somnu-i profund
Poate-i vreo rază de lună, ori e ramul de stejar?
Sar din pat ca o nălucă și sunt gata să răspund,
Poate-i gând care dansează, sprinten prin văzduh, hoinar?
Statuie încremenită, privesc după o glastră,
Fereastra nu mi-e ramă, m-ascund că mi-e teamă.
Închisă-i, gânduri bune străbat și prin fereastră..
Ascult atentă și-mi pare c-o voce stinsă cheamă.
M-a mai chemat o dată, sunt ani de-atunci, din nou?
O, e amăgirea nopții, gândurile nu s-aud!
Un strigăt, în geam a lovit și a reflectat ecou.
Inima mi-e înghețată, sufletu-i de lacrimi ud.
Câte ofuri, câte gânduri, strigăte-n zadar,
Nopți pierdute în neliniști.. are- un solitar
Socializa nu poate, se exprima lapidar,
Șirul zilelor îl pierde, nu privește-n calendar.
Ai nevoie de schimbare? Nu vine din afară,
De întregii focul durerii, arzi ca o țigară!

RĂMÂI ÎN LUMEA TA..

Rămâi în lumea ta, poete!
Cuvântul e făcut să-mbete.
Această lume impune
Respect și intenții bune.
Ai vrut iubire, ai avut..
Necramponat de-al tău trecut.
Ai vrut-un nume, ai câștigat
N-a fost nimic nemeritat.
Iar când urcușu-a fost cumplit
Ai rezistat nu te-ai oprit.
Dac-ai căzut te-ai ridicat,
Doar credința te-a ajutat.
Și vigilența, amic bun
Nimic nu te-a oprit din drum
Cinstea și perseverența
Umanismul și clemența.
Drum pavat cu demnitate
Ce mai vrei? Zic.. sănătate!
S-o ai, roagă-l pe Dumnezeu,
Doar EL te ajută la greu!

METAMORFOZA

Furtuna de zăpadă ți-a troienit surâsul
Chip de zeu, acoperit, s-aude numai plânsul..
Ce-ți scutură trupul verii, de vrajă dezlegat,
Iar sângele ce clocotea...acum e înghețat.
Cum înghețat-i sentimentu-n trăire efemeră
De viforul cuvintelor.. care îl uciseră.
Îți ninge cu seri de taină, tu le-ai ignorat
Nici chiar vraja din tandrețe.. nu te-a mpiedicat.
Câtă iarnă ai în suflet, trubadur rasputian,
Cauți miraju-n adâncime? Te pierzi-n cotidian!
Uite - nălțimea-ți vorbește-n limbaj brâncușian!
Sculptează începutul, singur, fără de cal troian.

APROPIE-TE!

Apropie-te de femeie, când luna-și ține fruntea
Aplecată, femeia-i muza ce-ți tulbură mintea
Ce te-nrobește, te subjugă cu voluptatea ei
Și-ți pierzi liniștea și pacea și doar plăcerea, o vrei.
Încovoiat de doruri nu ai o țință clară
Plutind spre înălțimi albastre, gândul îți zboară
Planezi-n simfonie, ești ca o reverie
Iar viața-ți pare un basm frumos, o poezie.

TALAZUL NU MĂ-NEACĂ....

Vezi fulgerul ce țâșnește din norii dantelați?
Să ne-nvăluie în vrajbă, de cuvinte ațâțați?
Ca un diamant ce taie, fără milă-n bucăți sticla
Ca explozia solară când coroana-și face bucla.
Fulgerul pare d-oțel, s-avântă ca să lovească
Stânca-locaș de poem, gând tăciune să trosnească
Și să spintece tăcerea ce-a cuprins iubirea noastră,
Sonete și rondelile încremenite într-o glastră.
Te-am văzut odată în vise? Sau mintea îmi joacă feste,
Cu o nouă plăsmuire, cu-o dragoste de poveste.
La marginea suferinței, talazul nu mă îneacă
Mi-au trimis îngerii pene, eu mă-nalț, el o să treacă.

DIN GÂND ÎN CÂNT, VOLUMUL PATRU - O TERMINARE DE CARTE - D.H. SILVIAN

Așa au fost. Așa erau cele de atunci. Așa au fost, așa s-au dus. Ce-a rămas e bun, iar ce va fi, ca să o știm, vreau să trăim, să iubim și să simțim din când în când poezia din cântul vieții.

Cerb și coarne. Am vorbit cam mult de urși, lei, veverițe, păsările, fluturași, licurici, chiar și de arici, dar nu am menționat nimic de cerb, de cerb și al lui cap cu mari coarne, din bronz turnat, al familiei blazon și bine amplasat pe placa de mahon. Și... voilă, acum am

menționat: emblema cu nume transformat !

– Am pus pe mine șapte kilograme. Îmi este și rușine să ies pe stradă. Sunt obsedată de aceste acumulări. A fost și este obsesia mea.

– Nu te mai și nu mai fi, că vorba bunicului, “ai atâtea alte probleme, că gramajul în plus nu face mare diferență”. Dar așa merg lucrurile. E ca și cu “invazia rușilor în Dobrogea”. “Ne iau Dobrogea, ne iau Dobrogea ! Nu o să mai putem face bișniță la mare, nu o să mai putem agăța nemțoaice.” Un simplu zvon, și deveneam toți patrioți, și ne preocupau numai problemele majore, și nu ne mai păsa că muream de foame și că apa nu curgea, sau că încălzirea era sporadică.

– Tu te consideri net superior ?

– Doar te iau peste picior.

– Crezi sus, ce ai de spus ? Te crezi deasupra tuturor !

– Tu ai decis să mă pui acolo și tot tu ai decis să mă răstorni. Nu sunt decât o oglindă, și nu magică, ci doar din sticlă, puțin oxidată de timp, dar care nu deformează. Hai, mișcă-ți un pic fundul, nu-mi acoperi zarea, promit să uit de bujiile de schimb și de lipsa de lumină, doar să nu-mi iei marea !

Iarăși ? Bum sau poc ! Cad în amor, cad la examen, cad în dizgrație, cad peste noapte, cad pe spate, cad peste ele, cad în, cad într-un, cad într-o, cad bine, cad rău, cad prost, cad cu rost, cad deodată, cad încet, cad frunze, cad petale, cad ochii, cad jos, cad de somn, cad de oboseală, cad pantalonii, cad chiloții, cad stele, cad mere, cad la picioare, cad la pat, cad în luptă, cad greu, cad mereu, cad din lac, cad pe plac, cad fulgi de zăpadă, cad fulgii din perne, cad guverne.

Bacalaureat. Am mai trecut eu prin asta, ai grijă cum m-atingi. Hai, mai fă-mi o dată, mama mi-a spus c-așa se face. Eu doar mă înfricoșasem, dar e bine, nu te mai opri, treci prin ele ca prin ine. Și... nu m-am oprit. Auzind de mamă și ine, nu la olimpike eu m-am gândit, și la bacalaureat... atlet emerit am devenit. Nimeni nu trecea ca mine, știu, știu... am fost cumplit. Am lăsat cupa și-am fugit.

Cerință. Vorbeam de statui și de poeți, de a lor poziție, de scrieri și de dicție. Vă spuneam că nu de soclu de piatră e nevoie, nu de statui încoronate cu porumbei, nici de vrăbii la picioare, și nici măcar de raza gălbuie din soare ce caută să spele graffiti violatoare. Ei vor doar să-i ascultăm, să auzim cum își spovedesc păcatul, și să-i iertăm. Ei de hârtie au cerință, de cuvinte alese, acum, de demult, pe mâine și dese. Într-o încântare își pun credința, și visează o întrunire, un spațiu, o mulțumire, prin ploaie și prin vânt, un fel de cânt, un ritual, fie și virtual.

Călătorul fără nume. Ideez ceva real. Din pură imaginație. De nevoie, pur și simplu. Chiar dacă nu a mai fost pur de un timp. Modelez ceva ca să apuc, și să mă duc. Sunt călătorul fără nume. Nu mai țin minte cum mă chemi. Nici atunci când îmi fac de cap. Nici când groapa mi-o sap. Dar vreau să o știu, ca să-ți răspund. Să pot întoarce capul când mă strigi. Să știu care-mi este lumânarea aprinsă. Ce încă arde și îmi luminează drumul. Spre iad. Înspre acolo unde mi-e bine. Acolo unde nu există și călătorul o știe. Mereu, fără oprire, pe un traseu. Uitat până și de ultimul zeu. Acolo, unde călătorul fără nume se împiedică, stă, caută și rămâne.

Te-ai uitat ca să mă vezi. Te-ai ridicat să mă privești, să mă primești în tine, și m-ai văzut așa precum eram, flămând, setos și lacom dând. M-ai avut în tine cât ai vrut, nu te-ai sfiit să spui că ți-a plăcut. Ai ținut minte și în tine tot ce era mai bun și sfânt. Te-ai mișcat să-mi fii aproape, și aproape te-am crezut. M-ai fixat în zi și mult în noapte ca să-mi descoperi ce-am în gând. Te-ai uitat cum îți făceam de toate, și să nu uiți tu te-ai jurat. Îți eram acolo unde-ți trebuia, ca pentru o clipă să îți las un cânt.

Ceva real sau pură imaginație. E adevăr, adevărat, și în imaginația mea, eu vreau să-l trăiesc, să-mi dezvăluiești ce odată ai oferit, să-ți pătrund taina mult râvnită, să te știu răpită de a mea fantezie și supusă patimilor mele. Vreau să mă surprinzi cu al tău dor și-a ta lume pustiită de foc, unde ce rămâne este doar păcatul, regretul de a nu fi păcătuit îndeajuns, pofta și îndemnul de a-ți fi ajuns. Visez ceva real. Ce trăiesc... e pură imaginație.

E sânge și curge ca sângele unui hemofilic lovit, mereu fluid, mereu lichid. Supură din rana ce nu se vindecă, într-un ritm lent, treptat, atent. E nor și stă la muchia vulcanului adormit, fără zgomot, nestingherit, neauzit. Aburește cerul și își dă fumuri, permanent, continuu și prezent. E vis cu haine de coșmar, în noapte și în zi, monoton, o apăsare ritmică de ton. Și nu lasă, nu îi scapi, te ține, un fel de descântătură plină de ură. E iubire pură de halucinații plină, și romantice, un amalgam cu emoții de personaje, caractere, fantasme și beție sufletească, sete de demult, de ce e și ce n-a fost. E scris în carte. Asta e tot. Și te rugasem să mă ții în tine, să nu îmi dăruiești statui, chip să nu-mi cioplești, să nu mă pictezi, taina să n-o spui. La picioare lacrimi ți-am pus. Să mă ai în tihnă, atât am vrut, nu ce a fost, nici ce va fi, doar să exist, atât, și ți-am cerut.

Salve ție pui de om, te salut ! Aștept ca să te speli de lut. Dar ce ai, de ce nu vrei să ieși ? De ce crezi că mai mult nu poți ? De ce mâna-ți este printre hoți ? De ce te oprești strigând că știi ? Of, nu ai cum, nu vezi, nu vii, nici la sfârșit de zi nu vrei să fii.

Pax populi, pax dei, liniște și pace, te salut, salve ție pui de om, ești alesul dintre dobitoace !

Sunt acuzat că, acuzat că am dat doar o cheie, o descifrare, doar atât. Darul unui zgârcit, parțial, o înmânare, auto-gratificare, și teorii de plenitudine, doar bucăți nedesluite, de mine neterminate, fără ritm și fără rimă, toate. Și mi s-a spus, mi s-a spus că poezia este, că a fost și c-a fost mai mult decât îmi este. Ca să nu vă mai dau de veste, s-o las dracu' de poveste, să m-abțin din fluierat, și să uit de-acest cântat. Așa mi s-a spus, și e scris în carte, doar în parte.

Ce fac ? Am inventat o adevărată poveste, în cea mai mare parte, de dragoste. M-am plimbat pe ici, pe colo, și am mulțumit. Am cântat ziua când mi-ai dat o garoafă în păstrare ca să o pun într-un ierbar. Am ocrotit clipa și floarea, chiar dacă amândouă

au fost mâncate de un erbivor. Am visat fantasme și fantastic, lacrimi în ochi și rostogolite peste mine, întrebări fără răspunsuri, fapte evidente, durerea momentului, clipa când te-am pătruns și am știut în sfârșit că așa se face dragoste. Am văzut un copil născut dintr-o copilărie. Și ce noroc că nu a fost doar poezie. Iar de acuzați și voi că sunt parțial, atunci nu aveți decât să o completați. Eu asta propun, vă las pe voi să continuați povestea. E darul meu, ambalat în pasiuni, dureri de cap, străngeri, scurgeri, desfășurări, apucături, toane, și multe, multe, afaceri de madame.

Protagoniștii: viața, un blestem sau două, și câțiva dintre noi, vă salută. Unii din mers, alții mai stabili, dar toți cu multă sinceritate. Mama spunea: "adevărul e cea mai bună minciună", "o minciună spusă de multe ori, devine adevăr", "ceea ce este prea bun, trebuie să fie vreo minciună", iar "un gentleman nu povestește nici adevăruri și nici minciuni". Dar, "eu nu sunt un gentleman". Asta o spunea tata. Și toate sunt puse și sunt scrise în carte, în mare parte.

Du ! Pune-te în drumul meu, lasă-mă să trec, dar oprește-mă, ia-mă unde vrei, nu mă lăsa, poartă-mi pașii, nu te voi uita, poartă-mi pașii, te voi urma, du ce vrei din mine, du cu tine, chiar legată la ochi voi merge, voi călca, și nu în picioare, iartă, iartă-mi, iartă-mă, du-mă de aici, du departe, du, du-mă, nu sta, voi zbura, cânta, da, toată a ta !

La ieșire. Des, ales, intens, o dată, bun, acum, nu, nicicum, nebun, teafăr și la cap, de al tău sân legat, tot, toată, iată, mereu, eu, numai unul, un zeu, atât, ah, și cum, încă și cât, atât. Și-am vrut și vreau ploaia să ți-o beau, coarnele să văd, cum crești, măcar un pic și să nu ieși. Plata la ieșire, preț redus, mai mult în minus decât plus, supus, dus, a spus, casa în spate, melcul și-a pus.

În pat. Te aud cel mai bine când îmi ești în pat, te văd cel mai mult când te ferești, de braț te trag ca drumul să ți-l uiți, te ud cu o apă limpede și nouă, aer proaspăt îți suflă peste gene, te fac ca dorul să mi-l dăruiești, îți sunt ce cu teamă ai încumetat, puls, rouă, sânge, piele și petale, contemplare, freamăt, murmur și extaz, sunt râsul nocturn al atacului de linx, îți sunt fulgul culcat pe nasul unui sfinx.

Unde mă strânge elasticul, ți-am lăsat umedul buzelor mele. Mă duc să mă îmbrac, dar tu rămâi în caldul pe care ți l-am dăruit, și așterne-mi scrieri de dragoste. O voi face încercând să-ți protejez anonimatul. Dar toate îți vor recunoaște numele. Cuvântul tău va fi al lor, numele tău ți-l vor purta. Te vor invidia, te vor saluta. Cunosce răul, cunosce bine. Vai de tine. Cunosce ce mi se spune, cunosce ce văd, cunosce aerul ce îl respir, cunosce când în patru despic al tău fir. Vreau să-mi spui ce îmi vei da și amenințarea să ți-o simt. Vreau timpul să îl mint. Nu îți pot mai mult răspunde, nu mă întreba, cunoști prea bine răspunsul, nu mai întreba așa ceva. Clipa de mâine mi-e departe. Doar tu ești cel ce o poți pune într-o carte.

O voi scrie, dar de dragoste nu este. E o poezie politică. O politică a dragostei, nici de stânga, nici de dreapta, doar în fața direct aruncată. Incită, te excită, cere să faci cum trebuie, cum simți, cum ai nevoie, cum te duce capul, cum te mână sufletul, cum vrei. Sau democratic, să faci pe tine și cum îți vine mai bine.

Aștept ! Scriu, nu sunt un scriitor. Pictez, dar nu sunt un pictor. Desenez, și nu sunt desenator. Ilustrez, nu sunt nici ilustrator. Probabil că sunt un sculptor, chiar dacă nu am sculptat prea des. Sau doctor, chiar dacă diplomă nu am. Cunosce durerea, boala și pacienții, dar nu am urmărit aceleași cursuri ca studenții. Te iert, dar preot nu-ți pot fi, m-ar arde Dumnezeu. Am învățat greu, m-am fript mereu. Modelam plastilina și în lut, făceam și eu ce am putut. Dar modelator nu eram. Eram, și sunt, voi fi. Gândesc și sunt un gânditor. Cânt, dar fără voce. Sunt

răbdător până la sfârșit de zi, aștept să cresc mare, să aflu ce voi fi.

Sunt un tic voios, un gest care sâcăie, care te împunge, care te atinge, cu gingășie, cu obrăznicie, mereu și sadic, care nu te lasă în pace, pe care nu-l vrei dar îți place, care gâdila voios și îți caută râsul nervos, care se oprește totuși la timp, pentru a nu-ți aduce plânsul... eu, eu, eu... și când spun eu, devin tu, eu, tu... ca să trăim, ca să simțim, iar totul începe cu un gând, cu un vis, și continuă cu o aprigă dorință pentru-un bis.

Trofee: capul dat pe spate, lacrimile dăruite, strigătul înăbușit de timiditate, respirația ce-mi aburea mințile, freamătul ce mi le înnebunea, udul pielii cu care mă acopereai, laptele pe care mă lăsa să ți-l gust, mierea dintr-al tău must... toate-mi sunt trofee, semne de victorie, amintiri, cinstiri, ridicare și așezate acolo unde-aș vrea să-ți fiu... la ale tale picioare, val înșpumat din mare.

Nu ! Și nu sunt nostalgice, nici melancolice, nici făcute pentru o sobă în mijloc de cameră. Sunt doar amprente lăsate, riduri adâncite de al tău pasaj și bine definite de a ta trecere. Nimic nu poate atenua întâmplarea și nici starea, iar semnele rămân, se strecoară, spun, vorbesc, se supun celor ce le poartă. Sunt medalii strălucitoare în ziua de paradă, puse pentru ca toți să vadă. "De ce ?", "Pentru cine ?", "Cui ?", sunt întrebările la zi. Scopul preocupă, supără și agresează. Se caută un motiv înainte de acțiune, iar răspunsul vine repede: "De ce, pentru cine, cui." Și... "totul rămâne ca ieri". Azi, mâine, "care, cum, unde ?", se cere mai mult decât o pâine. Se vrea destul, se dorește puțin, se ia, se spune "nu", se spune "da", se crede "poate", se prefacă "foarte", dar se dă mic, câte un plic... nimic.

Obsesie, obsesiv, aceiași, aceleași, aceiași, aceleași, litere, puncte, virgule, cuvinte, drumuri, oameni, același, aceeași, minte, liniște, sex, femeie, amantă, om, aceleași încercări, obsesii, aceleași regresii, aceiași, mii, același, numai unul, Dumnezeu, eu.

Amputate. Am afirmat de nenumărate ori că nu există cuvinte urâte și nici rele, nici bune și nici curate sau murdare. Am insistat asupra faptului că nu cum sunt spuse cuvintele deranjează, ci cum sunt auzite. Și, cu toate astea, acum, aici, în mod oficial și cu plecăciune, țin să rectific. Sunt anumite cuvinte, simple, compuse, și expresii, care trebuie de urgență și irevocabil scoase din limba română. Enumăr: abscons; obtuz; ludic; pudic; vom vedea; mă rog; glorios; toate diminutivele și în special cuvintele care se termină în -țule și -țo; vorba românului; oripilat; cuvântul "întrebare", fiind interpretat ca pe o insultă și la care nimeni, oricum, nu răspunde; de asemenea și semnul de punctuație interogativ ?, care creează numai și numai probleme; la noi; la voi; în cinci minute; vai; domnu'; păi; zău; măi acesta; stimă; cu respect; dumneavoastră, sub toate formele, dar mai ales cea prescurtată; cam așa ceva; etc. În dorința de a se pune toate cele enumerate în aplicare cât de curând, vă mulțumesc cu stimă în această zi glorioasă, având speranța ca mai sus spusă cerere să nu vi se pară nici ludică, nici absconsă. Încerc să vă redau o perspectivă cât mai puțin obtuză și cât mai clară. Al dvs. cu respect, în așteptarea răspunsului la întrebare. Când ? Semnat: dom' poet.

În amintire, câteva dintre spuse: "Când dai, ai !", "Dacă ai tu, am și eu !", "Nu vreau să iau, prefer să am de unde da !" - tata.

De zahăr. Mă urc în copac ca să smulg o bucată de nor, sunt pe băț ca să gust din a lui vată, de zahăr, dulce, ce se topește între buze, când le închid, când se deshid. Gestul îl repet, de fiecare dată e la fel de dulce și îmi place, bățul ține vata, mâna bățul, iar buzelor nu le pasă, cu papilele se joacă, după masă. Copacul e desenat de mine, norul ești tu, sau doar te ascunzi în el, iar buzele sunt păsări care încearcă să te prindă, călătoare, colorate

mai ceva ca o cutie de cerapasteluri. Și pe cât ești de bună, pe atât de repede dispari, te duci, te plimbi, printre străine limbi, te topești și aerul te însiropează, faci tinerețea să mai stea, o faci mereu să dea.

Așa începe sfârșitul cărții. M-am grăbit să termin o carte. Dar o carte nu se termină. O carte e o curgere continuă, e sânge și curge, un râu cu revărsări de mărunțisuri. Întortocheate toate, unele care trec peste altele. Sclipiri de bine și de rău. Euforii de început și depresii de sfârșit. Un mănunchi de aspirații, de

speranțe și de regrete, dar pe care nu le imput și pe care nici nu mi le fac. Fără remușcări, doar o desfășurare de păreri. Cartea nu se termină. E o oprire de popas, unde să-ți găsești locul. Un loc cunoscut și familiar. Iar de nu ai pătruns chiar în toate, nu îți face sânge rău... în câteva mii de ani, toate astea nu vor fi nici măcar amănunte ! Enjoy the ride. Cherish the moment. Intervalul dintre două puncte nu e mare. Distanța dintre aici și acolo: fleac. Tot tata a spus-o !

În final... ce am făcut, am făcut bine, iar ce nu, am făcut și mai bine.

GÂNDURI ÎN POEZII

Cristina-Marina MURGEA

Elogiu unui prieten ..la nevoie

Profitând de frig și ceață,
Un virus viclean și snob
Uneltind cu un microb
Mi se prapioniră-n față..

Cu intenții clar meschine,
Judecând după ce simt,
Mă sufocă, nu vă mint,
Înfundându-se-n narine !

Dau să suflu, fără leac,
Voi ca să inspir.. în sine,
Respirația însă-mi reține
și ca un muribund, zac !

Fără grai, trăgând să mor..
Slab la trup, pierdut, inert..
la o cană de vin fiert,
din ochi goi, cer ajutor !

Nu știu de ce, pentru mine,
Vraciul ăsta minunat,
Înfocat și.. aromat
se sacrifică pe sine !

Țintuit-a-n cuișoare,
drept pedeapsă, nu ca sfinți,
aști doi dușmani ce-s înfrânți
fiindcă vrură să m-omoare !

Eu, în semn de mulțumire,
hotărât fui, deci, de-atunci
Să îți spun mereu s-arunci
Prea-iubită omenire,

În licoarea fermecată,
care fierbe să te-ajute,
două arhicunoscute
Foi de Laur, drept răsplată !

Pierdut prin lume..

Atât de singur și pierdut prin lume,
îți rezemi fruntea între palme-ncet
și-acuns în tine, sub un pseudonume,
orchestra gândurilor-ți dirijezi în tacet..

Paralizat de uri, invidii, egoisme,
Ajuns un bolnav incurabil te cutremuri,
răpus de barbarii, de vandalisme,
Te-ai stins, și reaprins.. prin alte vremuri!

Atât de unul și nimic mai mult,
Ai amuțit până la ultima suflare..
Atât de singur, însă-n spațiul tău ocult
Nu este limită și nu e camuflare!

Chiar de vampirii energetici t-invadează
Și foamea lor nu o oprești prea ușor,
când te ucid, de fapt ei te eliberează
de plâns, tristeți, păcate și.. de dor!

Și pleci în taină, fără să dai seamă
unde te duci și dacă te întorci,
trăiești în libertate, fără teamă
că sleit de puteri, vor încă să te storci..

E pace și-i așa de bine fără «consolare»,
fățărnice, teatru și grotesc s-au spulberat!
Privești în jur oripilat de-atâta nepăsare,
Dar bucuros c-ai dispărut și detașat!

Omonime, în vers

Nu-i banc, în mai, pe lună mare,
Pe-o mare furtunoasă, pe-nserat,
Un mare vas pe-un banc a eșuat
Cu-n val năprasnic în spinare ;

Un banc de pești cu solzi de aur
și scoici deschise-n carapace
mai dănțuiau încolo-ncoace
să nu-i înghită vreun balaur,

ăl lup de mare-n neagră falcă
sau vreo balenă uriașă
ori vreun rechin cu-alură lașă,
hoți pescăruși ce apa calcă

tot plescăind din ciocuri late,
țipând sinistru, morți de foame
furând pe-a valurilor coame
diversa faunei varietate..;

Cei ce au tras pe banc la rame,
sleiți de ce-i 'ăst naufragiu,
cu vin, cu rom și-au dat omagiu
bând tare, mii și mii de grame..

și-n joc de banc mi-i întetiră
un rom în straie colorate ;
din minți cețoase, tulburate
le vin idei și rele săvârșiră..

Luna avu un banc, o toană
Și dispăru! E negru-n zare!
Zburătăcind spre felinare
fluturi de noapte-o iau la goană,

debusolați, fără repere ;
Prevestitori de grea furtună
ies șobolanii și se-adună
pe puntea-aproape în cădere ;

Suieră vântu-n melodii sinistre
Iar ploaia curge gârlă-nfuriată ;
sufierea toată este speriată
de-Apocalipsa asta ! în registre

stă scris că tot prin mai, se pare,
au existat ravagii cu o.. flotă ;
nu știu dacă din asta altceva denotă
dar practic e știut de fiecare..

că împotriva la natură nu te pui,
chiar dacă asta îți complică al tău trai
an după an! Bă, se scufundă, vai,
pământu-ntreg și nu poți să te-opui!

DAMNATIO MEMORIAE

Marius FINCĂ

**Motto: "Va veni ziua în care
și pietrele vor vorbi adevărul"**

Mihai Eminescu,
ziarul „Timpul”, 2 noiembrie 1877

Damnatio memoriae în limba latină se traduce literar „condamnarea memoriei”, ceea ce înseamnă că persoana vizată nu mai are drept de a fi pomenită, fiind practic condamnată la uitare.

Pentru prima dată este consemnată în istorie în secolul al IV-lea î. Hr. când locuitorii orașului Efes din Asia Mică au decis să-l scoată din istorie pe Herostrat, care a dat foc Templului lui Artemis, una dintre cele 7 minuni ale lumii antice. Legea aceasta, a ștergerii memoriei, interzicea pomenirea numelui piromanului, care probabil așa s-a gândit să ajungă celebru, și cu siguranță i-a reușit, pentru că numele lui a devenit asociat cu oricine comite un act criminal pentru a câștiga notorietate.

O practică asemănătoare este consemnată în istoria Egiptului, când faraonul Akhenaten (sec. XIV î.Hr.), supranumit „regele eretic”, a încercat să impună o reformă religioasă profundă, prin renunțarea la panteonul clasic egiptean și impunerea unui zeu unic, Aten. Aceasta, desigur, prin ștergerea numelui zeului rival Amon. După moartea sa, noua religie se stinge de la sine, iar unul dintre succesori, Horemheb, decide să șteargă toate cartușele ce pomeneau numele său și a succesorilor direcți din toate inscripțiile găsite. Acest lucru se pare că a funcționat, deoarece, 100 de ani mai târziu, nu apare în celebra Listă a Regilor a lui Seti I. Numele lui Akhenaten a reapărut în cărțile de istorie în veacul al XIX-lea, când a fost descoperit vechea sa capitală, Akhetaten, Amarna de azi, pe care o construise special.

Foarte utilizată a fost în perioadă istorică a Imperiului Roman, de multe ori abuziv, cu intenția de a-i dezonora și discredita pe cei vizați. Începând cu Caligula și soția sa, Agrippina Minor în secolul I d. Hr. și până la Constantin al II-lea, fiul lui Constantin cel Mare și al Faustei, pe la jumătatea veacului al IV-lea, au fost condamnați la uitare un număr de 28 de împărați (mai mult de o treime din împărații Romei!) și 6 împărătese (mame și soții de împărați), uneori chiar de către cei care i-au și ucis. Că erau

abuzive de multe ori aceste decizii o dovedește și faptul că, în câteva cazuri cei damnați au fost reabilitați, când schimbările de la conducerea Imperiului făceau posibil acest lucru.

În ce consta concret această damnatio memoriae? Nu numai interzicerea pomenirii în cronici, istorii și anale oficiale, dar chiar în modificarea

monumentelor, statuilor, inscripțiilor, plăcilor comemorative, desenelor votive, portretelor, adică a oricărei forme de reprezentare a celor condamnați.

În Fig. 1 este un tondo din anul 199, ce reprezintă familia Severilor cu Septimius Sever, Julia Domna și cei doi copii ai lor, Caracalla și Geta, acesta din urmă cu fața răzuită datorită damnatio memoriae decretată de fratele său în urma fratricidului.

Fig. 2

rior restaurată prin pictură.

În Fig. 2 este redată o inscripție aflată acum în Muzeul de istorie romană Osterbrunnen din Germania. Se vede cum abrevierea Co de la numele împăratului Commodus a fost ștearsă și ulter-

Fig. 3

Un ultim exemplu pe care îl redau este statuia Juliei Aquia Severa, mutilată după moartea acesteia. Pliniu cel Tânăr scria despre distrugerea statuilor lui Domițian: „Ce privesc plăcută era, să spargi în bucăți aceste fețe arogante, să ridicăm săbiile contra lor, să le tăiem cu ferocitate cu bardele noastre, ca și cum sângele și durerea urmau loviturilor noastre”.

În practică, implementarea efectivă a ștergerii tuturor mențiunilor era un lucru, nu doar dificil, ci aproape imposibil de realizat. De exemplu, Senatul

a decis să-l condamne pe Caligula, dar Claudius s-a opus. La fel Nero, condamnat de Senat, a primit funeralii impresionante din partea lui Vitellius. Unele statui au fost distruse, altele refăcute, altele înlăturate complet. Tot așa, istoricii îi menționau câte o dată pe împărații condamnați, iar monedele cu chipul lor continuau să circule. Un număr impresionant de imagini cu chipul lui Geta au continuat să fie păstrate, el bucurându-se de o mare popularitate, care de fapt a fost resortul deciziei lui Caracalla de fratricid.

Desigur, legea nu se aplica doar familiilor imperiale ci și multor altor personalități „incomode”.

La polul opus era o altă practică curentă, numită apoteoză, fiind preluată din lumea elenistică, în vremea primei perioade a Imperiului Roman, de după Iulius Cezar, când după moarte, Senatul putea decide dacă un fost împărat a fost sau nu zeu.

Practicile acestea ale apoteozei și damnatio memoriae au dispărut în forma aceasta „clasică” în secolul al IV-lea, odată cu impunerea creștinismului în lumea romană.

Fig. 1

Surprinzător, poate, este faptul că termenul *damnatio memoriae* nu era utilizat de vechii latini. Prima apariție a expresiei datează din anul 1689 când îl găsim într-o dizertație în Germania. În prezent, termenul acoperă o paletă mai largă de sancțiuni oficiale și neoficiale, dar care au ca scop rescrierea istoriei din dorința de transformare a societății întruna dorită de cei interesați. *Damnatio memoriae* nu este o practică care se restrânge doar la lumea antică, și aici dau un exemplu din țara unde s-a menționat prima ștergere a istoriei, Egipt: în 2011, Hosni Mubarak, președinte al țării pentru trei decenii a fost dat jos, iar numele său și al soției, Suzanne a fost șters de pe toate monumentele. De exemplu, numele unei stații de metrou din Cairo a fost schimbat din Mubarak în Al-Shohadaa, în traducere „Martirii”. La fel piețe, biblioteci, străzi și alte edificii publice, inclusiv cele peste 500 de școli ce-i purtau numele, au fost redenumite. Un alt exemplu este cel al lui Stalin, când după moartea sa, oficial cei care s-ar fi exprimat în favoarea „Tătuclui popoarelor”, nu numai că ar fi fost pedepsiți fizic, dar și făcuți dispăruți din fotografiile și documentele oficiale.

Dar, să nu credeți că practica aceasta a rescrierii istoriei prin înlăturarea persoanelor care „deranjează” aparținea doar regimurilor totalitare sau dictatoriale. Nu, pentru că, iată, în cea mai mare democrație, cum le place multora să o gratuleze, adică vecinul nostru de la sud, a demarat de câțiva ani un război împotriva statuiilor unor personalități istorice ce nu corespund standardelor actuale de „corectitudine politică”, de parcă oamenii aceia trebuiau să se supună unor „norme” ce se vor

impune la secole sau decenii după moartea lor. Mulți dintre cei vizați sunt eroi ai Războiului Civil, de acum un veac și jumătate, care au fost de partea greșită a istoriei, în frunte cu celebrul general Robert E. Lee. Numărul monumentelor identificate ca „nocive” depășise în 2016, 1500, dar desigur, epurarea va continua, până la completa curățire a istoriei de elementele „nesănătoase”.

Chiar și aici la Montreal, a fost înlăturată o placă comemorativă, ce se afla pe zidul exterior a companiei Hudson Bay, pusă de United Daughters of Confederacy - Fiicele unite ale Confederației, ce consemnau scurta ședere în oraș a lui Jefferson Davis, fost senator democrat și unic președinte al Confederației între 1861 și 1865. Nu-i așa, „vai de cei învinși!”.

Așa se explică și dispariția mențiunilor referitoare la istoria geților, începând cu secolul al IV-lea și aici dau doar un singur citat: „Despre această limbă a geților au ajuns până la mine niște file rupte din bibliotecile belgice publice, ca niște rămășițe dintr-un naufragiu...” (Bonaventura Vulcanis, Despre literele și limba Geților sau Goților, Bruxelles, 1597).

Ce să mai spunem de biată țara noastră, unde tăvălugul istoriei a mutilat istoria și adevărul, și continuă să o facă, din ce în ce mai apăsător, urmărindu-se ștergerea noastră ca popor din istorie. S-a ajuns să se dea legi pentru a împiedica orice menționare a unor personalități istorice sau organizații, partide, grupuri umane etc. condamnate de bolșevici și urmașii lor neo-bolșevici, progresiști, globaliști. Cei vizați sunt într-o singură tabără a celor ce își iubesc patria și neamul.

SURORILE ANA (fragment) *Leonard VOICU*

Mi-aduc aminte că într-o seară, pe timpul vacanței de iarnă, toate surorile eram acasă. Afară ninge, era frig și vântul spulbera zăpada pe la ferestre, șuierând amenințător. De aceea, nici una dintre noi nu avea intenția să-și scoată nasul la drum. Îmbrăcate gros, cu ciorapi de lână și cu ilicurile în spate, tricotam pulovăre, ciorapi și vorbeam de-ale noastre, așezate aproape una de cealaltă la lumina unei lămpi cu

gaz. Curentul electric încă nu ajunsese la noi în sat.

Tata tăia lemn și făcea focul în sobă, trăgând nepăsător dintr-o țigară care era pe sfârșite. Avea obiceiul să-și țină întotdeauna țigările în colțul gurii, pufăind din ele, în timp ce, cu mâinile, continua să facă ce avea de făcut, iar când vorbea, trebuia să deschidă celălalt colț al gurii, schimonosindu-se vrând-nevrând, lucru pe care, noi, fetele, îl găseam comic. De aceea, în spatele lui, de multe ori și cu grijă să nu ne vadă, ne strâmbam la el și ne distram pe socoteala lui. Acum, era atent să întrețină și focul din plita pe care Mica pusese o cratiță cu mâncare, o oală de ciorbă și un ceaun de mămăligă. Aburi groși se ridicau spre tavan și în toată casa mirosea de-ți lăsa gura apă.

Apoi, așa, pe neașteptate, îl auzirăm rostind de parcă ar fi vorbit doar pentru el, dar de fapt ni se adresa nouă:

- Trebuie să dăm la zăpadă. Că mai e puțin și nu mai putem deschide ușa de la intrare.

O liniște, netulburată decât de trosnitul lemnului în foc, împânzi încăperea. Noi, surorile, ne uitam una la cealaltă pe furiș, nedorind nici una să ne asumăm o asemenea corvoadă.

- Du-te tu! zise Nina către Maghi cu o voce autoritară, făcând în același timp o mișcare cu bărbia spre ea și privind-o intens.

- Păi dar... Ți-ai găsit! Da' tu de ce nu te duci? sări Maghi ca arsă cu un tăciune. Ete la ea... De când dai tu ordine? Micăăă, schimbă ea tonul, care deveni dintr-o dată supus și dulceag, eu am dat la animale dis-de-dimineată. Să iasă și Nina din casă pe ziua de azi, că parcă e lipită de scaunul ăla și nu se mai scoală de pe el.

- Gura! Numai văicăreala e de voi! se supără Ticu.

- Da' așa e, măi Marine! confirmă Mica fără să-i dea răgaz să mai adauge ceva. Dacă s-a dus fataa, zise ea cu o accentuare sugestivă pe cuvântul „fata”, și-a dat la animale... păi tot ea... să se ducă și la zăpadă?

Realizăram cu toții că argumentul ei era greu de combătut. Muncile casei trebuiau să fie împărțite egal, dar Ticu, nu voia să-i dea dreptate fătîș. Imediat, trase adânc din țigară și mai băgă câteva lemne în foc, în timp ce lăsa impresia că se gândește la altceva, dar în realitate, nefiind de acord cu Mica. De fapt, fusese deranjat că Maghi se luase „în colț” cu Nina, în loc să o asculte, doar era sora cea mai mare, așa cum și el trebuia ascultat, tot fără comentarii. În timp ce căuta în mintea lui ce-ar fi cel mai bine de făcut ca să împace și capra și varza, mă auzii spunând:

- Ticule, merg eu la zăpadă, și fără să mai aștept, m-am ridicat iute lăsând lucrul.

- Îmbracă-te bine! mormăi Ticu fără să mă privească, parcă deranjat că cineva i-a întrerupt cugetarea, dorind să pară grijuliu, dar bucuros că a scăpat cu bine dintr-o nouă situație în

care ar fi trebuit să facă apel la autoritatea sa, pentru a-și impune voința. Apoi, mă privi pe furis cu coada ochiului, schițând parcă un zâmbet de mulțumire, care mă umplu de voie bună, zâmbet pe care nu l-am uitat niciodată, o recompensă pentru efortul ce urma să-l fac, dar mai ales, o dovadă pentru ceea ce caută orice copil: iubirea părintească.

Nici astăzi nu știu de ce, în loc să-mi iau șuba, mănușile de lână și o căciulă în cap și mai ales după ce Ticu îmi spusese să mă îmbrac gros, am ieșit în tindă hotărâtă să-mi pun numai cizmele. Credeam că pentru a mă putea mișca repede, nu-mi trebuie șuba de oaie. „Lasă, că mă încălzesc la lopată”, mi-am zis în mintea mea, hotărâtă să fac treabă bună și să termin repede. Veselă fiind, că l-am scos pe Ticu din încurcătură, iar el a apreciat aceasta, munca mi se părea floare la ureche. Dar n-a fost să fie după socoteala mea. Cu toate că dădeam fără șovăială din mâini, după ce am curățat prispa și poteca spre porticica de la grădină, când m-am uitat înapoi, parcă nici nu se cunoștea. Cărarea pe care o făcusem era deja pe jumătate acoperită, ca mai înainte.

Fulgi mari continuau să cadă din norii întunecoși, coborâți deasupra satului de parcă ziceai că cerne cu flocoane de vată, iar sita are găurile mult prea largi ori e spartă, deci, tot efortul de a curăța mai repede decât cădea de sus, era în zadar.

Uitându-mă mai bine, mi-am dat seama că nu vedeam nici măcar poarta de la drum, care era numai la vreo treizeci de pași depărtare. Vântul, ce bătea și din față și din spate, spulberând zăpada, mă făcu să simt, pentru prima dată, că obrajii îmi ardeau, în timp ce mâinile îmi înghețaseră pe coada lopeții și mă dureau. Începusem să dărdăi și îmi clănțăneau dinții în gură. Transpirasem la început, dar acum transpirația se răcise și mă luase cu frig. O mogâldeată cenușie se apropie de mine. I-am ghicit conturul, dar nu vedeam bine cine este și din cauza suieratului vântului nu-i auzeam pașii. Era tata.

- Ana, treci în casă! De ce ai ieșit așa dezbrăcată, nu ți-am spus să te-mbraci?

- Ticule... am încercat eu să bălbăi ceva.

- Nici un Ticule! Intră în casă imediat! se răsti el supărat.

Zăpada era depusă pe mine într-un strat gros. Am scuturat-o pe podea odată ajunsă în tindă. Tot părul îmi era ud, iar coșile mele înghețaseră și erau țepene.

- Păi bine, măi maică, ia uite ce-mi făcuși! Udași toată casa, sări Mica cu gura pe mine. Dezbracă-te că ești learcă toată, pune-ți cămașa de noapte și intră în pat!

Aș fi vrut să-i răspund ceva, dar parcă eram amețită, dărdăiam în continuare, mă durea gâtul și singurul sunet pe care-l puteam scoate era un „Uhuuu, uhuuu”, repetat, cu buzele ușor întredeschise, întrerupt doar de o respirație superficială. M-am ghemuit sub plapumă, dar continua să-mi fie frig. Apoi, nu mai știu ce s-a întâmplat. Nu-mi mai aduc aminte de nimic. Așa ca prin vis, parcă venea Mica din când în când și-mi punea mâna pe frunte, zicea că ard și-i cerea lui Ticu să bage în sobă. Parcă... și un om străin a venit la căpătâiul meu de câteva ori. Mai țin minte că Mica a vrut să-mi dea să mănânc ceva, dar am refuzat. Când m-am trezit de-a binelea, mi-au spus că am dormit trei zile încheiate. Aveam febră în continuare, trebuia să iau aspirine și să beau ceai. Am zăcut la pat mai bine de o săptămână, tușind, având frisoane și nasul înfundat. Gâtul mă durea de credeam că mor. Atunci, nimeni nu și-a dat seama, dar de aici mi s-a tras o boală de care nu am mai scăpat niciodată.

Primele semne au început spre primăvară. Mergând seara devale, cu toții fiind, am auzit-o pe Maghi, care pășea la oarecare distanță în spatele meu:

- Mică, ia uite la asta, parcă e șchioapă, uite cum târăște piciorul după ea.

Apoi, lucrurile s-au înrăutățit. Dimineața mă dureau genunchii și nu puteam să mă dau jos din pat. Ai mei m-au dus la felcerul satului, care a făcut singurul lucru bun ce putea să-l facă - m-a trimis la spital, la Alexandria. Acolo, un medic mai în vârstă, care zicea că a ieșit la pensie, dar mai lucra două zile pe săptămână pentru că se plictisea acasă și de care îmi aduc bine aminte cum arăta, pentru că avea părul alb, corpul și trăsăturile feței asemănătoare unui bărbat de patruzeci de ani, dar mai ales, niște mâini delicate, străvezii, a spus, după ce m-a examinat, că sufăr de o formă de reumatism mai rar întâlnit, numit reumatismul Sokolski-Bouillaud, adică un reumatism poliarticular acut.

Ce a urmat a fost calvarul tinereții mele! În fiecare zi, trebuia să merg la dispensarul din sat și felcerul ori moașa, dacă se nimerea să fie pe acolo, îmi făceau o injecție cu Moldamin, care era așa de dureroasă că îmi trebuiau câteva minute să-mi revin, înainte să pot face câțiva pași. Prima oară nu știam despre ce e vorba și am mers singură, dar apoi, îmi era așa de frică, încât ai mei trebuiau să-mi dea bani ca să mă convingă să fac injecția. Doi lei era „prețul chinului” la care mă supuneam zilnic. Bani mi-i dădea Mica. Era mult pentru acele timpuri și cu ei îmi cumpăram Eugenie și napolitane, Spirale, precum și alte dulciuri de la magazinul din centrul satului nostru. Într-o zi, să vedeți ce mi s-a întâmplat. Aveam niște bomboane de culoare sidefie cu dungulițe roz și galbene, ambalate într-o folie de celofan, care îmi plăceau tare mult. Grăbită și neatență, am rupt cu dinții plasticul, iar o bucată din acel ambalaj mi-a alunecat pe gât și m-am înecat. Am început să nu mai am aer, să simt că mă sufoc, iar în cele din urmă, am leșinat. Norocul meu a fost tușa Gherghina, sora tatei, Dumnezeu s-o ierte, c-a murit, care tocmai venise și ea la ceva cumpărături, mi-a dat câteva lovituri după ceafă cu palma ei mică, pe care eu nici nu le-am simțit și mi-a eliberat căile respiratorii. Apoi am început să-mi revin. Știu că m-a frecat și cu oțet, miros pe care parcă îl mai simt și acum când mă gândesc la acea întâmplare și care m-a trezit de-a binelea.

- Ne-ai speriat pe toți, fâi fetică! spuse tușa Gherghina. Nu mai băga în gură și tu celofanul ăla, că de la el ți s-a tras.

După cum spuneam, dimineața, când mă trezeam să merg la școală mi-era cel mai greu. Mă dureau genunchii și abia după mai multe minute, timp în care abia puteam să-mi mișc picioarele, eram capabilă să mă dau jos din pat. Apoi mâncam ceva în grabă și plecam. Pe drum, mă chinuiam să țin pasul cu Dora, care, ori că nu-i păsa, ori uita pur și simplu de boala mea și o lua mereu înainte, vorbind tare, împreună cu alte fete, vecine de-ale noastre, râzând în hohote, cu vocea ei de măgăreță răgușită, că altfel nu știu cum să-i mai zic de ciuda care o aveam pe ea, în timp ce eu, abia îmi târam picioarele și înjuram printre dinți. Nici la școală nu-mi era prea ușor. Ceilalți copii știau că ceva nu este în regulă cu mine și de cele mai multe ori mă evitau și nu mă luau la jocurile lor. Doar Rada lui Nae, care era fata cea mai grasă dintre noi, își făcea de lucru pe lângă mine, se așeza pe banca pe care stăteam și eu în pauze și intram în vorbă. Rada suferea când ceilalți colegi râdeau de surplusul ei la cântar, numind-o în batjocură Purcica. De aceea, prefera să evite tovarășia lor, ținându-se aproape de mine și uite așa, dintr-una în alta, am devenit prietene bune și am rămas peste ani, chiar și după ce ne-am măritat.

(va urma)

POEZII BASARABENE

Liliana CUREVICI

Unde ești, Tu, Rațiune?

...E mare jalea la Moldova,
Vândut-am mulți și suflet, slova,
Călcând pe-aceiași greblă toți,
Urcăm la tron mancurți* și hoți.

Ne vindem inima Satanei,
Crezând aiurea, iar cu anii
Cea sânguință-n sfert de veac,
Ne tot apasă spre toiaș...

Uitat-am mulți de țară, neam,
Văzând puterea doar în ban.
N-avem nici Cruce, nici Credință,
Nu știm ce e pocăință...

Ne este sufletul mancort,
Gândim din ce în ce mai scurt,
Uităm mai mult de cei strămoși
Și-i proslăvim pe cei hidoși...

...O, Doamne!

Binecuvântează-mi neamul!
Dă-i minte-n cap și nu-i da banul,
Ajută-mi țara și poporul,
Să poarte-n suflet tricolorul!

Trezește-L, Doamne, pentru mâine
Să-și lase hainele păgâne,
Îndeamnă-L, Doamne, spre credință
Și dă-i lumină-n conștiință...

Să facă lucruri doar creștine
Și pentru azi, și pentru mâine,
Să se mândrească și nepoții
Că nu ne-am înfrățit cu hoții.

Un lucru este cert, Vi-l spun:
- Nu e în lume mult mai bun,
Decât să ai o minte trează,
Când cel Pământ se îmbrăzdează,

Când semeni bobul Rațiunii,
Gândind la roada Națiunii,
Când te jertfești cu sânguință,
Având și Cruce, și Credință...

Scrisoare unui....președinte".
Mancort de tot.

...Tovarășe „din tron”, ori...cum îți zice lumea,
Căzut din care pom ți-e graiul tău aiurea?
Cel „cuvîntelnic”* sumbru din scaunul domnesc
Ne taie pân-la oase, n-având nimic ceresc.

Ori care limbă maica-ți vorbea, fiind în fașă,
Cum s-ar putea să calci

cea pâine de pe masă?
Te vezi demult în tron, având coroană mare,
De fapt, ești...un mancort,
cu mica-i sa valoare.

...Sculpat-ai pe morminte,
ce-un sfert de veac ne dor,
Îngenunchind o țară prin gestul trădător,
Cu flori și busuioc călăi ai proslăvit,
Ce trupul țării mele pe cruce-au răstignit.

Avem deja un secol cu sârma sa ghimpată,
Ce Prut-ul mi-l desparte,
să nu am soră, frate,
Îți este oare ție, tovarășe „din tron”,
De-a țării omenire, mai semeni tu a om?!

Suntem plecați mai mulți, departe mult de țară,
Voind copiii noștri feriți de poama-amară,
Spre care viitor vom merge pentru mâine
Când țara își îmbracă cel „roșu” plin de sânge?

Ești jalnicul mic rege, cocoș de la tribună,
În viață trădător și meșter la minciună,
Ești mult rugat, din suflet,
să-ți potolești trufia,
Căci mare e Moldova,
dar și mai România!!!

Ce-ar fi?

...De multe ori mă-ntreb:...Ce-ar fi,
De Terra nu s-ar mai roti,
De Soarele n-ar lumina,
De cerul stele n-ar avea?

Ce-ar fi?
De zi și noapte nu s-ar face,
De pâinea mamei nu s-ar coace,
De n-am putea zâmbi, visa,
De frunza-n codru n-ar cădea?

Ce-ar fi?
De Doina nu s-ar mai cânta,
De hora-n sat nu s-ar juca,
De n-am pleca mai mulți, departe,
Lăsând o mamă lângă poartă?

Ce-ar fi?
De sate nu și-ar mai urca
În ceruri nume, fără-să vrea,
De frați, surori ar fi să vină
La casa, care se dărâmă?

Ce-ar fi?
Să fim la suflet mai blajini,
Să nu privim, fiind meschini,
Văzând doar lumea-ntunecată,
Uitând, c-aveam o mamă, tată?

Ce-ar fi?
Să fim creștini, la noi acasă,
Să prețuim ce-avem pe masă,
Să nu hulim, să nu bârfim,
Pe Domnul Sfânt să-l proslăvim?

Căci orice suferință doare,
Fiind ea mică ori mai mare,
Fiind o vorbă de-njosire
Sau cruce grea de răstignire...

)* **mancúrt** s.m. (cuv. rus.) ♦ 1. ♦ „Cel care supraviețuiea își pierdea complet memoria și devenea mankurt. Mankurtul era un rob perfect: nu cerea decât mâncare și ceva haine, executa orbește poruncile stăpânului, nu stătea cu nimeni altcineva de vorbă, și mai ales nu se gândea să fugă sau să se revolte.”
R.lit. 9 II 84 p. 20.

*, „cuvîntelnic” - astfel era intitulat așa-numitul dicționar moldovenesc-rus, schimonosit de bolșevici în anul 1930, scopul cărui era să dovedească diferența între limba pură românească din dreapta Prut-ului și limba „modovenească”, inventată în perioada ocupației bolșevice pe teritoriul basarabean.

AMAZOANELE BOLȘEVICE

Ion Anton DATCU

În cercurile înalte ale cumplitei dictaturi proletare, viața căpătase un curs aparte. Reprezentanții tuturor oamenilor muncii, așa cum se profetizau de fiecare dată, aveau un țel precis. Studiind traiectoria „amazoanelor bolșevice”, formulare perfect definită de politologul Vladimir Tismăneanu, se poate observa fenomenul unor divorțuri în serie. În continuare, aceste ambițioase s-au căsătorit tot cu nomenclaturiști, de prim rang, prieteni și colegi cu vechiul sau cu

viitorul soț.

Rezultă că exista o regulă precisă de a nu ieși din acel perimetru înalt și plin de favoruri. Vizau numai funcții înalte, în mod firesc. Majoritatea proveneau din medii modeste și doreau cu înrâncenare să locuiască în vilele confiscate de la „dușmanii poporului”, care au fost trimiși în lagărele de exterminare. Un aspect picant, care aparține psihologiei de grup restrâns. Era o castă bine definită, atent selectată, o ciocoime roșie, care avea convingerea că va rămâne pură și eternă.

Problema nu este aceea că s-au căsătorit de mai multe ori. Aspectul are altă conotație sau diferență. Adică, spre deosebire de acești nomenclaturiști privilegiați, în cazul în care, un activist de nivel inferior divorța sau trăia în concubinaj, era aspru încriminat „*pentru abaterea de la morală proletară, de la etica și echitatea socialistă*”!

O lume dispărea fulgerător din fața lor și ele se credeau chemate pentru a contribui efectiv la schimbările cruciale impuse prin teroare, pentru a pune bazele unui regim revanșard, care s-a dovedit a fi criminal și ilegal. La rândul lor, falnicii nomenclaturiști se recomandau ca mari luptători pentru o cauză dreaptă, dar atenție, în anul 1944 s-au eschivat să plece cu arma în mână, spre Berlin, pentru a stârpi hidra fascistă! Toți erau protejați de ocrotitoarea Armată Roșie, care a părăsit România în anul 1958. Coloneii și generali sovietici locuiau gratuit în vilele din Cartierul Cașin, pe strada Sandu Aldea, din vecinătatea Facultății de Agronomie, în Hotelul Ambasador și în alte edificii cu un confort deosebit, situate în centrul Bucureștiului.

Era perioada în care, într-un iureș total se falsificau biografiile, în ceea ce privește vechimea în ilegalitate, condiție principală pentru a ocupa funcții importante și grade militare înalte. Studiile contau mai puțin. La Liceul „Petru Groza”, fost „Liceul Teoretic de Fete”, apoi „Școala Rusă”, actual „Tudor Vianu”, de pe strada Arhitect Ion Mincu nr. 10, copiii demnitarilor erau atent grupați, respectând criterii precise, totdeauna nota având două cifre. În catalog, odraslele erau trecute în ordinea funcțiilor pe care le aveau părinții lor, sfidând ordinea alfabetică.

Una din cele mai importante amazoane bolșevice a fost Lica (Vasilica) Gheorghiu (1928-1987), fiica cea mare a liderului comunist Gheorghe Gheorghiu-Dej. O actriță fără strălucire în rolurile principale rezervate „îmbătrânind la stadiul de speranță”, după spusele colegilor de breaslă. În lumea artistică circula un joc de cuvinte, care încercau să atenționeze, că actrița Lica Gheorghiu nu era talentată, dar era „Tare-n tată”. Adică, un motiv esențial și determinant să fie distribuită în majoritatea filmelor realismului socialist, în care a interpretat roluri grele, dar, pe parcurs jucate destul de bine. Mai purta denumirea de „Prințesa Roșie”. A fost căsătorită cu Marcel Popescu, ministrul Comerțului Exterior, apoi, după o perioadă petrecută cu doctorul

Plăcinteanu, finalizată cu asasinarea acestuia, în închisoare, la 2 mai 1961, s-a căsătorit, cu Gheorghe Rădoi, ministrul Construcțiilor de Mașini, divorțând și de acesta.

O altă amazoană bolșevică a fost Ana (Anuța) Grossman (1912-1992). A îndeplinit funcția de șefă de cabinet a Anei Pauker și de ministru adjunct al Afacerilor Externe, în perioada când Ana Pauker, care avea gradul de colonel sovietic, era titulara portofoliului (1947-1952). După destituirea coordonatoarei din toate funcțiile, Ana Grossman a trădat-o cu bucurie pe fosta protectoare, pe care o adulase și a rezistat în continuare, în același minister, în subordinea altor doi titulari, până în 1956. În continuare, a trecut ca ministru adjunct al Comerțului Exterior, titularii portofoliilor fiind șapte nume grele sub care s-a menținut zece ani, până în anul 1966.

Se spune că în toate aceste perioade a alergat după putere, având ambiția să-și domine șefii. Fostul său coleg, Egon Balas (n. 1922), șef al Direcției Economice din Ministerul Afacerilor Externe (1949-1952), apoi profesor la Universitatea din Pittsburgh- S.U.A.(1967) a afirmat că : „*Ana a fost o femeie inteligentă, foarte șmecheră, plină de energie, ahtiată după putere, capricioasă, răzbunătoare- o adevărată scroafă*”.

În ceea ce privește latura mariajelor, Ana Grossman a fost căsătorită cu Sorin Toma, ofițer sovietic, apoi ofițer al armatei staliniste a R.P.R., redactor șef al cotidianului „Scânteia”, deputat în M.A.N. și membru al C.C. al P.M.R. Anterior, prima soție a lui Sorin Toma s-a numit Kati Erneyi. În urma divorțului de Sorin Toma, Ana Grossman a devenit soția temutului general de Securitate Gheorghe Pintilie (Pantelei Bodnarenco), un important spion sovietic, ajuns director general al Securității din Republica Populară Română. Au locuit pe strada Grigore Mora nr. 24, lângă Piața Stalin (Aviatorilor).

La finalul mariajului cu Gheorghe Pintilie, Ana a conviețuit o perioadă cu demnitarul Constantin Pârvolescu, fără oficializarea civilă. Acesta a luptat în Armata Sovietică (1919-1921) și ceva mai târziu a rămas văduv în anul 1942. A ocupat funcții înalte, ca prim- secretar al Regionalei Chișinău, apoi membru al C.C. al P.M.R. din România și de două ori Președinte al Marii Adunări Naționale, în diferite perioade.

Un alt portret al galeriei amazoanelor bolșevice este cel al Tatiane (Lotti) Leapis, ministrul adjunct al Învățământului și director al Academiei Ștefan Gheorghiu. Primul său soț a fost înaltul demnitar Leonte Răutu (Lev Oigenstein). A conviețuit, apoi, cu celebrul lider comunist Ștefan Foriș, eliminat de colegi în condiții tenebroase, după care s-a căsătorit cu generalul sovietic Iakov Bulancic, rector al Academiei Militare din București. După despărțirea de Tatiana, Leonte Răutu s-a căsătorit cu Natalia (Niunia) Redel, șefa de cabinet a lui Iosif Chișinevschi (Jacob Roitman).

O biografie interesantă este a importantului spion sovietic Emil Bodnăraș. Începând din februarie 1932 a dezertat din Armata Română, prin traversarea Nistrului înghețat, ademenit de comunismul luminos, care îl va face celebru. La 30 decembrie 1947 a urgentat abdicarea regelui Mihai, fiind noul ministru al Forțelor Armate reformate din temelii, numit în această funcție cu aproape două luni mai înainte, la 5 noiembrie. A ocupat multe fotolii importante din fruntea partidului, urmărind sovietizarea României între 1945 și 1976, când a decedat.

A fost căsătorit, o perioadă, cu ilegalista Florica Glanzstein, conferențiară la Catedra de Socialism Științific a Institutului de Medicină și Farmacie din București. Anterior, Florica Glanzstein, a fost soția ilegalistului Radu Munzer, care s-a căsătorit ulterior cu Ella Diamantstein (1919-2003), una dintre multiplele

secretare pe care le-a coordonat Ana Pauker. Această funcție înaltă era foarte însemnată în epocă, fiind ocupată în altă perioadă de Ilka Wasserman, directoarea importantei Edituri „Cartea Rusă”.

Lista este lungă, motiv pentru care voi relua această temă amplă, cu altă ocazie. Esențialul este că amazoanele bolșevice au contribuit din plin la consolidarea terorii în România decapitată, un veritabil flagel necunoscut în totalitate, la fel ca întregul Gulag românesc. Copiii și nepoții acestora, care sunt realizați, evident, nu trebuie să se supere, atunci când părinții și bunicii

lor sunt incriminați, deoarece au retezat fără milă și regrete destinele copiilor și nepoților celor masacrați ! Oare, aceste amazoane și nomancaturisti consorți, nu au acționat pe partea greșită a istoriei ? Poate ne răspunde cineva !

Note :

- Contributor.ro - „Cine a fost Emil Bodnăraș ? Spion rus, stalinist național și dinozaur leninist. Texte cu valoare adăugată”. 3.05.2014, autor Vladimir Tismăneanu.
- „Lumea secretă a nomenclaturii”, Editura Humanitas, București, 2012, p.193, autor Vladimir Tismăneanu.
- „Perfectul oscilant. Leonte Răutu. Măștile răului”, Editura Humanitas, București, 2008, autori, Vladimir Tismăneanu și Cristian Vasile.

CONVORBIRI CU PERSONALITĂȚI ROMÂNEȘTI DIN MONTREAL, – INTERVIURI DE VERONICA BALAJ ȘI EVA HALUS (vol II)

Eva HALUS

Anunțăm cu bucurie că, după încă doi ani de lucru (după apariția în mai 2016 a primului volum) vom lansa în curând, primăvara aceasta în aprilie sau la începutul lui mai cel de-al doilea volum de *Convorbiri cu personalități românești din Montreal*. Un nou buchet de interviuri, 14 la număr, acompaniate fiecare de poze ale fiecărui interviuat, luate la diferite evenimente importante din carierele acestora și/sau cu familiile lor, promovând în acest fel talentul,

succesele și parcursurile profesionale, fiind totodată și o literă scrisă pentru totdeauna despre realizările comunității române de la Montreal din al doilea deceniu al secolului 21.

Rând pe rând, în paginile acestei cărți ni se dezvăluie oameni pasionați de meseria lor, care în majoritatea cazurilor este practicarea unei vocații urmate încă din copilărie, care s-a maturizat și s-a cizelat cu timpul, și care a dat și dă roade... Inventatori brevetati, artiști plastici cu viziuni care i-au purtat pe cele mai înalte culmi ale succesului, scriitori și profesori originali, muzicieni de excepție... însă să nu uităm nici că ei sunt în primul rând OAMENI și că sunt ROMÂNI!

Iată ce scria dna Veronica Balaj în prefața primului volum de convorbiri cu personalități românești din Montreal, subliniind aportul lor:

„În ce mă privește, cuvântul Diaspora este cheia. Am o înțelegere aparte pentru tot ce definește acest referențial substantiv cu aripi întinse peste univers.

Cea mai dragă parte a familiei mele se află la Ottawa, așa că, am o motivație specială a simțămintelor legate de românii aflați în afara granițelor. Cuvintele „acasă” și „diaspora” au implicații pe care noi, cei din țară nu le avem, pentru simplul motiv că nu am avut curajul necesar să o luăm de la capăt, să ne adaptăm la o nouă cultură, să ne integrăm, să avem forța necesară să nu ne dăm bătăuți.

Recunosc, asta m-a motivat să realizez, empatică, interviuri cu oameni care ne pot da lecții de viață în cele mai neprevăzute situații.

Dumneavoastră, interlocutorii mei și, deopotrivă, toți cei care trăiesc frumos și demn departe de meleagurile natale, sunteți niște curajoși.

Niște oameni care își duc viața la dublu. Emoțional și nu numai.

Purtați cu decență și fără pauze, o povară afectivă de acasă, purtați țara în suflet cu onoare, trăiți în sinele dumneavoastră pe două coordonate geografice și spirituale. Asta nu e ușor.”

Primul volum de convorbiri cu personalități românești din Montreal a apărut în 2016 pentru a marca începutul celui de-al doilea centenar de existență a comunității românești din Canada. Cu apariția volumului al II-lea, acest proiect rămâne în continuare un proiect deschis. După cum ne va permite timpul vom adăuga noi interviuri cuprinse în viitoare volume. De asemenea dorim să creăm o „ramificație” a proiectului, traducând cărțile din limba română în engleză sau franceză, pentru ca

aceste volume de convorbiri cu personalități românești din Montreal să ajungă la publicul anglofon sau francofon, să fie disponibile în librării în Quebec și restul Canadei, pentru a stimula dialogul dintre comunitatea română și țara de adopție, Canada.

Mulțumim tuturor celor care s-au implicat și se implică în buna desfășurare a etapelor ce alcătuiesc munca noastră de documentare, de consemnare a valorilor noastre românești, și apoi de promovare a cărților: Dnei Melania-Rusu Caragioiu, cea de la care ideea acestui proiect a originat, Dnei Ala Mindicanu, care ne-a pus la dispoziție biroul ACR-CMQ pentru interviuri și ne-a susținut pe întreaga durată a proiectului, Dnei Ruxandra Vidu, președintă a Academiei Româno-Americane, la al cărei congres de la Montreal în 2016 am re-lansat primul volum, Dlui Adrian Erbiceanu, președintele ASLRQ (Asociației Scriitorilor de Limbă Română din Quebec), care ne-a facilitat publicarea volumului I și ne-a organizat lansările de carte, Dlui Victor Roșca, redactorul Candelă de Montreal și Dnei Simona Pogonat și jurnalului Accent Montreal pentru susținerea media, Dlui MARC-Marinescu Constantin pentru susținerea grafică a cărții și pentru diverse alte sfaturi și idei, Dlui Vali Luca, de asemenea pentru grafică, Dlui Viorel Mărgineanu, fotograf profesionist, pentru contribuție vizuală, Dlui Ray Roth, video-producer, care ne pregătește prezentarea Power Point ce va fi pe ecranele Congresului Româno-American din luna mai la Cluj (și care a realizat prezentarea Power Point 2016), și nu în ultimul rând, un *gros merci!* Dnei Felicia Popa și editurii Hye Grafix pentru apariția volumului al II-lea. Mulțumim, de asemenea, tuturor personalităților de origine română care au contribuit la apariția acestor două cărți, urându-le mult succes în continuare!

Lansarea celui de-al doilea volum de *Convorbiri cu personalități românești din Montreal* va avea loc duminică, 29 aprilie, orele 12h30 la Casa Română a Bisericii Bunavestire, imediat după slujba religioasă.

DOR DE PRIMĂVARĂ

Lia RUSE

TE-AȘTEPT PRIMĂVARĂ

Luminează-mi umbrele din vise
Primăvară suavă și bună,
Umbrele ce, de dor, au fost prinse
În raze reci și-argintii de lună.

Mugurii necrăpați se pregătesc,
Ca sufletul din mine, de sărbători,
În alb să explodeze!.. să deslușesc
Că strălucesc flori, fluturi și candori.
Eu te aștept în prag, nu-mi pasă de vânt,
Să ieșim din iarnă amândouă
Înnobilând tăcerea c-un cuvânt,
Lăsând pe buza vremii, iarăși -rouă-.
Din ceața depărtării în care te ascunzi
Ridică-te în foi de calendare !
Și fă-mi un semn pe umerii rotunzi
Cu verticalele scurse din soare...

POEM DE IUBIRE

Tăceri clădind lumină, răscolitoare clipe
Atârnă-n blânde gânduri al viselor extaz,
Zile sculptate-n soare, cu verde în risipe,
Se coc încet, încet, pe al timpului răgaz.
Se îmbulzesc în taină mirări -din dor- descinse,
Pe ii de primăvară râd râuri înșirate...
Se-ntoarce viața dulce prin ramurile-aprinse
Cu frăgezimea florilor catifelate...
Vântul atinge-azurul, într-un joc, peste amiezi!
În jur se simte ochiul lucitor al ispitei,
Liniștea, cu suflul ascuns în ramurile verzi,
Ar vrea să schimbe, parcă, bătaile clipei.
Sufletul înflorește-ntr-un poem de iubire,
Presimt răsuflarea-ți și...închipuirea zboară...
Foșnește gândul ca o frunză-n rătăcire
Și liliacul mov ne prinde-n primăvară...

.....
Cu o înțelegere-n priviri nu ne vorbim,
Ne pierdem în admirația primăverii,
Umbrele ni se încurcă-n mers și este sublim,
Fumul sentimental aprinde clipa tăcerii...

MĂRȚIȘOR-MARTIE 2018

Se leagănă un vis în joc, anunț-altă primăvară
Cu irizări de pur noroc, bucuria ne-mpresoară.
Prin aer vestitorii vin, vremea a înflorit duos!
Trimite iar, cerul divin, un zâmbet cald și luminos...
Și,...se scutură din soare raze-n doruri călătoare
Și,...se-aude tropotind primăvara-n crengi de timp.
Împletit din două fire, roșu cu alb imaculat
(Puritate și iubire) O, mărțișoru-i fermecat...
Încărcat, cu dor și vrajă, șnurulețu-ntruchipează

Poezie și miraje, legând podoaba cu-o frază,
Podoaba,-i o figurină, simbolizează-o speranță :
Noroc, în viață lumină, iubire în alianță...

.....
Mărțișoru-i o ștafetă, perceput în Dragobete,
Cu un fel de amuleta, primită cu drag de fete.
Luna-ntreagă-l însoțește ! Figurina-i amintire,
Prins de pomul ce-nflorește, șnuru-aduce fericire.

SĂMÂNȚĂ DE DOR

Suplu, anotimpul a țâșnit din boltă!
Pământul-burete aspiră lumină,
Argintii, aburii nu se mai revoltă,
Se înfașă firea în haină divină...
Tandrețea, se revarsă de dimineață,
De primăvar-adusă, ușor, pe furiș,
Clipele-mi-arunc-aromele-n față
Trezindu-le -ușor- într-un prelung suiș...
Suflul se oprește,... parcă, se îmbată!
Sămânță de dor atârnă blând prin ramuri,
Mângâie privirile, ca altă-dată,
Spițele de-aur pe ale boltii lamuri...
Îi pictează fața (dulce-ndemănare)
Păsările ondulând un cântec pe cer.
Este -totul- o continuă schimbare...
Mă cauți, mă găsești într-un ascuns ungher...
Plutim sau ne afundăm în primăvară?!
Tresaltă pe-alocuri numai armonie!
Cuvintele picurate ne-nfioară...

.....
O, cum stăruie prin vreme-o mărturie!

E PRIMĂVARĂ

Prin umbre de crenguțe-nmugurite
S-a risipit lumina alb-sfioasă
Brodată-n glod,.. atât de prețioasă,
Cătând odihna ierbii abia ivite.
Prin aer pur trece, în primăvară,
Cu sunete de-argint, cântând o rugă,
Palidul vânt, cu aripe de ceară,
Ca lacrimile iernii să le sugă.
Adorând chipul dulce-al strălucirii,
Cu surâs de aur, flămând de-albastru,
Pe fruntea boltii se dezmiardă astru`
Punând iubire-n cupele privirii...
Prin aburi noi trudesce să se strecoare
Zile de-azur atât de diafane,
Doruri și visuri cu-atingeri profane
În ochii cu luciri de sărbătoare...
Inimi cu puls rapid în primăvară
Clipe solemne ce-și plătesc tributul,
Clipe descoperite în sărutul
Tăcerilor ce dau pe dinafară...

DOR DE BASARABIA

Cântec asupra câtorva poezii de suflet ale poetei Liuba SÎRBU,
privind dorul de plaiul natal, Basarabia

Melania RUSU CARAGIOIU

Mă asociez atmosferei de dor și iubire care o înfășoară pe autoarea - poetă Liuba Sîrbu. Găsim în această persoană un poet român din Basarabia noastră, un entuziast director de revistă pentru copii, Revista „Pici voinici - Enfants braves”, Montreal, Canada, o prietenă neobosită a copiilor și un element cu veleități și afirmări notorii în cultura și cultivarea limbii române în țară și în Diaspora.

Grupajul la care mă refer oferă spicuiuri din poeziile sale. Acest grupaj este atât de bine ales încât atinge toate tonalitățile unei fine sensibilități, având un fir ascendent de conduită. Personajele sau personificări de stări, evenimente, eu le numesc stări care acționează, se mișcă în spațiu și timp și nu în închipuirea noastră. Sfera din care poeta își alege impresiile este lumea reală din jurul nostru, aspirațiile, durerile, angoasele care nu ne dau pace și greu le găsim dezlegarea. Am încercat să scot la iveală pe parcursul expunerii, ceea ce am găsit esențial și ceea ce mi-a vorbit cald și convingător, după cum se va vedea în cele ce urmează, fiind totul împletit cu multă poezie.

Îmbrăcate în cuvinte și conotații poetice se desfășoară impresionând până la lacrimi dorul de spațiul sfânt, Basarabia, în care s-a născut poeta și neputința de a mai putea vieții acolo, totul împletit cu un dor sfâșietor

Începem periplul cu o poezie directă care se adresează celui care născut fiind din inima poporului român legiferează în Basarabia ca limbă oficială, folosirea unei limbi străine, insul din conducerea propriului său neam, persoană care se pleacă în fața acestor legiuri străine, impuse, de a se schimba graiul străbun românesc din Basarabia La fel, este aspru interpellat și cel care consimte să uite propria sa limbă română, vorbind doar limba cea impusă de asupritor. Dau citire poeziei „Nefericitului călău”.

Nefericitului călău

În țara ta, tu, cine ești:
Străjer sau șarpe trădător?
Cum poți Limba-ți s-o biciuiești
Născut fiind de tricolor?

În cer, cum vei aluneca
Graiu-ți la moarte condamnând?
La Dumnezeu, cum vei pleca
O altă limbă îngânând?

Cum poți la stele să privești,
Când darul de la Dumnezeu
De bună voie îl stârpești,
Nefericite călău?

Vedem în poezia intitulată „Au vrut”, tragedia unor români scoși cu forța din plaiul în care s-au născut. Aci se amintește, mult acuzator, exilul crud impus de comuniști, răpirea proprietății celui exilat, impunerea steagului roșu, distrugerea personalității românului din Basarabia și a neutralizării culturii

române din acest teritoriu. Arta, talentul poetei constă în a ști să redea artistic această realitate sfâșietoare. Iată poezia „Au vrut”

Au vrut

să-ngroape ce strămoșii
Cu viața lor au apărat,
Ne-au învelit în steaguri roșii,
În trenul morții ne-au cărat.

Tot semănau peste ogoare
Sămânță de neadevăr,
Necunoscând c-a lor tractoare
Nu pot ajunge pân' la cer.

Nu poate secera s-ajungă
La rădăcina unei ploii,
Nici bolșevicii să distrugă
Cetatea Doinei scrisă-n noi.

Nu pot, din noi, pe Eminescu
Să-l smulgă. Cum de n-au știut?
Poemul lui ne e firesc
Cu care-n sânge ne-am născut.

O Limbă Sfânt-avem pe lume,
O Limbă în care visăm
Că sârma de pe Prut apune
Și noi uniți pe veci suntem!

Dar până în realitate
Vom deveni un stat de drept,
Noi suntem frați fără de acte,
Prin adevărul scris în piept.

După atât de multe neajunsuri, împilări enumerate până acum, poeta Liuba Sîrbu cade sub incidența pesimismului general și etern, al trecerii în neființă fără a se fi reușit să realizăm ceea ce am dorit, dar transpare și gândul că nimeni nu scapă, cum zice latinul, „nemini parceretur” nimeni nu este cruțat de acest sfârșit - deznodământ, eu înțelegând „nu numai cel asuprit dar și asupritorul, și ar fi bine ca asupritorul să înțeleagă acest mesaj al zădărniceii... Dau citire poeziei „Azi spre mâine”.

Azi spre mâine

Azi suntem pe pământ,
Mâine-o boare de vânt.
Azi mai facem cărări,
Mâine-om fi doar tăceri.
Azi mai râdem în zori,
Mâine-om fi printre nori.
Azi fugim s-adunăm
Și grăbit ne-ndreptăm
Spre pământul bătut,
Spre un țarm neștiut.

O frumoasă paralelă între viața omului și a unei frunze, ne îndeamnă la meditație. Dar frunza își termină ciclul de viață după cum știm, iar omul este dator să lase în urma lui ceva folositor și mai ales un nume bun. Poezia „De ce ești trist”

De ce ești trist

Omule zvăpăiat,
Când pe alee se așterne toamna
Și frunzele se scutură de-a valma?
Poate căderea lor te-a întristat?!

-Cum să nu mă-ntristez gând nelumesc?
Cui oare toamna nu-i aduce-aminte,
Că anii cad, fără-a rosti cuvinte,
Și eu, ca frunza, mă tot ofilesc?

-Tu de la frunză, omule, învață
Că tinerețea ta e trecătoare
Și chiar de va fi iarăși câmpu-n floare
Ea nu se-ntoarce și te schimbi la față.

Pe astă lume nu poți să trăiești
Decât o viață scurtă, pământescă,
Dar amintirea-ți o să dăinuiească
Prin faptele pe care le zidești.

„Balada sorții” este o alegorie. Ființele umane sunt legate de locul nașterii lor, precum păsările călătoare. Dorul de cuib le readuce de peste mări și țări, chiar cu sacrificiul vieții. Se întrevide cât de mult suferă o persoană smulsă din plaiul ei natal.

Balada sorții

Ascultă păsările călătoare,
Neobosite de atâta drum;
Văzut-au frumuseți necruțătoare
Pentru un ochi setos de-al vieții scrum.

La cuibul lor se-ntorc a câta oară,
Străbat istovitoare depărtări,
De zbor, dacă le-ar fi sortit să moară
N-ar zăbovi prea mult în alte țări.

În primăvară codrul fără ele
S-ar transforma pe dată-ntr-un pustiu,
Cu frunze, cu poteci, cu floricele,
Ar avea viață însă, n-ar fi viu.

Oricărei vietăți din astă lume
Sortit i-a fost s-apară pe pământ
Și să se nască într-un loc anume;
Să-i sape-ar trebui acolo și mormânt.

După un periplu poetic prin sentimente, pe acasă, urmând-o pe neliniștita poetă în căutări, acum ne găsim în satul „prea” liniștit. Este o pauză de liniște, mult dorită, dar nu sub o asemenea dorință, blestemată de soartă, înțelegem noi, după evenimente care au zdruncinat satul, în poezia „A dispărut neliniștea din sat”.

A dispărut neliniștea
din sate
Și liniștea în ele a intrat.
Neliniștea e dusă hât, departe,
Să caute ținutul preabogat.

Nu plecă singură cu căutatul,
Cu ea la braț nemoartea o avea
Și-acuma nu ne mai nemoare satul,
În el își țese pânze liniștea...

A fost o pauză scurtă de liniște ciudată și dezolantă în satul basarabean. Nevoile i-au îndemnat pe oameni să caute locuri mai bune. Femeile au găsit locuri de muncă spre alte zări, dar

dorul de casă le macină. Copiii pe care i-au luat cu ele se găsesc acum pe drumurile de sub alte zări. Plină de tristețea știrilor sosite din Basarabia, poezia „Informații de ultimă oră” descrie duos și totodată dramatic aceste stări.

Informații de ultimă oră

Informații de ultimă oră :
Așezați în fotolii de gheață,
Vizionând știri la televizor,
Ne uităm la jurnalul de seară
Ce ne-anunță că satele mor.

Li s-au dus gospodarii în lume
Și au grijă de alte ogrăzi,
Fără porți meșterite de îngeri,
Fără uși îngropate-n zăpezi.

Iar femeile tristelor sate
Spală-n case străine ferești
Care n-au auzit niciodată
Vreo gutuie să spună povești.

Și orașele-au fost împânzite
De copii răsăriți pe ogor,
Ei plătesc să nu crape asfaltul
Pe când satele, gratis, le mor.

„Veșnicia la sat e născută”,
Spus-a Blaga cel ce-a intuit
Că în secolul tehnologiei
Sfântul sat va muri pustii.

Așezați în fotolii de gheață
Ascultăm cum la televizor
Ne anunță că, în țara noastră,
Părăsite de noi, sate mor...

Continuând lectura rămânem mereu în lumea satului îndepărtat, cu verdele lui sclipitor și sănătatea trifoiștilor. Ni se pare că a fost demult, tare demult. Poeta reușește să ne creeze acest, foarte subtil și artistic, spațiu în timp. Este poezia plină de nostalgie „N-a mai rămas nimic”.

N-a mai rămas nimic

,acum, din noi,
Nici zilele de mai, nici înserarea
În care atingeam cu gândul marea
Și ne scăldam în lanuri de trifoi.

N-am mai privit cum zorii se ivesc,
Nici frunzele ce-acoperă pământul
Sau cum le mâna fără milă vântul
Și cum nu plâng atunci când putrezesc.

N-a mai plutit deasupra-mi visul tău,
Nici nu știu peste ce creștet plutește
Și-aș vrea să aflu, de-și mai amintește
De ce am fost odată, tu și eu.

Este impresionantă această durere a vetrei părăsite fără voie, a noilor știri potrivnice limbii române, a satelor rămase pustii în urma oamenilor care au luat drumul înstrăinării pentru a putea supraviețui în pace, purtând în inima lor speranța de a se reîntoarce la vatra străbună și la traiul molcom și cântecul doinei care i-a legănat până mai ieri.

CORESPONDENȚĂ DE LA NEW YORK

ANCA SÎRGHIE SAU MEMORIA CONSEMNAȚĂ

prof. Mariana TERRA

Printre distinșii oameni de litere și cu suflet mare pe care comunitatea româno-americană din New York are onoarea să-i aibă ca prieteni, un loc cu totul aparte revine doamnei Prof. Univ. Dr. Anca Doina Sîrghie care, în zilele lui ianuarie 2018 – când celebrăm nașterea marelui nostru poet și ziarist Mihai Eminescu - a fost invitata de onoare și participantă la Simpozionul dedicat „Luceafărului” nostru în ale poeziei și în ale ziaristicii, simpozion ajuns la cea de-a XXV-a ediție. Și în acest an, ca și în anii precedenți, comunicările științifice au avut autori de seamă care au asigurat simpozionului o calitate academică.

Duminică, 14 ianuarie, în partea a doua a simpozionului, care a avut loc în sala socială a Bisericii „Sf. Apostoli Petru & Pavel” din Astoria, Queens, NY, în cadrul Cenaclului „Mihai Eminescu” condus de Prof. Univ. Dr. Theodor Damian, a fost lansată cartea *America visului românesc* a cărei autoare este scriitoarea Anca Sîrghie. Lansarea s-a bucurat de prezența Consulului General al României la New York, domnul Cătălin Radu Dancu, și a Consulului ministru consilier dr. Călin Radu Ancuța. Despre carte și despre personalitatea autoarei au vorbit în termeni elogioși: Prof. Univ. Dr. Theodor Damian, președintele cenaclului, criticul și istoricul literar M. N. Rusu, Prof. Univ. Valentina Ciaprazi și Mariana Terra, editor al ziarului „Romanian Journal”.

Cartea *America visului românesc* - apărută anul trecut în editura D*A*S* din Sibiu - este memoria recuperată despre locuri, oameni și întâmplări demne de notat și aducătoare de bucurii în sufletul dornic de comunicare cu sine și cu semenii. Numeroase fotografii ilustrează momente dragi din viața autoarei și a prietenilor domniei sale.

Cuvintele din dedicația cărții impresionează prin mesajul de o mare profunzime: „Cât timp locuiesc în Limba Română, limba strămoșilor și a copiilor stabiliți dincolo de Atlantic, mă simt acasă și pe continentul american, dialogând cu prieteni de viață și de condei.”

Volumul este structurat în trei mari capitole: *Reportaje, A da și a lua interviuri, Recenzii și eseuri* care, la rândul lor, se ramifică în titluri, cum sunt: *Printre românii Statelor Unite ale Americii, Un drum în spirit, de la Sibiu spre America, Cinci pași prin diaspora românilor nord-americani, Ziua limbii române la Montreal, O neîncăpătoare sărbătorire a lui Mihai Eminescu la New York, Alteța sa regală, limba română!, Iubește-mă ... America!* etc.

În *Cuvânt înainte*, pr. Gheorghe Naghi din Sacramento, California, vorbește cu admirație despre Doamna Profesor Doctor Anca Sîrghie, subliniindu-i „impresionanta activitate didactică și publicistică, numeroasele comunicări științifice prezentate în fața asociațiilor, centrelor culturale și întâlnirilor de suflet cu românii de peste Ocean”, pentru ca în final să o considere pe bună dreptate, „o adevărată ambasadoare a slovei și culturii sibiene din țară, Europa și America”.

În cele câteva pagini intitulate *My American Dream*, autoarea face o scurtă incursiune în istoria familiei sale și explică de ce românii vedeau America drept un tărâm de realizare a visului de prosperitate. „Spre deosebire de oamenii generațiilor anterioare care, odată plecați, erau plecați pentru tot restul vieții, Atlanticul poate deveni azi un liant între părțile îndepărtate geografic, dar unite spiritual” ale românismului. Din acest punct de vedere, cartea cuprinde relatări ale românilor-americani, căci, potrivit autoarei, „*The American Dream* a devenit și visul meu, născut din credința că acolo, în Lumea Nouă, avem multe de făcut și

noi, românii din țară. Destin de familie!/ Destin de generație!/ Destin național în universalitate!” lată o superbă mărturisire de credință!

Vorbind despre românii americani, cu visele, cu realizările și cu eșecurile lor în diverse domenii, autoarea face mereu o raportare la România și este mâhnită când constată că în America, după două-trei generații, limba română se pierde, fiind uitată: „Cine ar putea bănuși cât de încrâncenată voință trebuie să fi animat pe bunii și străbunii românilor de azi, ajunși la început de secol XXI la a treia și a patra generație americană și care nu mai păstrează nici amintirea limbii vorbite de înaintașii lor?”

Descriind succint munca imigranților ca fiind „un eroism ferit de tentația jefuirii avuțiilor nemuncite de ei, cu care este mângjită astăzi cinstea tradițional-românească a contemporanilor noștri”, scriitoarea constată cu nedumerire că, de multe ori, românii din străinătate sunt confundați cu ȣiganii necinstiți. Referiri la situația social-economică și politică din țară sunt frecvente și bine conturate, conferind textului tușul credibilității și luând cititorul ca martor și chiar ca participant.

În reportajul *Cinci pași prin diaspora românilor nord-americani*, Anca Sîrghie prezintă magistral personalitatea luminoasă a unui lider de cultură. Acesta trebuie să fie „înzestrat cu spirit organizatoric, în stare să câștige prin prestigiul său cultural încrederea grupului în care activează” și să aibă „calități manageriale”. În New York, acest lider este preotul Prof. Univ. Dr. Theodor Damian, „omul care sfințește locul” și care a înființat și conduce din 1993 Cenaclul literar „Mihai Eminescu” în care lansează nu numai propriile cărți, ci și cărți ale multor scriitori din diaspora și din România. Portretul domnului Theodor Damian se compune din trăsături definitorii de mare valoare: „Nu există un eveniment cultural sau istoric românesc important care, în colectivitatea adunată în jurul părintelui Damian, să nu fie marcat cu toată însuflețirea. Secretul succesului constă în modul cum el atrage spre activitățile proiectate oameni de spirit valoroși, fie prin colaborări de lungă durată, fie prin invitarea unor specialiști ai domeniului la manifestări de profil, unii sosiți din România, alții aflați în preajma sa la New York”.

În reportajul *O exemplară tradiție culturală la românii de la New York*, Anca Sîrghie vorbește, cu o superbă mândrie românească, despre Simpozionul „Mihai Eminescu” organizat în anul 2007 de preotul profesor Theodor Damian la Universitatea Harvard. Aceasta a fost prima manifestare oficială în care s-a vorbit despre Eminescu la celebra universitate americană. Și pentru că, din păcate, unii compatrioți încearcă să submineze valoarea lui Eminescu, autoarea precizează în termeni fermi: „Eu socotesc că niciun alt scriitor român nu a pătruns în ultimul secol și jumătate atât de adânc în conștiința poporului nostru, „de la vâdică până la opincă”, a idoma zămisitorului de geniu al acestui Luceafăr unic; (...) nu există niciun creator care să poată lua locul lui Mihai Eminescu, ca simbol identitar al românilor”.

În *Povestea românilor din Michigan, de la „mia și drumul” la „loteria vizelor”*, recenzând monografia *Românii americani de la Marile Lacuri* de Ștefan Străjeri, autoarea meditează asupra cărților de valoare, „cărți binecuvântate care sintetizează esențele existenței umane, experiențele plenare, ce merită să fie preluate de generațiile viitorului”. O astfel de carte este și această confesiune, *America visului românesc*, în care parcă ne recunoaștem și noi, (cel puțin parțial). Căci toți cei care am imigrat pe continentul nord-american am sperat să găsim în

„țara făgăduinței” o bogăție care să ni se ofere. Dar nu, visul românilor despre America a rămas doar un vis, poate o speranță pentru mulți dintre noi. Și nu America este de vină, ci noi, cei care n-am știut sau n-am putut să transformăm visul în realitate. Cu toate acestea, este minunat să trăiești în această țară, căci depinde numai de tine ce vei face cu viața ta. Cartea doamnei Anca Sirghie îmbină măiestrit narațiunea cu descrierea și cu

reflecțiile personale care conduc cititorul pe drumurile fizice americane, dar și pe acelea ale gândului, ale bucuriei de a trăi și de a cunoaște mai bine și mai mult. O carte despre românii care se bucură de marele și fascinantul spectacol al lumii.

OMRI
– spicuri –
Daniela VOICULESCU

Amairy

îmi donez nopțile fără răspuns,
obosite de transă, seduse de iluzie,
decolorate de șoapte frământate
în pântecul... unei fantome din
deșertul care ucide, fără pumnal!
îmi donez lacrimile care vor să vină,
le aud... sunt valuri de nori, muguri
de inocență, alergări după cufărul magic,
unde este doar o piatră, piatra curcubeului!
îmi donez morțile... care mereu miroseau
a dulce, a oriental, a mosc, a dor, a lemn
de santal, a toamnă galbenă ca petalele
de floarea-soarelui... și albastrul înger,
care tace și aleargă prin visele cu multă
lavandă, îl donez și pe el... cât mai repede,
până nu se termină liniștea aceasta străvezie!
îmi aștept nopțile cu pleduri de mentă sălbatică,
cu pături moi, din iasomie, flori de portocal și petale
de trandafiri violet! îmi aștept resemnarea la o cană
de ceai, unde tu, frumos precum Ganimede, îmi vei
turna în inimă... elixirul cu dragoste pură! ginseng,
amarant, aloe, floare de crin și floare de rodie...

Din dulceața singurătății...

rodia se strânge, noaptea o străpunge,
visele ei curg, murmur din adânc,
descântec furat, foame de pirat...
„vodcă, pentru tigrii!” Pushkin, Esenin,
Gogol, Dostoievski... păsările trec,
păsările vin, păsările speranțelor,
păsările lacrimilor, păsările rotunde
și fine, pânze de păianjen... se leagănă
prezentul, toamna arde, lumânare de
scorțișoară... „cele mai frumoase melodii
sunt cântate de cele mai vechi viori...”

Elixir solar, evantai astral...

vulcanic, romantic, bărbatul din Izmir
mă privea prin portalul energetic...
deschis de parfumul fericirii... dulce,
pătrunzător, exotic, între cer și pământ,
bărbatul meu cu aromă de vânt, alergând
după parfumul meu dulce-sărat, echilibrat,
cuprins fin în lumea lunii de argint... „eram,
ca și tine, obișnuit să trăiesc o viață în deșert,
goală!” haine portocalii, rodii, mentă indiană,
vise din cuișoare și scorțișoară, vară orientală,
mări și delfini cu miros de tei domnesc... văd pe
catapeteasma karmică a destinului, îngerul meu,
blândul Gabriel, și crinul imperial! „ce-mi oferi tu...
face și pietrele să îngenuncheze, și munții, și copacii!
o să fii cea mai simplă femeie, dar cea mai complexă,
benefică!” ușile sufletului se pot deschide și fără chei!
extazul, capacitatea de a suporta insuportabilul! oare
nu este vântul cel care agită valurile? câte picături de
veșnicie dansează prin alchimie? și câte lacrimi sfinte
se nasc dintr-o revelație? între cer și pământ, vulcanic
și romantic, bărbatul meu cu aromă de vânt, alergând!

O CONCEDIERE RĂZBUNATĂ

Camelia ARDELEAN

Delia își luă în primire, nu prea încântată, noua slujbă de vânzătoare la ABC-ul din colțul străzii. Deși avea motive să fie ceva mai veselă, fiindcă făcuse peste noapte un salt „acrobatic”, de la jobul de femeie de serviciu la una din puzderia de bănci apărute precum ciupercile după ploaie în orașul lor, totuși zâmbetul de pe fața ei era unul de conveniență. Magazinul unde se angajă era departe de a fi ceea ce visase: o alimentară mică, în care erau

amenajate, pe margine, două rafturi de conserve și murături, plus unul mai mare, în mijloc. Deasupra unui frigider mai vechi tronau câteva cofraje cu ouă, iar înăuntru acestuia se distingeau cu greu, din cauza vitrinei vechi și zgâriate, trei rude de salam și tot atâtea bucăți de brânză telemea, îngălbenite pe la colțuri.

Clienții erau puțini. Plictiseala se afla la ordinea zilei, exceptând momentele când „șeful”, adică patronul, însoțit de consoarta lui, amândoi țărani parveniți de curând, care mai posedau câteva maghernițe similare prin niște sate uitate de Dumnezeu, veneau în control sau doar ca să-și etaleze „aerele” de capitaliști „consacrați”.

- Aveți aici toate condițiile, nu vă plouă, nu vă ninge, trebuie doar să vindeți un amărât de salam și niște ouă, dar nici de asta nu sunteți în stare! se rătoi patroana cât o ținea gura, într-o zi, la Delia și la colega ei, cu o voce pițigăiată, pusă parcă pe harță.

- Dar cum să le vindem, dacă sunt vechi? nu se putu stăpâni Delia, iritată de tonul femeii. Nu vedeți, cojile de la ouăle astea crăpate sunt deja mucegăite pe dinăuntru? Vreți să îmbolnăvim oamenii?

- Las' că nu se îmbolnăvește nimeni! N-am știut că ești mare doctoriță! o persiflă patroana cu ciudă. Doar nu mănâncă nimeni ouăle crude, deșteapto!

- De unde știți? ripostă nonșalant Delia. Și chiar dacă ar fi așa, dumneavoastră v-ar plăcea să cumpărați ouă expirate? Cred că și salamul ăsta îngălbenit este...

- Noi te plătim să ne vinzi marfa sau să-ți dai cu părerea? o întrerupse patroana, roșie la față de supărare că o angajată avea tupeul să o înfrunte. Iar tu stai și te uiți ca prostu-n târg, în loc să-ți pui angajații la punct! i se adresă nervoasă soțului, care până atunci nu scosese niciun cuvânt, de frică să nu stârnească vreun taifun în gura nevastei, probabil.

Acesta se mulțumi să zâmbească în continuare pe sub mustață, fără să spună nimic. Delia își înghiți, la rândul ei, restul cuvintelor, deși tare o mânca limba să-i zică vreo câteva în față patroanei. Nu avea însă curaj, momentan. Plecase de la fostul loc de muncă trântind ușa, în urma unei discuții aprinse cu șeful, din cauza salariului de mizerie pe care îl primea și nu voia să repete figura, cel puțin până nu își găsea ceva mai bun. Era nevoie, așadar, să tacă și să-și plece capul. „Temenelele” nu erau însă specialitatea ei, așa că trebui să facă un exercițiu complicat de voință, ca să-și țină gura. Își dădu drumul ofului imediat după ce ușa se închise zgomotos în urma patronilor:

- Nu vă mai săturați de avere, hoților! Vreți să vindeți toate gunoaiele, credeți că ceva e prostu' vostru!

- O să-ți-o pui în cap! o atenționă Lili, colega ei. Am auzit că e foarte ranchiunoasă. Eu zic să te abții, că nu știi de ce e în stare!

- Păi tu nu auzi ce aberează? Vrea realizări maxime din ciurucuri! Ba ne mai și amenință tot timpul că ne scade salariul,

dacă nu le vindem rahaturile! Ce Dumnezeu să ne mai scadă, că și așa, eu toți banii mi-i las aici, în chichinea lor, pe conserve și murături? Măcar unde lucrăm înainte, nu aveam sub nas atâtea ispite! Dădeam cu mătura și cu mopul, apoi plecam acasă! Dar aici...

- Las-o-ncolo, nu te mai enerva degeaba, că faci riduri! o consolă Lili, pe un ton glumeț. Hai mai bine să băgăm ceva la mațe, că mi s-a făcut o foame de lup! și fără să stea pe gânduri, luă un borcan de castraveți murați de pe raft, îl desfăcu, scoase un castravete mai rotofei și începu să ronțăie tacticos din el.

Delia rămase cu gura căscată, neștiind cum să reacționeze. În sine ea, pe lângă faptul că se mira de tupeul colegei, își făcea griji pentru conținutul rămas în borcan: dacă va observa cineva că lipsește din el sau dacă nu va mai cumpăra nimeni murături și acesta se va strica? Atunci, așa-zisa răzbunare a colegei pe patroni se va sparge și în capul ei.

„Hmmm, nu e de bine!” gândi Delia, dar nu zise nimic, fiindcă Lili era singura ei aliată, împărțeau zilnic aceleași mizerii inevitabile din partea „parveniților” și nu voia să și-o pună în cap sau să și-o facă dușmană.

Ronțăiala lui Lili continuă cu două bucățele de ciuperci Champignon dintr-un borcan mai mic, care îi făcea și Deliei cu ochiul de mult timp și se încheie cu o măslină uriașă, din gălețușa pe care tocmai o primiseră pentru vânzare.

- Nu vrei și tu? o întrebă ea degajat.

- Aăă... nu, mulțumesc, azi postesc! se bâlbâi Delia, evitând diplomat să devină părtașă la „răzbunarea” colegei sale. Nu o cunoștea suficient de bine, ca să poată avea încredere deplină în ea și nu avea chef să riște. „Cine azi ți-e prieten, mâine îți poate fi cel mai aprig dușman!”, o povățuia tatăl ei când era mică, iar ea ținuse minte și bine făcuse, căci de multe ori în viață îi folosise acest sfat.

Lili își luă apoi o doză de bere de pe raft, o desfăcu și începu să soarbă din ea cu nesaț. Delia rămase, pentru nici ea nu mai știa a câta oară în acea zi, perplexă. Tocmai atunci intră, în sfârșit, după mai bine de o oră, o clientă care ceru câteva felii de salam. Lili dădu berea la o parte, luă o coală mare și groasă de împachetat, o împătură în patru și o așeză pe cântar, apoi puse feliile de mezel deasupra.

- Ce faceți, doamnă? O să mă coste mai mult hârtia, decât salamul! spuse femeia, consternată.

- Și eu ce să fac, doamnă, dacă acestea sunt regulile? Ce, vreți să mă dea afară patronul că nu le respect? ripostă Lili, roșie la față, nici ea nu știa prea bine de ce: din cauza minciunii „confectionate” instantaneu sau a faptului că stătea față în față cu prima clientă care avusese curajul să-și manifeste nemulțumirea. Din fericire, femeia se grăbea, așa că se lăsă păgubașă, își luă pachetul și ieși bombănind.

- Lasă că nu sărăcește dintr-atât! spuse Lili cu năduf, după ce-și mai reveni din agitație. Noi din ce să ne recuperăm pagubele, că doar n-o să plătesc stricăciunile din salariul meu?

Se pare că reușise, cu puțină imaginație, să găsească o metodă eficientă de „echilibrare a situației”, chiar dacă era una cam... „neortodoxă”. Delia mai avea, cu siguranță, multe de învățat! Pe când cugeta, înmărmurită, la tot ce văzuse și auzise în acea zi, Lili îi întrerupse șirul gândurilor cu o nouă „provocare”:

- Hai să te-nvăț o șmecherie, dar vezi, n-o știi de la mine! o atenționă ea, pe un ton misterios. Apoi ridică puțin cântarul de un colț și așeză dedesubt o bucată groasă de carton, împăturită. Luă un rest de salam din frigider și îl puse pe cântar. Acesta arăta 384 de grame. Îl luă jos, scoase cartonul de sub cântar, apoi puse mezelul înapoi: 350 de grame.

Se uită triumfătoare spre Delia, care rămase, din nou, ca la dentist. Habar nu avusese de asemenea tertipuri. Îi era frică și să se gândească la ce s-ar putea întâmpla, dacă cineva și-ar da seama de diferență. Noroc că veni repede ora să plece acasă și nu mai fu nevoită să facă vreun comentariu la ce văzuse! Era, oricum, hotărâtă să nu riște cu astfel de chițibușuri. Prefera să doarmă liniștită noaptea, decât să stea tot timpul cu frica în sân, pentru câțiva bănuți în plus.

După vreo câteva săptămâni, în care discuțiile legate de marfa nevândută se ținură lanț, Delia își luă inima în dinți și o abordă într-o zi pe patroană, cu o voce cât putu ea de neutră:

- Mi-ați operat și mie în cartea de muncă? Spuneți să vă amintesc și...

- Lasă-i pe *intelectuali* să se ocupe de asta! accentuă patroana intenționat „cuvântul-cheie”, ca să-i arate încă o dată unde îi era locul, probabil. Tu vezi-ți de treburile tale! Cu vânzătoare ca voi, dau magazinele faliment!

- Dar ce vină avem noi că marfa nu e de calitate? îi scăpă Deliei printre dinți.

- Te pomenești că nu ne pricepem noi să aprovizionăm magazinul! se oțări patroana, schimbându-și subit culoarea, de la brun la roșu aprins.

Se pare că discuția aluneca, din nou, pe un făgaș periculos. Delia simți că i se urcă sângele în cap și strânse cu putere din dinți, altfel ar fi ieșit cu siguranță scânteii. Patroana era iarăși cu fundul în sus, iar Delia nu avea chef să fie ea paratrăsnetul. Noroc că Lili îi făcu, pe ascuns, semn să tacă, amintindu-i că nu e momentul să reacționeze, așa că își strivi, cu regret, următoarea replică pe buze.

Trecu aproape un an de când se angajase, iar numărul clienților se redusese și mai mult. Nu puține fură episoadele în care patroana o „săpunea”, de parcă Delia ar fi fost sperietoarea de ciori a magazinului și, din cauza ei, ar fi scăzut vânzările. Colegele din tura cealaltă, mai norocoase, își găsiseră de lucru în altă parte. Mai rămăsese doar ea și Lili, pe ture inverse.

Într-o zi, pe când mai avea vreo jumătate de oră până să iasă de pe tura de dimineață, Delia văzu mașina cu marfă oprind în fața magazinului. Înjură în gând, dar le ieși în întâmpinare băieților însărcinați cu aprovizionarea. Erau amândoi rude cu patronul și nu ar fi fost o idee bună să-i scape ceva de rău, în fața lor, despre el.

- Ce mi-ați adus bun? li se adresă ea, cu un aer de veselie forțată.

- Pentru tine, nimic nu e suficient de bun! răspunse unul dintre ei, ironic.

„E clar, i-a montat și pe ăștia patroana împotriva mea!” își zise Delia, dezgustată. Băieții îi lăsară câteva lăzi cu marfă în magazie, apoi se îndreptară grăbiți spre ieșire.

- Nu stați să le verificați? întrebă Delia mirată, fiindcă niciodată nu li se mai întâmplase să plece, înainte ca ea să facă recepția.

- Nu putem, avem treabă! Las' că te descurci tu, doar ești majoră și vaccinată! spuse celălalt, închizând ușa cu zgomot în urma lor.

Delia se apucă imediat să verifice marfa. Nu de alta, dar nu avea chef să stea peste program, că și așa nu-i plătea nimeni orele suplimentare. Noroc că nu mai intra niciun client în magazin și avu timp să numere totul în liniște. Când ajunse la parizer, îi ieși cu o rudă mai puțin. Se apucă să răscolească, din nou, toate lăzile. Degeaba! O rudă de parizer lipsea. „Le-o fi căzut băieților, în grabă, din mașină!” gândi ea.

Tocmai atunci intra Lili:

- Să nu zici că am primit marfă! constată ea ironic. Era și cazul, că aveam numai împutăciuni la vânzare! Și așa, pe tura mea, ieri, au intrat în magazin trei clienți!

- Crezi că dimineața e mai bine? Acu', în loc să plec și eu acasă, ca tot omu', trebuie să pierd vremea pe la birou, că nu iese o rudă

de parizer la numărătoare! Naiba să-i ia, cu marfa lor cu tot! Așa-s eu, norocoasă! își vărsă Delia necazul.

La birou o găsi doar pe patroană, împreună cu secretara, care era tot o rubedenie de-a ei, desigur. Se amuzau de mama focului, numai ele știau de ce. Când dădură cu ochii de ea, schimbară priviri cu subînțeles, de parcă ar fi știut deja despre ce era vorba.

- Nu avea unde să dispară parizerul, dragă, doar nu erau extraterestri în magazin! spuse patroana, pe un ton sarcastic, după ce fu pusă la curent cu situația. Băieții au verificat marfa când au plecat. L-ai luat tu și acum vrei să dai vina pe ei! Rușine!

Delia văzu mai întâi negru în fața ochilor, apoi i se perindară, pe rând, toate culorile curcubeului. Ori era o glumă proastă, la care ea, cel puțin, nu găsea nimic de râs, ori o înscenare ieftină a patroanei, ca să scape de unul dintre angajați fără nici o obligație! Și cum ultimul venit pleacă primul, cu siguranță că ea trebuia să fie oia sacrificată!

- Ce Dumnezeu să fac cu parizerul dumneavoastră? își reveni Delia. În primul rând, sunt vegetariană, iar în al doilea rând, nu aş consuma așa ceva, decât dacă aş vrea să mă sinucid! E plin de chimicale și de...

- Înseamnă că l-ai vândut și ți-ai luat banii, iar nouă ne vinzi gogoși! nu se lăsă patroana.

- La cine să-l vând, că n-a mai intrat nimeni în magazin, după ce am primit marfa? ripostă „inculpata”, stupefiată de ce i se întâmpla.

- Asta spui tu, dar n-ai niciun martor! De mâine să nu mai vii! Noi nu tolerăm hoția și minciuna, să știi! i-o reteză patroana pe un ton satisfăcut, în timp de schimba priviri pe furiș cu secretara.

Deliei nu-i venea să creadă. Rămase mută timp de câteva secunde, apoi ieși în tăcere. Era prea șocată să mai reacționeze. Cu siguranță era vorba de o neînțelegere, gândea ea. Nu putea crede că cineva ar fi atât de meschin, încât să-i însceneze o asemenea mârșăvie. Nu luase, în viața ei, un capăt de ață de la nimeni și nu accepta să fie acuzată pe nedrept. Nu era genul ei să se milogască, mai ales pentru un post „vai și-amar”, dar faptul că rămânea brusc șomeră nu o încânta deloc. Încă nu apucase să-și găsească ceva mai convenabil în altă parte și nu era momentul potrivit să rămână fără bani (de parcă ar fi fost vreodată un moment potrivit pentru asta...).

În drum spre casă, îi căzură ochii, din întâmplare, pe titlul unei cărți expuse într-un chioșc de ziare: *Miraculoasele ritualuri cu lumânări*. „Ce-o fi așa miraculos la niște lumânări? Miraculos este că nu am strâns-o eu astăzi pe patroană de gât!” cugeta Delia cătrănită. Ceru totuși cartea și o răsfoi absentă. Citi primul titlu din pagină: *Ritual pentru o concediere nedreaptă*.

Așa întoarsă pe dos cum era, o pufni râsul. „Ce tare! Nici că se putea o potriveală mai bună!” Curiozitatea fiindu-i deja stărnită, continuă: „Acest ritual de nouă zile poate fi început în orice zi. Aprinde o lumânare albă și spune următoarele cuvinte: Am fost nedreptățit/ Și acum invoc/ Forțele binelui/ Să mă așeze din nou la Locul Meu/ Și să-Mi aducă din nou/ Ce a fost al Meu odată! Se citește alternativ următoarea formulă magică...”

Deși nu citise în viața ei asemenea cărți, Delia se uită plină de interes peste „formula” cu pricina. Nu era lungă, avea doar șapte paragrafe. Niciodată nu crezuse în puteri supranaturale și nici nu fusese religioasă de felul ei. Acum, însă, ceva o împingea de la spate să continue. Era mai mult decât curiozitatea ei obișnuită. Fără să stea pe gânduri, scoase banii și plăti cartea, în ciuda prețului cam piperat. Se aprovizionă cu lumânări din belșug, de la un magazin din apropiere, apoi o porni glonț spre casă.

Ajunsă în camera ei, închise ușa pe dinăuntru. Așeză o lumânare pe măsuta de la geam și rosti cu gravitate textul magic...

Cele nouă zile trecură ca vântul, însă fără vreun semn din partea patronilor, așa cum sperase. După o lună de la întâmplare, timp în care Delia nu mai află nimic despre ei sau

despre „șandramaua“ lor, se întâlni într-o zi cu Lili prin oraș. Aceasta vru, inițial, să o evite, dar Delia îi tăie calea cu aplomb:

- Hei, domnișoară! De când sunt șomeră, te faci că nu mă vezi?

- Da de unde! Mai ales că acum suntem colege de suferință! răspunse Lili, cu un zâmbet silit.

- Cum așa? se miră Delia. Și cine a rămas în locul tău?

- Nimeni, cine să rămână? Au dat faliment! răspunse Lili, pe un ton supărat.

Delia află stupefiată că, la două săptămâni după ce fusese dată afară de patroană, aceasta căzu și își rupse piciorul. După alte câteva zile, muri într-un accident stupid, în timp ce mergea la spital, pentru control. Colac peste pupăză, imediat după înmormântare, patronul fu ridicat pentru evaziune fiscală. Ca să scape de închisoare, trebui să-și lichideze toate afacerile și să plătească suma datorată statului. Îi mai rămăsese doar casa, pe care o scoase la vânzare, fiindcă nu mai avea din ce trăi.

- N-am mai văzut să pățească cineva atâtea, într-un timp atât de scurt! Parcă i-ai blestemat! Amintește-mi să nu te supăr vreodată! îi spuse ea Deliei din mers, privind-o ciudat și îndepărtându-se grăbit.

Delia rămase cu ochii pironiți în gol, neștiind dacă să se bucure sau se întristeze. Nu simțea însă decât o mare neliniște, apropiată de frică. Oare ritualul făcut de ea chiar funcționase sau era doar o simplă coincidență? Asta numai Dumnezeu putea ști. Ea, cu siguranță, n-o va afla niciodată...

(din volumul *Destine*, care a obținut *Mențiune de onoare* la Festivalul Literar Internațional „Corona”, Italia, 2016-2017, secțiunea „Carte edită proză”)

AVOCATUL NICOLAE ADAMESCU, DESTINUL UNUI MILITANT ANTICOMUNIST *Dr. Constantin NEDEA și Dr. Maria Elena NEDEA ADAMESCU*

Avocatul Nicolae Adamescu (16.01.1912 - 29.05.1996) a fost una din victimele regimului terorii comuniste din România, care a fost inițiat de ocupanții sovietici și continuat în mod sângeros de partidul comunist și securitate.

Deoarece a încercat să se opună totalitarismului comunist și sovietizării României, el a fost trimis în închisoare împreună cu două milioane de compatrioți, fiind supus unui regim de exterminare fizică și morală. În ciuda suferințelor cumplite îndurate în timpul interogatoriilor și apoi ale detenției timp de 15 ani în închisorile cu regimul cel mai represiv din România, Nicolae Adamescu a rămas credincios idealurilor sale de dragoste fierbinte pentru neam și dreptate socială, până în ultima clipă a vieții.

Nicolae Adamescu s-a născut în comuna Retevoiești, Mușcel-Argeș, comună cu o adâncă tradiție istorică. A fost al 8-lea copil al învățătorului Nicolae N. Adamescu și al Elenei Adamescu, casnică.

Învățătorul Nicolae N. Adamescu și-a închinat viața școlii și ridicării satului românesc timp de 42 de ani, îndrumând, luminând și educând generații întregi. El a fost cunoscut în regiune pentru activitatea sa pedagogică valoroasă desfășurată la școlile din Costești și Retevoiești, pe care le-a dotat cu localuri noi și moderne.

În 1903, a fost trimis de Spiru Haret, ministrul educației și al instrucțiunii publice, ctitor al învățământului modern românesc, în Bosnia și Herțegovina pentru a studia cultura pomilor fructiferi și conservarea fructelor în cuptoare sistematice, cu scopul de a îndruma ulterior pomiculorii și a contribui la emanciparea lor materială.

Reîntors în țară, a fost coordonator al programului de fabricare a cuptoarelor pentru uscarea și conservarea fructelor, la uzinele Lemaître din București și a colaborat cu Constantin Dobrescu Argeș, militând pentru emanciparea socială și materială a țăranilor și pentru dezvoltarea cooperatismului autohton.

De asemenea, prin străduința sa s-a întemeiat obștea „Răscumpărarea” pentru cumpărarea de pământ din moșia boierului din sat. Acest pământ a trecut în proprietatea țăranilor din comuna Retevoiești, împroprietărirea fiind mult mai substanțială decât aceea din anul 1864 făcută de domnitorul Alexandru Ion Cuza.

În perioada 1930-1934, o parte din corespondența învățătorului Adamescu cu Spiru Haret, pe care-l considera venerabilul său părinte sufletească, a fost publicată în revistele „Mușcelul Nostru”, organ al învățătorilor din județul Mușcel și în revista „Viața și Școala”, organ al asociațiilor învățătorilor din România.

Învățătorul Adamescu și-a încheiat apostolatul cu această maximă: „Omul este mulțumit când își face din îndeplinirea datoriei un cult”.

Dragostea și prețuirea sa pentru om și pentru progresul social a transmis-o și fiului său Nicolae, pentru care părinții au constituit un model și o sursă de inspirație permanentă.

Absolvent al școlii primare din comuna natală și al Liceului Gheorghe Lazăr din București, Nicolae Adamescu s-a înscris la Facultatea de Drept din București în anul 1931. În perioada liceului a înființat și a fost președinte al unei societăți culturale denumită „Gheorghe Coșbuc”, care s-a evidențiat prin numeroase manifestări culturale.

În anul 1932 a înființat în comuna natală „Societatea culturală a țăranilor din comuna Retevoiești”, transformată apoi în anul 1938 în cămin cultural și în anul 1936 a organizat în București un cămin pentru studenții musceleni cu posibilități materiale modeste.

Ca student și după terminarea facultății, în anii 1934-1938, Nicolae Adamescu a fost unul din fondatorii și organizatorii „Frontului Democrat Studentesc”, făcând parte din Comitetul de conducere al acestei organizații. În cadrul activității desfășurate, a colaborat la unele publicații cu orientare democratică (*Flamura*, *Brazdă Nouă*, *Țărănimea*) în care a scris o serie de reportaje despre viața muncitorilor din industria petroliferă din Valea Prahovei și viața țăranului român.

Articolele publicate (*Înapoi la brazdă*, *Țărănismul nostru*, *În țara aurului negru*, *Țăranul de ieri și de azi*, *Din trecutul de luptă și jertfă al țăranului român*, *Gânduri pentru o zi care a trecut*) ilustrează că, încă din primii ani ai vieții de student, Nicolae Adamescu a luptat cu toată abnegația pentru realizarea dreptății sociale în societatea românească, fiind în mod deosebit preocupat de soluționarea problemelor economice și sociale ale țării.

În 1938, după instaurarea dictaturii regale, a fost arestat pentru delict de insultă a regalității, ca urmare a publicării unui articol critic la adresa fratelui regelui Carol al II-lea, prințul

Nicolae. După arestare a fost condus pe jos din post în post de poliție din Mușcel, până la Tribunalul Militar din Craiova unde a fost judecat. Procesul s-a încheiat abia după plecarea fostului rege Carol al II-lea.

Din anul 1936, când a fost înscris ca avocat în baroul Ilfov și până în anul 1939, Nicolae Adamescu a profesat avocatura ca liber profesionist. În anul 1940 a fost numit jurisconsult la „Societatea Metalurgică Vlăhița”, iar în anul 1942 a fost transferat ca șef al serviciului administrativ la „Industria Textila Lupeni”, societate al cărei patron era ministrul liberal inginer Ion Bujoi. A ocupat această funcție până pe data de 2 decembrie 1947, când a fost arestat. În 1946, Sindicatul Textil Lupeni Valea Jiului l-a cooptat ca membru de onoare.

După intrarea României în război în campania din Răsărit, deși a fost mobilizat în spatele frontului, avocatul Nicolae Adamescu a cerut să fie mobilizat într-o unitate combatantă de pe front. Ca urmare a cererii sale, a fost încorporat pe Frontul de Est cu Regimentul No. 30 Mușcel. Rănit grav la Odesa, a revenit în țară în 1941, iar în 1942 a fost decorat cu Ordinul „Coroana României”, pentru *”curajul și devotamentul cu care și-a comandat plutonul în luptele de la Hut –Temuș, Ploaka și Poniatowka”*.

Mai târziu i s-a conferit de asemenea și Medalia „Crucea Comemorativă a celui de-al doilea război mondial 1941-1945” *”pentru serviciile militare aduse statului român în timpul celui de-al doilea război mondial”*.

O dimensiune fundamentală a activității avocatului Adamescu este legată de militantismul său progresist ca lider județean (Muscel) și național al Organizației de tineret a Partidului Național Țărănesc (PNT) și membru al Organizației PNT a capitalei.

Ca reprezentant de frunte al Organizației PNT a capitalei, a participat la manifestarea națională de la 10 mai 1946, pentru a cinsti ziua națională de 10 mai a poporului român și pentru a protesta împotriva sovietizării, care se accentua zi de zi. În cadrul acestei manifestații, o mulțime revoltată și-a strigat durerea și setea de libertate: *„Jos guvernul, jos călăii și asasinii!”*

Cu ocazia alegerilor din 19 noiembrie 1946, s-a implicat activ în circumscripția Bădești-Retevoiești, dar după cum se știe, rezultatele alegerilor au fost falsificate în mod grosolan de Partidul Comunist și acoliții acestuia, care au recurs și la intimidări și amenințări pentru a fraudă alegerile parlamentare.

Pe baza rezultatelor reale, cele două partide istorice, PNT și PNL, care se bucurau de susținerea majorității electoratului românesc, ar fi avut dreptul legitim de a crea noul guvern. PCR s-a folosit de alegerile din 1946 pentru a obține legitimitate prin simularea procesului democratic. Metodele diabolice folosite de comuniști la alegerile din 1946 au fost descrise într-un raport prezentat de liderii țărăniști în frunte cu Iuliu Maniu într-o conferință de presă cu reprezentanții presei străine, care a avut loc pe 10 decembrie 1946.

De menționat este că după aceste alegeri i s-a propus o funcție de demnitar pe care a refuzat-o cu multă demnitate răspunzând *”atâta timp cât cizma sovietică se află pe teritoriul românesc, nu accept această numire”*.

După dizolvarea PNT la 31 iulie 1947, Nicolae Adamescu a fost organizator al unor activități în clandestinitate, împreună cu alți tineri militanți ai PNT: Ion Diaconescu, Sergiu Macarie, Alexandru Bratu și Ion Puiu.

De asemenea a fost co-redactor împreună cu Ion Diaconescu și cu Ion Puiu al unui memoriu înaintat marilor puteri semnate ale acordului de la Yalta, în care se exprima în numele

organizației de tineret protestul față de arestarea conducătorilor PNT și dizolvarea acestui partid. Memoriul a fost transmis prin inginerul Ion Bujoi, fost ministru, nașul și patronul lui Nicolae Adamescu. Ion Bujoi era, după arestarea lui Iuliu Maniu, persoana prin care se menținea legătura cu englezii și americanii.

În noaptea de 1-2 decembrie 1947, avocatul Adamescu a fost arestat, în același timp cu Ion Diaconescu și Ion Puiu, care făceau parte de asemenea din conducerea tineretului PNT. Arestarea a fost brutală, fără să i se dea posibilitatea să-și mai strângă o dată în brațe fiica sa în vârstă de un an și trei luni.

În aceeași noapte au mai fost arestate câteva grupuri din cadrul organizației de tineret PNT a capitalei și un grup din organizația muncitorească a partidului, în total circa 100 persoane.

Pare paradoxal, dar detenția anticipată din această noapte i-a salvat viața avocatului Adamescu.

Explicația acestei afirmații este următoarea: după arestare, a fost căutat noaptea de o echipă a poliției secrete a județului Mușcel, care avea mandatul de a elimina *dușmanii democrației*, dar care nu era încă la curent cu arestările efectuate de autoritățile bucureștene.

Toate persoanele arestate în acest raid au fost împușcate pe câmp în noaptea arestării, sub pretextul că au încercat să evadeze din camionul care-i transporta.

Un simulacru de anchetă s-a efectuat la Ministerul de Interne de către o echipă de torționari condusă de Mihai Dulgheru, fost Mișa Dulberger, unul din autorii fenomenului Pitești. Dulgheru, care a manifestat un exces de zel, atât în timpul anchetei, cât și la proces a devenit mai târziu sub-șeful Securității pe țară, cu gradul de general.

După trei luni de anchetă în condiții de înfometare și tortură psihică, a urmat deplasarea la Tribunalul Militar, unde a avut loc procesul. Conform mărturiei lui Ion Diaconescu, în timpul unui vorbitor care a durat câteva minute, când soția avocatului Adamescu a dat ochii cu acesta și a constatat urmele lăsate de suferință, a exclamat cu ochii în lacrimi: *„Nicule, vă omoară așa!”*

Procesul început pe 14 februarie a reprezentat o înscenare prestabilită. Este important de precizat că în timpul procesului nu s-a menționat apartenența la PNT a celor judecați.

Președintele completului de judecată a fost colonelul Petrescu, care a judecat și procesul Maniu-Mihalache.

Pe data de 28 februarie 1948 Tribunalul Militar București a dat sentința pentru cei judecați. În cazul avocatului Adamescu se menționează: *„Adamescu Nicolae a făcut parte din comitetul organizației subversive, luând parte la ședința comitetului, conlucrând cu ing. Puiu, avocat Sergiu Macarie, și Adela Herișescu, atât la organizare, cât și pentru ajutorarea celor închiși. A pus la dispoziția lui Sergiu Macarie sume de bani pentru ca acesta să poată extinde organizația în județul Putna și pentru a găsi locuri de refugiu.”*

Tribunalul în numele legii hotărăște :...Făcând aplicațiunea art. 3 al c. Legea 289/1947, comb. Cu art. 326 c.j.m., cu unanimitate de voturi îl condamnă la 16 ani muncă silnică și 5 000 lei cheltuieli de judecată...”

Recursul la sentință a fost respins prin decizia din 26 noiembrie 1948 a Curții militare de casare și justiție.

Au urmat 15 ani de tortură fizică și morală, umilință și înfometare, care au fost petrecuți în închisorile de la Jilava (martie 1948, o săptămână), Aiud (martie 1948-1955 și

decembrie 1956-august 1957), Oradea (1956), Râmnicu Sărat (august 1957-1962) și Văcărești (1962).

După o săptămână petrecută la temuta închisoare de tranzit Jilava, a fost trimis la închisoarea Aiud, care avea trista faimă de *închisoare a morții*. La Aiud, aproximativ 90 % din deținuții politici erau intelectuali, mulți dintre ei fiind personalități de vază.

Deținuții trimiși la Aiud în martie 1948 au avut dreptul numai în primele luni la un vorbitor lunar, la o scrisoare și la un pachet de 3 kg. Expeditorii pachetelor au folosit soluții inventive pentru a introduce în secret bani și scrisori. Astfel, Ion Diaconescu descrie în cartea sa „*Temnița, destinul generației noastre*”, Editura Nemira 1998, stratagema folosită de soția lui Nicolae Adamescu:

„Am apreciat mult iscusința soției lui Nicu Adamescu care a găsit o soluție foarte inteligentă, anume a introdus pachetul cu bani într-o pâine rotundă făcută în casă. Cum știa însă că la control pâinea se taie în mai multe bucăți, după ce a copt-o, a tăiat-o în două, tăietura fiind operată doar la vreo 2-3 mm de pachetul cu bani. La control, fiecare jumătate de pâine a fost tăiată în mai multe locuri, dar în mod automat tăietura nu putea fi făcută la câțiva mm de tăietura inițială, așa că banii rămâneau intacti între două tăieturi”.

Începând cu luna decembrie 1948, tratamentul deținuților politici s-a deteriorat brusc. Ei au fost supuși unui regim de exterminare, spre deosebire de deținuții de drept comun, în majoritate criminali, care erau privilegiați și recrutați ca plantoane. Orice legătură cu familia a fost interzisă și s-a aplicat un regim represiv de înfometare și tortură fizică și morală. Din datele furnizate de doctorul civil Ranca, medic al închisorii Aiud, din septembrie 1949 și până la sfârșitul lui august 1950, au murit de foame 625 deținuți care au fost duși la Râpa Robilor. 500 deținuți au murit în iarna anului 1954, din cauza congestiilor pulmonare provocate de frig și sute de deținuți au contractat TBC evolutiv.

Poetul Radu Gyr a denunțat cu mult talent, în versurile sale dedicate închisorii Aiud, regimul de teroare impus deținuților:

Satan de-ar voi ca și vechiul lui vad

Să se cheme altfel, decum este, iad,

Ar spune sinistru cu glasul lui crud:

Aici e Aiudul, aici e Aiud!

Prima perioadă de exterminare la închisoarea Aiud care a durat până în septembrie 1950 a concis cu teroarea bestială de la închisoarea Pitești și cu politica de exterminare instaurată la Jilava și Canal, ceea ce demonstrează o acțiune coordonată și aprobată de direcția Ministerului de Interne.

La începutul anului 1956 avocatul Nicolae Adamescu a fost transferat din Aiud la închisoarea Oradea, numită de cei care au trecut pe acolo, „*iadul roșu în orașul de pe Criș*”. Aici a avut un vorbitor timp de 5 minute cu soția și fiica sa în vârstă de 9 ani, pe care nu o mai văzuse din 1947, când fusese arestat.

În urma revoluției din Ungaria, autoritățile comuniste din România au fost cuprinse de panică. S-a decis îndepărtarea deținuților de frontiera de vest și deplasarea lor spre est, mai aproape de frontiera URSS, pentru a nu fi „contaminați” de spiritul revoluționar al poporului maghiar.

Pe data de 2 decembrie 1956, un tren întreg a fost încărcat cu deținuți în lanțuri care fuseseră încarcerați la Oradea. O parte din deținuți au luat drumul spre închisoarea din Botoșani, iar cei considerați mai periculoși, printre care și avocatul Adamescu, au fost deplasați la penitenciarul Aiud.

Tot ca o consecință a evenimentelor din Ungaria, un nou val de represalii s-a abătut asupra deținuților din Aiud. Ei au fost bătuți, înfomețați și izolați, având un regim extrem de sever.

Ca urmare a torturii fizice și morale și a politicii de exterminare instaurate de directorul Collier, la Aiud a izbucnit în mai 1957 cea mai importantă grevă a foamei din istoria închisorilor românești, care a fost declanșată de deținuții național țărăniști din celula 4 de la parterul Zărcii. Se estimează că la această grevă, care a durat 23 de zile, au participat 700 deținuți. Pentru mulți dintre ei s-a recurs la alimentarea forțată, cu ajutorul unui tub înserat în gât, conținând aproximativ 400 calorii în 200 ml lichid.

După terminarea grevei, reprezentanții Ministerului de Interne, care inspectau închisoarea din 2 în 2 zile au decis sancționarea fruntașilor național țărăniști acuzați de organizarea grevei național țărăniște, prin mutarea în temnița de la Râmnicu Sărat, „*pușcăria izolării totale*”.

Nicolae Adamescu a fost printre primii din cei 39 fruntași PNȚ și foști miniștri care au fost trimiși în infernul de la Râmnicu Sărat pe data de 10 august 1957.

După cum menționează Cicerone Ionițoiu în articolul „*Râmnicu Sărat, cea mai odioasă închisoare*”, în vagonul dubă cu care a fost transportat avocatul Adamescu, au mai fost urcați Victor Anca, avocat din București, fost ministru subsecretar de stat la Poșta și Telecomunicații în guvernul PNȚ, Ion Diaconescu, nepotul lui Ion Mihalache, membru din conducerea Tineretului PNȚ, Mihai Balica, preot ortodox, Jenica Arnăutu, implicat în grupul partizanilor, Ion Bărbuș, președintele Tineretului Universitar Național Țărănesc, Ion Borcea, Malin Bosca, condamnat la muncă silnică pe viață în procesul Sumanelor Negre, Alexandru Bratu, condamnat în procesul conducerii Tineretului, Constantin Hagea, ziarist, Vasileică Munteanu, ziarist, Ion Puiu, conferențiar universitar condamnat cu grupul Adamescu, Diaconescu și Macarie, Octavian Rădulescu, doctor în științe economice, implicat în procesul Maniu și Cornel Velțeanu. Acestora s-au alăturat și Corneliu Coposu, secretar al lui Iuliu Maniu și Augustin Vișa, președinte al Tineretului Național Țărănesc din 1936, aduși de la Gherla.

La închisoarea de la Râmnicu Sărat, care a fost considerată ulterior mormântul elitei PNȚ, deținuții au fost supuși unui regim de exterminare prin înfometare, bătaie bestială și frig insuportabil (fereastra deschisă iarna), impus de călăul Vișinescu.

Este important de precizat că, în pofida amenințărilor și presiunii exercitate de torționari, nici unul din liderii țărăniști închiși la Râmnicu Sărat nu au renegat politica PNȚ și a lui Iuliu Maniu și au continuat să aibă o poziție anticomunistă, sfidând autoritățile.

Descriind temnița de la Râmnicu Sărat, Corneliu Coposu a menționat:

”Pe harta românească a locurilor de martiraj, cred că Râmnicu Sărat se situează pe primul loc. Eu, care am cunoscut toate pușcăriile regimului comunist, pot să pun mâna pe inimă că închisoarea de la Râmnicu Sărat a fost cea mai dură. 32 de deținuți, din care nu au scăpat decât cinci, erau supravegheați de 60-70 gardieni și câteva sute de ofițeri de miliție și securitate, care făceau experiențe pe cobaii politici. Râmnicu Sărat a depășit prin duritate toate vestitele închisori, Zarca de la Gherla, Zarca de la Aiud, închisoarea tereziană de la Suceava. Râmnicu Sărat a fost cel mai oribil loc de detenție pe care l-au inventat comuniștii”.

Regimul de izolare de la Râmnicu Sărat avea ca scop distrugerea fizică și psihică completă a celor considerați

periculoși pentru regim. Majoritatea deținuților care au constituit elita PNT și au fost încarcerați la Râmnicu Sărat au decedat în închisoare.

Printre aceștia a făcut parte și liderul PNT Ion Mihalache, care și-a dedicat viața emancipării sociale a țărânimii românești. El a fost bătut fără milă, chiar la vârsta de 82 ani și i s-a refuzat orice îngrijire medicală. Comandantul închisorii Alexandru Vișinescu, care a contribuit personal la exterminarea lui, i-a înfipt baioneta în inimă înainte de a-l arunca în groapă.

Avocatul Adamescu a fost supus unui regim de izolare care consta în interdicția completă de comunicare, scoaterea saltelei din celulă, reducerea rației de hrană la jumătate și interdicția de a sta pe pat în intervalul de timp 5:00-22:00.

Foamea, frigul, bătaia, și sănătatea sa șubredă l-au condus la un moment dat la ideea de sinucidere, dar credința puternică în Dumnezeu și gândul la familia iubită de acasă i-au dat tăria sufletească de a supraviețui.

De altfel, soția sa, Teodora, a primit un mic pachet conținând verigheta, ceasul și alte efecte personale, ceea ce a determinat-o să creadă că soțul ei iubit pe care îl aștepta cu multă speranță și devotament, a decedat. Dânsa știa de la alte familii de deținuți politici că în cazul unui deces în închisoare, familia este anunțată cu întârziere, sau există chiar posibilitatea unei omisiuni. Primirea acestui pachet a torturat familia, din cauza incertitudinii cu privire la decesul celui încarcerat.

Tortura psihică a fost provocată și de percepția societății comuniste că deținuții politici sunt dușmani ai poporului, care merită să fie exterminați. Ca urmare, familia Adamescu a fost considerată paria acestei societăți, soția având dificultate să-și găsească o slujbă, iar fiica, premiantă, fiind respinsă inițial la admiterea în liceu.

După 15 ani de teroare dificilă de imaginat pentru cei care n-au cunoscut temnițele comuniste, avocatul Nicolae Adamescu a fost eliberat la data de 27 noiembrie 1962, din spitalul Penitenciarului Văcărești, unde a fost internat timp de 3 luni de zile.

Când a fost pus în libertate, era la un pas de a deceda. Deși fusese condamnat la 16 ani muncă silnică, a executat numai 15 ani, deoarece în închisoare i s-a pus diagnosticul greșit de cancer de colon. Autoritățile l-au considerat muribund, sperând că va muri imediat după eliberare și nu l-au mai trimis cu domiciliu forțat în Bărăgan, ca pe alți deținuți.

Revederea după atâția ani cu soția și fiica sa a fost emoționantă, dar și dureroasă. La vârsta de 50 ani, după ce și-a petrecut cei mai frumoși ani din viață în închisorile comuniste, Nicolae Adamescu era o epavă, cântărind 36 kg. Când s-a așezat pentru prima dată la masă în hainele sale zdrențuite, își aduna fiecare firimitură de pâine căzută în poală, explicând familiei că acesta este un obicei din închisoare, când era veșnic înfometat și se lupta pentru supraviețuire.

Întors acasă la soție și fiica sa, care fuseseră persecutate în afara zidurilor temniței, a mărturisit că în ciuda tuturor torturilor îndurate alături de ceilalți colegi de suferință și în pofida diminuării sale fizice, din punct de vedere spiritual se poate declara învingător în lupta cu comuniștii.

Pe toată durata întemnițării a refuzat cu multă demnitate să-și renege convingerile sale religioase și politice și nu a acceptat să fie delator pentru torționarii comuniști.

Unii din foștii săi colegi de detențiune, printre care Ion Diaconescu și Ion Puiu, au confirmat familiei că Nicu Adamescu a fost un model pentru deținuți în închisoare, prin dârzenia de

care a dat dovadă, generozitatea lui de a-și împărți felia de pâine cu cei bolnavi și înfometați și credința lui nezdrușcinată în Dumnezeu.

Deși a fost supus celor mai inumane torturi fizice și morale în timpul detenției, persecuțiile psihice continuând și după eliberare, avocatul Nicolae Adamescu nu a renunțat până la sfârșitul vieții la convingerile sale profunde anticomuniste, Prin spiritul său de sacrificiu, dragostea nețărmurită pentru patrie, credința puternică în Dumnezeu, optimismul insuflat colegilor săi din temniță și prin ajutorul acordat acestora în momentele cele mai atroce, el rămâne o pildă de patriotism pentru generațiile viitoare.

Ca fiu al județului Mușcel-Argeș, a fost mult legat sufletește de frumoasele meleaguri mușcelene, pe care le-a considerat cu mândrie *Meca poporului român*. De altfel comuna sa natală, Retevoiești, are o bogată tradiție istorică care se pierde în cele mai îndepărtate timpuri ale formării neamului românesc, după cum atestă numeroasele vestigii descoperite până în prezent.

Avocatul Nicolae Adamescu a fost un mare patriot, care de-a lungul întregii sale vieți a dovedit o totală dăruire și dragoste pentru țară, fiind fidel și loial crezului său politic. A suferit pentru patrie și a murit sperând că sacrificiul său și al colegilor de suferință nu a fost zadarnic și că neamul românesc va avea un viitor fericit.

Referințe bibliografice

- Mărturii ale avocatului Nicolae Adamescu și ale soției sale, Teodora Adamescu
- Volumul Omagial ar revistei *Mușcelul*, 1933, număr omagial închinat învățătorului pensionar Nicolae N. Adamescu, din Retevoiești, Mușcel
- Enescu, Nicolae, *Liceul Costești, Monografia școlii generale și a liceului Costești, 125 de ani de la înființare 1845-1970*, 1970
- Țepelea, Gabriel, *La început a fost entuziasmul*, Tribuna școlii, no.44, 15.04.1972
- Adamescu, Nicolae, Scrisoare trimisă Redacției Revistei Argeș, 18.10.1972
- Adamescu, Nicolae, Scrisoare trimisă Redacției Revistei Tribuna Școlii, 18.10.1972
- Coposu, Corneliu *Mărturii*, 1991
- Diaconescu, Ion (1998) *Temnița, destinul generației noastre*, Editura Nemira
- Ionițoiu, Cicerone (1993) *Rezistența comunistă din munții României, 1946-1958, Ed. II*, "Gândirea Românească, 140 p.
- Ionițoiu, Cicerone, *Procesul comunismului, Viața politică și procesul lui Iuliu Maniu, vol. 2*
- Ionițoiu, Cicerone, *Râmnicul Sărat, cea mai odioasă închisoare*, Memoria, revista gândirii arestate
- Murgescu, Bogdan (2001), *Istoria României în texte*, București, Editura Corint
- Alianța drepte, noiembrie 2010, Memoria istoriei: *Alegerile parlamentare din 19 noiembrie 1946, p.12-13*
- Monitorul de Făgăraș, *Dimensiunile suferinței: Aiud și Gherla*, 17.09.2013
- Agerpres, Buzău: Memorialul Râmnicu Sărat, 6.02.2015
- Bărbuș Mihaela, În linie dreaptă, 10.05.2016, *Cicerone Ionițoiu despre 10 mai 1946*
- Bărbuș Mihaela, În linie dreaptă, 2.08.2015, *Deținuți de la Râmnicul Sărat sunt iubitorii de libertate de la 23 august 1944*
- Buciumul, 14.09.2015, *Închisoarea Aiud, cetatea morții*

ANUNȚURILE COMUNITĂȚII

Grupaj realizat de Victor Roșca

NOTĂ: Toate activitățile culturale care se desfășoară la Sala Parohială „Pr. Petre Popescu” sunt suportate financiar de Catedrala Ortodoxă Română „Buna Vestire” din Montreal, proprietara imobilului

**Biblioteca „Mihai Eminescu” a
Bisericii „Buna Vestire”**

Biblioteca este deschisă:

- marțea și joia între orele 11:00 – 13:00, de pr. Liviu Alexandrescu, și
- duminica între orele 11:30- 13:00.

Biblioteca dispune de 20.000 de volume dintre care circa 5.000 în limba română și circa 15.000 în limbile franceză și engleză.

**Scoala duminicală
pentru copii
a Bisericii Buna Vestire**

Scopul școlii duminicale este formarea micului creștin. Se transmit copiilor iubirea de semenii, generozitatea, respectul față de părinți. Copiii sunt pregătiți să devină oameni de caracter, integri, harnici.

Abonamente

Vă rugăm să vă abonați pentru susținerea revistei. Costul anual este de 25\$.

1. Dreptul de a reproduce și de a difuza din revista „Candela de Montreal” este rezervat numai redacției.

2. De conținutul articolelor din revistă este răspunzător autorul.

* Candela pe internet:
bunavestire.ca/revista-candela
sau contact la
<http://pages.videotron.com/romanblt/>

ABONAȚI-DONATORI CANDELA 2018

H.D. Silvian	200\$
Cristina Marina Murgea (dec)	120\$
Constantin Boboc	100\$
Leonard Voicu	50\$
Grigore Grăjdan	40\$
Total	510\$

**Programul
Sfujbelor religioase**

În fiecare duminică și în zilele de sărbătoare marcate cu roșu în calendarul creștin:

- Orele 9:30 – Utrenia;
- Orele 10:30 – Sfânta Liturghie.

În fiecare vineri la orele 18:00 se oficiază Sfujba Acatistului și Taina Spovedaniei.

**Sărbători religioase și
programul liturgic**

-Joi, 17 mai 2018, Înălțarea Domnului;

-Luni, 21 mai 2018, Sf. Împărați Constantin și Elena;

- Vineri 25 mai 2018, Aflarea capului Sf. Ioan Botezătorul;

- Luni 28 mai 2018, Lunea sf Duh.

Servicii religioase

Anul	Botezuri	Cununii	Înmormântări
2009	113	19	9
2010	124	17	4
2011	128	19	4
2012	101	15	4
2013	121	25	10
2014	129	18	4
2015	89	12	7
2016	119	15	2
2017	85	15	6
Total	1009	155	50

**Să ne cunoaștem
profesioniștii din comunitate**
**Me CEZAR CATALIN MIHAI
Avocat**

5497A, Ave Victoria, Bureau 104,
Montréal (Québec) H3W 2P9

Tel. : 514-341-5330, Fax: 514-341-8626
– Imigrație

– Drept matrimonial (separări, divorțuri, garda copiilor, pensii alimentare, litigii testamentare, omologări testamentare etc.)

– Drept imobiliar (defecte ascunse de construcție ori vicii de sol; recuperarea comisiunelor datorate agenților imobiliari)
– Régie du logement

VIOLETA PÎRUVI
Courtière immobilier agréé

333 Champagne, St-Eustache J7P 2H4

Cell: (514) 567-4619

Courriel: info@violeto.ca

**Cele mai bune condiții pentru clienții
români la www.violeto.ca**

**Din programul FARC
pe luna mai**

Viitoarea reuniune a pasionaților de cultură va avea loc *Joi, 10 mai, 2018, la „Casa Română” (sala parohială) a Catedralei „Buna Vestire”, din Montreal, 8070, bul. Christophe Colomb, între orele 17.00 și 19.00.*

Așa cum am promis gazdelor primitoare, vom respecta cu strictețe perimetrul spațiului alocat.

„Joia culturală românească” se va încheia cu sfaturile prietenului nostru, medicul Iulian

În debutul Cenaclului „Păstorel Teodoreanu”, coordonat de epigramistul Ion Anton Datcu vor fi supuse dezbaterilor biografiile și versurile unor epigramiști și poeți născuți în luna mai, de-a lungul anilor: Stana Bunea, Elena Buțu, Efim Tarlapan, Laurian Ionică, Janet Nică, Florin Rotaru, Lucian Blaga, Tudor Arghezi și Traian Gărduș.

Am selectat un catren anticipativ scris de prietenul nostru Traian Gărduș, plecat de curând dintre noi: „Unii sunt celebrii-n viață, / Alții sunt după ce mor. / Eu aș vrea – o spun în față – / Să am soarta tuturor”.

Din volumul „Harpa de cuvinte-Jurnal de versuri, vol. IV” scris de poeta Stana Bunea, am ales o strofă din poezia „Bărbat Mucenic”, versuri dedicate zilei de 9 Martie, Ziua Bărbatilor: „Bărbăția-ți este Suflet / Ai Putere Dăruită, / Rabdă lupta în tăcere / Biruința-n nesfârșită, / Ani Lumină de vor trece / Tu ești Rază Infinită”

Am respectat forma prezentată dezbaterilor câteva evenimente istorice importante :

1. Unirea Principatelor Române de Voievodul Mihai Viteazul (27.05.1600).
2. Răpirea Basarabiei de către Imperiul Țarist (16.05.1812).
3. Sosirea principelui Carol I la Turnu Severin (08.05.1866).
4. Noaptea Demnitarilor. Arestarea celor 82 de parlamentari și academicieni români în noaptea de 5/6 mai 1950.
5. Rezistența Anticomunistă de la Nucșoara-Muscel și multe alte acțiuni autentice.

În funcție de minutele disponibile, memorialistul Ion A. Datcu va evoca un subiect de actualitate: „Victoria răului pandemic asupra binelui anihilat”, o lecție de demnitate și reflecție! Istoricul Marius Fincă ne va oferi detalii despre originea poporului român, în cadrul serialului incitant dedicat Centenarului Marii Uniri. Este vorba de o sărbătoare importantă, care nu trebuie întinată de ofensatorii națiunii române.

CENTENARUL MARII UNIRI

Lucia Stegărescu a fost desemnată în 2014 cea mai bună dintre elevii din liceele cu profil umanist din Basarabia.

Tânăra este pasionată de poezie și visează să devină diplomat.

Lucia Stegărescu ne-a trimis pe Facebook următorul mesaj:

Vă salut de peste Prut!

Sunt un cuvânt rănit de soare
Cu dorul răstignit în mare.
Mă descompun în două șoapte:
Sunt ca o ziuă fără noapte.

Și lacrimile mă apasă,
Te rog, măicuță, ia-mă-acasă,
Mi-e inima însângărată,
Fiindcă mi-au pus sârmă ghimpată.

De-ai ști de câte ori am vrut
Să-alerg spre tine peste Prut,
Dar pusu-m-au să-aștept în vamă,
Căci ei nu cred că tu-mi ești mamă.

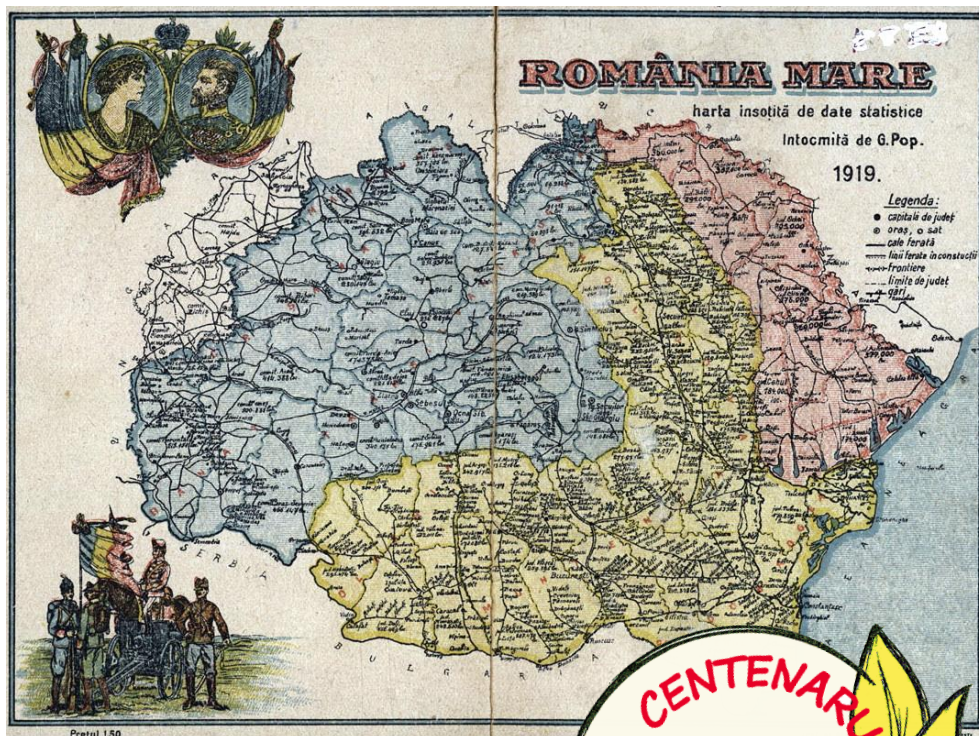
Mi-a ars și dragostea în foc
De când lui Dumnezeu mă rog,
Când vin la tine nu suport
Să mi se ceară pașaport.

Și sufletul, mamă, îmi plânge
Că-s sânge din al tău sânge.
Când tu ești tristă, eu suspin,
Când sufăr eu, tu zaci în chin.

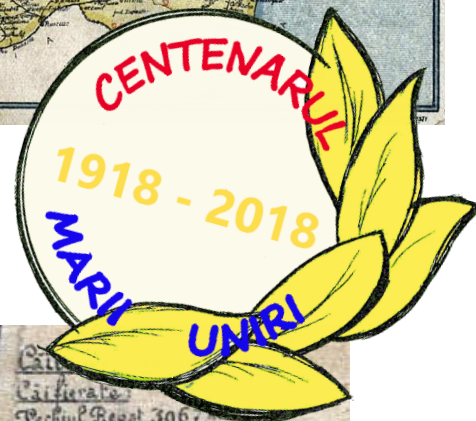
Adesea lumea mă întreabă:
- Tu ești orfana basarabă,
Cea despărțită pe nedrept
De la al mamei sale piept?

Și le răspund cu jale grea
Că România-i mama mea,
Că tată-mi este tricolorul,
Iar frați mi-s muntele cu dorul.

Mă poartă marea prin cuvinte,
Dar eu îi spun ca și-nainte:
Un singur vis, mamă, mă-apasă,
Să vii și să mă iei acasă.

Harta României Mari însoțită de date statistice, întocmită de G. Pop în 1919
Sursa-Biblioteca Digitală Națională : H-I-128_0001 și H-I-128_0002 (verso, fragment)

Suprafața			Populația	Teritoriul
136.877 km ²	7.503.000 loc.	Pechiul Regat		
114.420	642.000	Basarabia		
10.141	800.098	Bucovina		
57.1	578.367	Transilvania		
46.215	766.666	Maramureșul		
20.125	16.981	Crișana		
28.523	1.582.133	Banatul		
315.105 km ²			17.293.254 locuitori	
Populația			după naționalități	(după ultimele date oficiale, aproximative)
13.300.000			Români	
1.300.000			Evrei	
1.500.000			Unguri	
750.000			Germani, Șabli, Sași	
700.000			Ruteni, Ruși, Ucrainieni	
200.000			Sârbi	
200.000			Tătari	
100.000			Bulgari	
200.000			Poloni, Greci, Turci, Armeni, Țigani	
18.250.000			și alte naționalități	